

การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการฟังอุปสรรคของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่มีระดับ
การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกัน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2

ปริญญานิพนธ์
ของ
สุชาดา เจริญไวย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2551

การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการฟังอุปสรรคของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่มีระดับ
การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกัน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2

ปริญญานิพนธ์
ของ
สุชาดา เจริญไวย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการฟังอุปสรรคของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่มีระดับ
การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกัน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2

บทคัดย่อ
ของ
สุชาดา เจริญไวย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
พฤษภาคม 2551

สุชาติ เจริญไว. (2551). การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 4 ที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกัน สังกัดเขต
พื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ , อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกันโดยกลุ่มตัวอย่าง
เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่
การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำนวน 619 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน เครื่องมือที่
ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค และแบบสอบถาม
การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.831 และ
0.934 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง(Two –way ANOVA)
ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 , 5 และ 6 มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับ
ปานกลาง
2. นักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถในการฟันฝ่า
อุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ
นักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่า
นักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียน
ที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับสูงมีความสามารถในการฟันฝ่า
อุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำและ
ระดับปานกลาง และนักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับ
ปานกลางมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของ
ตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นและระดับการรับรู้ความสามารถของตนเอง
ทางการเรียนที่มีต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค

THE COMPARATIVE STUDY ON ADVERSITY QUOTIENT OF LEVEL FOUR
STUDENTS WITH DIFFERENT LEVELS OF ACADEMIC SELF-EFFICACY
IN CHAIYAPHUM EDUCATION OFFICE: AREA 2

AN ABSTRACT
BY
SUCHADA JARERNWI

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University
May 2008

Suchada Jareenwi. (2008). *The Comparative study on Adversity Quotient of level four Students with different levels of academic Self-efficacy in Chaiphum education office : area 2*. Master thesis, M.Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok : Graduate School. Srinakharinwirot University. Advisor committee : Mr.Chawalit ruayajin , Dr.Sakesan tongkhambanchong.

This research purposed to study comparative the adversity quotient of level four students with different level of academic Self-efficacy. The sample were 320 Mattayomsuksa 4 – 6 students of schools Chaiphum education area 2 , 2nd semester, 2007. They were selected by using two - stage random sampling. The instruments used in this study were the questionnaire about adversity quotient and academic self-efficacy with the reliabilities of 0.831 and 0.933 respectively. Two – way analysis of variance (Two – way ANOVA) was used to analyze collected data.

The results were as follows:

1. The total adversity quotient of students was in middle level. Students in Mattayomsuksa 4 , 5 and 6 had adversity quotient in middle level.
2. Students in Mattayomsuksa 6 were with higher adversity quotient than those who were in Mattayomsuksa 4 and 5 and students in Muttayomsuksa 5 statistically had higher adversity quotient than those in Muttayomsuksa 4 at level of .05 significantly. Students in high academic self-efficacy group had higher adversity quotient than those in low academic self-efficacy group and middle academic self-efficacy group and students in middle academic self-efficacy group statistically had higher adversity quotient than students in low academic self-efficacy group at .05 level significantly.
3. There was no interaction between class and level of self-efficacy effected to adversity quotient.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการพัฒนาอุปสรรคของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4
ที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกัน
สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2
ของ
สุชาดา เจริญไวย

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)
วันที่ เดือน พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ)

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง)

..... กรรมการ
(อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสุม)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดีโดยได้รับความเมตตาและความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนแนวทางแก้ไขและข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่ตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ และปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากที่สุดเพราะได้รับข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไขที่เป็นประโยชน์ยิ่งในการวิจัยครั้งนี้จาก รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสม

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้วิทยาการต่างๆ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม สิ่งดีงามให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อผู้เชี่ยวชาญดังรายชื่อตามภาคผนวกทุกท่านที่ได้สละเวลาในการพิจารณาและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ ครูผู้สอนและขอขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณพี่ๆเพื่อนสนิททุกคนที่คอยให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ และให้การช่วยเหลือในทุกๆด้านในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายนี้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จไม่ได้ หากปราศจากกำลังใจและการสนับสนุนในทุกๆด้านจากบิดา มารดา สมาชิกทุกคนในครอบครัว และญาติๆทุกคน ซึ่งคุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบให้กับบุคคลที่กล่าวมาข้างต้น

สุชาดา เจริญไฉ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
ความสำคัญของการวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	3
ตัวแปรที่ศึกษา.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค.....	7
ความหมายของความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค.....	8
ความสำคัญของความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค.....	13
คุณลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค.....	14
การพัฒนาความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค.....	17
การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน.....	18
ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเอง.....	18
แนวคิดของการรับรู้ความสามารถของตนเอง.....	18
แหล่งที่มาของการรับรู้ความสามารถของตนเอง.....	23
อิทธิพลของการรับรู้ความสามารถของตนเอง.....	27
พัฒนาการของการรับรู้ความสามารถของตนเอง.....	29
มิติการวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง.....	31
ทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กวัยเรียน.....	34
ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน.....	34
พัฒนาการทางปัญญาของเพียเจต์.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
งานวิจัยต่างประเทศ.....	35
งานวิจัยในประเทศ.....	36

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	43
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	43
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	53
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	65
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย.....	65
สรุปผลการวิจัย.....	66
อภิปรายผล.....	66
ข้อเสนอแนะ.....	68
บรรณานุกรม.....	69
 ภาคผนวก.....	 75
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	76
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์ข้อคำถามรายข้อ.....	78
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	87
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	95

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ลักษณะที่แตกต่างกันของบุคคล 3 ประเภท.....	15
2 แสดงจำนวนโรงเรียน ห้องเรียน และนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	44
3 จำนวนโรงเรียนและจำนวนนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	44
4 รายชื่อโรงเรียนและจำนวนนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	46
5 ค่าเฉลี่ยความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนจำแนกตาม ระดับชั้นและระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน.....	59
6 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยด้วยระดับความเชื่อมั่น 95% ของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน.....	60
7 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยด้วยระดับความเชื่อมั่น 95% ของนักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกัน.....	60
8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค ของนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นและระดับการรับรู้ความสามารถของ ตนเองทางการเรียน.....	61
9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค ของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน.....	61
10 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของ นักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกัน.....	62

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
2 ศาสตร์แห่งความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค.....	9
3 คุณลักษณะของบุคลิกภาพกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์.....	10
4 ต้นไม้แห่งความสำเร็จ.....	11
5 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 3 ประการ.....	19
6 แสดงความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันระหว่างความคาดหวัง ในความสามารถของตนและความคาดหวังในผลลัพธ์.....	20
7 ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังในความสามารถของตน และความคาดหวังในผลลัพธ์.....	20
8 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	47
9 ค่าเฉลี่ยความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนตามระดับชั้น.....	63
10 ค่าเฉลี่ยความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน ตามระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน.....	63
11 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นกับระดับการรับรู้ความสามารถ ของตนเองทางการเรียนที่มีต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค.....	64

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมยุคปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการแข่งขันสูงในทุกๆด้าน การที่บุคคลจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพจำเป็นต้องมีความสามารถด้านความรู้ และทักษะต่างๆรวมไปถึงต้องส่งเสริมความสามารถบางอย่างในตัวให้สูงขึ้น ดังนั้นความสามารถด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ความสุขและความสำเร็จในชีวิตและการงานได้ (มะลิวรรณ เชียงทอง. 2548 : 1) ซึ่งปัจจัยที่ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการประสบความสำเร็จในชีวิตนั้นคือ AQ หรือ Adversity quotient หรือความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์. 2548 : 20)

ตามแนวคิดของสตอลทซ์ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากหรือความลำบากโดยผู้ที่มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงจะมีจิตใจเข้มแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆแม้จะพ่ายแพ้หรือล้มไปแล้วก็สามารถลุกขึ้นมาต่อสู้ใหม่ได้ส่วนผู้ที่มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคต่ำเวลาเผชิญกับความผิดหวังหรือความทุกข์ยากก็จะยอมแพ้ บางคนอาจจะทิ้งงานไปกลางคันหรือลาออกจากงานก็มี (จันทร์หา ธรรมบุศย์. 2545 : 25) จากผลลัพธ์ของการวิจัยเป็นเวลา 19 ปี และการประยุกต์ใช้เป็นเวลา 10 ปี ซึ่งถือว่าเป็นการบุกเบิกครั้งสำคัญอย่างยิ่งใหญ่ที่ทำให้เข้าใจว่าความสำเร็จทั้งในงานและในชีวิตของคนนั้น ส่วนใหญ่แล้วถูกกำหนดโดยความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของตัวเอง (ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์. 2548 : 21) ซึ่งความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคยังสามารถทำนายผลการปฏิบัติงาน แรงจูงใจ การมีอำนาจ การเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ความมีผลิตผล พลังงาน ความหวัง ความสุข ความเข้มแข็ง และความสนุกสนาน ความแข็งแรงทางอารมณ์ สุขภาพทางกาย ความมั่นคง เจตคติ การปรับปรุงตัวเองตลอดเวลา ความสามารถในการฟื้นตัว การมีอายุยืน และการตอบโต้การเปลี่ยนแปลง (ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์. 2548 : 23) นอกจากนี้ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคยังเป็นคุณลักษณะจำเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม ซึ่งทำให้บุคคลดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ และสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้เป็นอย่างดี(ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. 2542 : 24) อีกทั้งความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคยังเป็นทักษะที่นำไปสู่คุณลักษณะอื่นๆ เช่น การให้ความสำคัญแก่การศึกษาและการเฝ้าหาข้อมูลใหม่ๆ ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลและการตัดสินใจที่เหมาะสมต้องใช้การคิดเพื่อแก้ไขปัญหาและใช้ความอดทนกับปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา สำหรับผู้ที่มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสามารถที่จะเผชิญกับภาวะสังคมที่เคร่งเครียดได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งการที่จะส่งเสริมให้บุคคลนั้นมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคนั้นต้องริเริ่มให้บุคคลเกิดการรับรู้

ความสามารถของตนเอง (มะลิวรรณ เชียงทอง. 2548 : 3)

การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นมีผลต่อการกระทำของบุคคลโดยบุคคลสองคนอาจมีความสามารถไม่ต่างกัน แต่จะแสดงออกในคุณภาพที่แตกต่างกันได้ถ้าพบว่าคนสองคนนี้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกัน การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวทำนายได้ว่าบุคคลจะทำงานบรรลุเป้าหมายนั้นๆ ได้หรือไม่ จะใช้ความพยายามมากน้อยแค่ไหน และมีความคงทนต่องานเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ยากได้นานเท่าไร (Bandura. 1986 : 243) ซึ่งแบนดูราได้เสนอว่าแต่ละคนมีความสามารถในการต่อสู้กับอุปสรรคต่างกันความพยายามในการต่อสู้กับอุปสรรคของแต่ละคนสามารถที่จะช่วยพัฒนาความชำนาญ และความสามารถในการต่อสู้กับอุปสรรคครั้งต่อไป คนที่มีความพยายามในการต่อสู้กับอุปสรรคสามารถหาวิธีเอาชนะข้อจำกัด หรือเปลี่ยนแปลงข้อจำกัดนั้นด้วยการกระทำของตนเอง ขณะที่คนที่ไม่มี ความพยายามเอาชนะอุปสรรคจะรู้สึกท้อถอยเมื่อพบกับสิ่งที่ท้าทายหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิด (Markman.1999 : 2 ; อ้างอิงจาก Bandura. 1997.)

จากความสำคัญของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 เนื่องจากนักเรียนในวัยนี้เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ (ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2544 : 51) และทำการเปรียบเทียบความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันและระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกัน เพื่อนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม พัฒนาความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของผู้เรียนให้มีมากที่สุด เพื่อการประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียน การทำงาน และในชีวิต

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันและระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกัน
3. เพื่อศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นและระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนที่มีต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลที่ได้จากการศึกษาทำให้ทราบว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาวรวมมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับใด และทำให้ทราบถึงความแตกต่างของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น และนักเรียนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกัน

2. ครูผู้สอนสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนให้เพิ่มมากขึ้น
3. ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าสำหรับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 จำนวน 23 โรงเรียน 225 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 8,185 คน จำแนกเป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวนห้องเรียน 81 ห้อง จำนวนนักเรียน 3,112 คน , ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวนห้องเรียน 77 ห้อง จำนวนนักเรียน 2,794 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวนห้องเรียน 67 ห้อง จำนวนนักเรียน 2,279 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 , ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 7 โรงเรียน 21 ห้องเรียน เป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 และมีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 619 คน จำแนกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 235 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 211 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 173 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two - stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้
 - 1.1 การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่
 - 1.1.1 การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนระดับสูง
 - 1.1.2 การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนระดับปานกลาง
 - 1.1.3 การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนระดับต่ำ
 - 1.2 ระดับชั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่
 - 1.2.1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
 - 1.2.2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
 - 1.2.3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (Adversity quotient) หมายถึงความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนเกี่ยวกับความสามารถของตนเองในการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรค ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การควบคุมสถานการณ์ (Control : C) หมายถึงความสามารถของนักเรียนในการรับรู้ว่าคุณสามารถควบคุมหรือจัดการสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ซึ่งนักเรียนรับรู้ว่าคุณสามารถควบคุมสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคที่กำหนดให้

1.2 การวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรค (Origin : O_r) หมายถึงความสามารถของนักเรียนในการรับรู้ถึงสาเหตุของอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ซึ่งนักเรียนสามารถบอกได้ว่าอะไรคือสาเหตุของอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่กำหนดให้

1.3 ความรับผิดชอบ (Ownership : O_w) หมายถึงความสามารถของนักเรียนในการรับผิดชอบต่อผลของการปฏิบัติหรือการกระทำของตนเองต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งนักเรียนสามารถบอกได้ว่าสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคที่กำหนดให้เป็นความรับผิดชอบของคนที่ต้องแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าว

1.4 การรับรู้ผลกระทบของอุปสรรค (Reach : R) หมายถึงความสามารถของนักเรียนในการรับรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากอุปสรรคว่ามีผลต่อชีวิตด้านอื่นๆหรือไม่ ซึ่งนักเรียนสามารถบอกได้ว่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ส่งผลต่อด้านอื่นในชีวิตหรือไม่

1.5 การรับรู้ความคงทนของอุปสรรค (Endurance : E) หมายถึงความสามารถของนักเรียนในการรับรู้ถึงความยืดหยุ่นของอุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งนักเรียนคาดว่าอุปสรรคที่เกิดจากสถานการณ์ที่กำหนดให้จะเกิดขึ้นชั่วคราวหรือคงอยู่ตลอดไปเหมือนเดิม

ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถามความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของสตอลทซ์

2. การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน หมายถึงความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อความสามารถของตนเองทางการเรียน ว่าตนมีความสามารถที่จะทำได้หรือไม่ และมีความมั่นใจว่าจะทำได้ในระดับใด ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

2.1 ความสามารถเกี่ยวกับการฟัง หมายถึงความสามารถของนักเรียนในการรับรู้อำนาจบรรยาย จดบันทึกคำบรรยาย และทำความเข้าใจข้อมูลจากการบรรยายของครูผู้สอน

2.2 ความสามารถเกี่ยวกับการอ่าน หมายถึงความสามารถของนักเรียนในการทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระจากการอ่าน

2.3 ความสามารถเกี่ยวกับการเขียน หมายถึงความสามารถของนักเรียนในการเรียบเรียงความรู้ ความคิด และประสบการณ์ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร

2.4 ความสามารถเกี่ยวกับการคำนวณ หมายถึงความสามารถของนักเรียนในการคิดคำนวณแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมกับระดับการศึกษาของนักเรียน

2.5 ความสามารถเกี่ยวกับการทำข้อสอบ หมายถึงความสามารถของนักเรียนในการนำเอาความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้มาตอบข้อสอบ

ซึ่งสามารถวัดโดยแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 150 คะแนน โดยมีเกณฑ์การพิจารณาการแบ่งระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนดังนี้

2.6.1 นักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนระดับสูง หมายถึง นักเรียนที่ได้ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ตั้งแต่ 60.01 ขึ้นไป

2.6.2 นักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนระดับปานกลาง หมายถึง นักเรียนที่ได้ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ระหว่าง 40.01 – 60.00

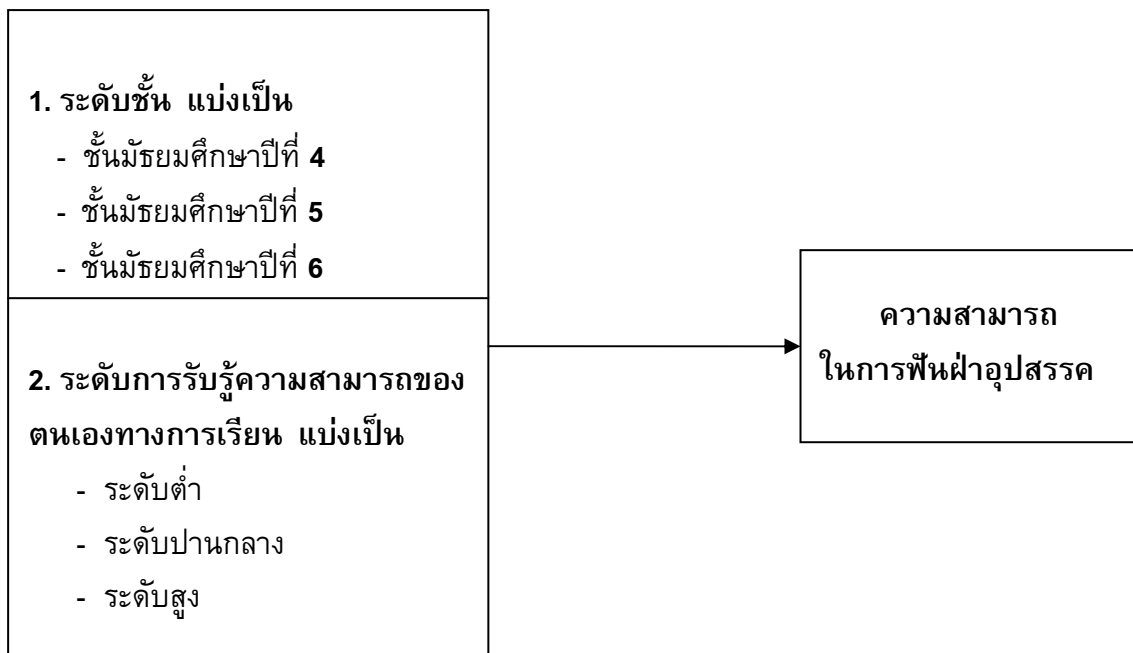
2.6.3 นักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนระดับต่ำ หมายถึง นักเรียนที่ได้ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ตั้งแต่ 40.00 ลงมา

3. นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 หมายถึงนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2

4. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปทางด้านการวัดผลหรือทางด้านจิตวิทยา มีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับคุณลักษณะที่นิยามไว้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกัน จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบความสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นกับระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค โดยมีลักษณะความสัมพันธ์ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นต่างกันมีความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน
2. นักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกันมีความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน
3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นและระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนที่มีต่อความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค
 - 1.1 ความหมายของความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค
 - 1.2 แนวคิดของความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค
 - 1.3 ความสำคัญของความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค
 - 1.4 คุณลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค
 - 1.5 การพัฒนาความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนทางด้านการเรียน
 - 2.1 ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเอง
 - 2.2 แนวคิดของการรับรู้ความสามารถของตนเอง
 - 2.3 แหล่งที่มาของการรับรู้ความสามารถของตนเอง
 - 2.4 อิทธิพลของการรับรู้ความสามารถของตนเอง
 - 2.5 พัฒนาการของการรับรู้ความสามารถของตนเอง
 - 2.6 มิติการวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง
3. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กวัยเรียน
 - 3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน
 - 3.2 พัฒนาการทางปัญญาของเพียเจต์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค

1.1 ความหมายของความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค

สตอลซ์ (Stoltz. 1997 : 6 - 7) ได้ให้ความหมายของความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคว่า หมายถึงความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในยามที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากหรือความลำบาก อดทนต่อปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ เมื่อเกิดอุปสรรคขึ้นในชีวิตแล้วสามารถที่จะตอบสนองต่อปัญหาเหล่านั้นได้และสามารถทำนายได้ว่าใครจะเอาชนะความเครียดที่เกิดจากปัญหาและอุปสรรค ใครจะพ่ายแพ้ต่อปัญหาและอุปสรรคนั้น

วิทยา นาควัชระ (2545 : 91) ได้ให้ความหมายของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคว่า หมายถึงความอดทนเมื่อมีอุปสรรค และสามารถฟันฝ่าอุปสรรคได้อย่างคนมีกำลังใจ และมีความหวังอยู่เสมอ

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2545 : 9) ได้ให้ความหมายของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคว่า หมายถึงความสามารถในการอดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อการรอคอย คนที่ไม่รู้จักอดทนจะมีลักษณะร้อนใจ ท้อแท้และหมดกำลังใจ ไม่รู้จักรอคอย หนอะไรไม่คอยได้ บางครั้งถึงกับทำร้ายร่างกายตนเอง หรือทำร้ายร่างกายผู้อื่น

จันทร์ชลี มาพุทธร (2546 : 9) ได้ให้ความหมายของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคว่า หมายถึงความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น มีความเชื่อมั่นในตนเองและสามารถดึงคนที่มีความสามารถเข้ามาร่วมงานและมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถ ความถนัด จะต้องเป็นคนกล้าตัดสินใจ พ่อแม่สามารถฝึกลูกได้ตั้งแต่เด็กๆ ให้ลูกได้มีโอกาสคิดเอง ทำเอง ตัดสินใจเอง จะทำให้ลูกเป็นคนกล้าตัดสินใจ

อารี พันธุ์ณี (2546 : 101 – 102) ได้ให้ความหมายของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคว่า หมายถึงบุคคลที่มีความอดทน จิตใจเข้มแข็งและมีเป้าหมายชัดเจนแน่นอน มีความเข้าใจโลก สามารถอดทนต่อความเหนื่อยยากลำบาก ความเจ็บปวด การรอคอย อดทนต่อความเบื่อหน่าย มุ่งมั่นฟันฝ่าให้ฟันอุปสรรคให้ได้ และแก้ปัญหาให้ได้

นิภา แก้วศรีงาม (2547 : 77) ได้ให้ความหมายของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคว่า หมายถึงความสามารถในการเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ด้วยความอดทนหากเพียรพยายามอย่างไม่ย่อท้อ มีวินัยและแรงจูงใจในตนเอง กระตุ้นตนเองเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ มีความทุ่มเทไม่ย่อท้อ ยอมรับความเปลี่ยนแปลง และมีความยืดหยุ่น สามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิต การศึกษา และการทำงานได้เป็นอย่างดี รวมทั้งไม่หยุดนิ่งในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อความก้าวหน้าและความเป็นอยู่ตลอดเวลา

กมล แสงทองศรีกมล (2548 : 120) ได้ให้ความหมายของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคว่า หมายถึง มีความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวในการเผชิญปัญหาได้ดี และพยายามหาหนทางแก้ไขปัญหา เอาชนะอุปสรรคความยากลำบากด้วยตัวเอง ไม่ย่อท้อง่าย

1.2 แนวคิดของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค

ศาสตร์แห่งความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคพัฒนามาจากงานของนักวิชาการและงานของการวิจัยตลอด 35 ปีของสตอลทซ์ที่ได้รวบรวมและผสมผสานกัน เมื่อนำศาสตร์ทั้งสามมารวมด้วยกันจึงเกิดเป็นความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (ธีระศักดิ์ กำบรรณรักษ์. 2548 : 128)

ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ศาสตร์แห่งความสามารถในการฝ่าอุปสรรค

ที่มา : Stoltz. (1997 : 83) *Adversity Quotient : Turning obstacles into opportunities.* p.83.

จากภาพประกอบ 2 สามารถอธิบายศาสตร์แห่งความสามารถในการฝ่าอุปสรรคดังนี้

1. จิตวิทยาการรับรู้ (Cognitive Psychology) เป็นเรื่องของ การอธิบายว่าคนส่วนใหญ่คิดว่าอุปสรรคและความคับข้องใจเกิดจากสภาวะจิตใจที่เกิดขึ้นเพราะความท้อแท้ สิ้นหวัง ไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้ เมื่อสะสมเป็นเวลานานก็เกิดความทุกข์ทรมาน ล้มเหลวจมอยู่กับความทุกข์ ในทางตรงกันข้ามบางคนคิดว่าความคับข้องใจเป็นสิ่งที่ชั่วคราว เป็นสิ่งที่ต้องเผชิญ เพื่อที่จะเติบโตต่อไป คนกลุ่มนี้ยังมีความหวัง มีกำลังใจที่จะฝ่าอุปสรรคไปสู่ความสำเร็จ

2. จิตเวชประสาทและภูมิคุ้มกันวิทยา (Psychoneuroimmunology) เป็นศาสตร์ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวิธีที่บุคคลตอบสนองต่ออุปสรรคและสุขภาพจิตและสุขภาพของบุคคลนั้น โดยความคิดและความรู้สึกจะทำงานประสานกันด้วยสารเคมีในสมองซึ่งจะส่งผลควบคุมกลไกการป้องกันทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อสุขภาพ

3. สรีรประสาทวิทยา (Neurophysiology) ซึ่งเกี่ยวกับจิตใต้สำนึก รูปแบบการคิดและความเคยชิน โดยรูปแบบการคิดหรือพฤติกรรมซ้ำๆจะเข้าไปอยู่ในส่วนของจิตใต้สำนึก ยิ่งถ้าหากคิดหรือทำมาก ๆ สิ่งนั้นก็จะอยู่ในจิตใต้สำนึกมากขึ้นส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเดินของเส้นประสาทในสมองหนาขึ้น ซึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสรีระของนิสัย ดังนั้นหากเปลี่ยนจิตใต้สำนึกใหม่ สร้างทัศนคติทางบวกก็จะสามารถสร้างนิสัยใหม่และพัฒนาความสามารถในการฝ่าอุปสรรคได้

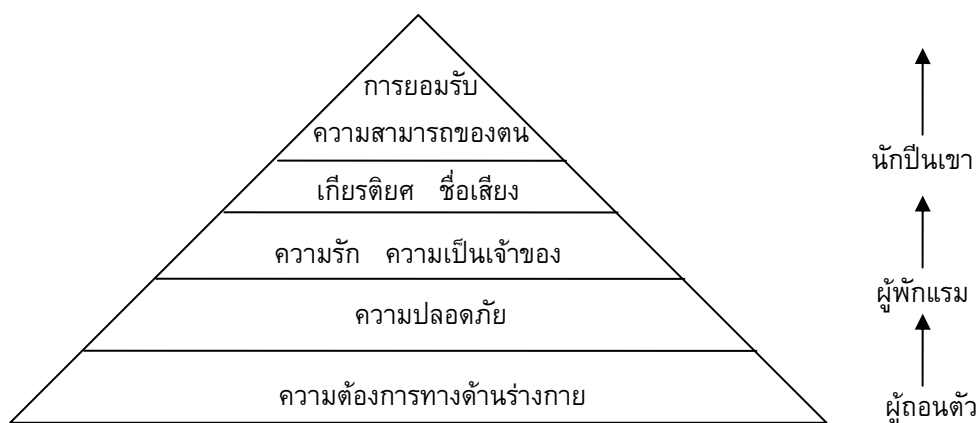
สตอลทซ์ (Stoltz. 1997 : 13 - 15) ได้ทำการเปรียบเทียบการประสบความสำเร็จว่าเหมือนกับการปีนภูเขาและได้เปรียบมนุษย์ว่าเป็นเสมือนนักไต่เขา ซึ่งสตอลทซ์ได้จำแนกมนุษย์ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ผู้ถอนตัว (Quitter) เป็นคนจำนวนไม่น้อยที่ไม่ตอบรับกับการท้าทาย ถอนตัวจากการปีนเขา ไม่รับฟังคำแนะนำหรือคำเตือนของผู้อื่น ไม่คิดจะปีนเขา ไม่คิดจะใช้ชีวิตให้คุ้มค่า มีแต่อยู่ไปวันๆ ไม่อยากทำอะไร อยู่เฉยๆได้ยิ่งดี ไม่มีจุดหมายในชีวิต

2. ผู้พักแรม (Camper) คนกลุ่มนี้มีจำนวนมากที่สุด เป็นคนที่เดินทางไปได้ครั้งทางหรือพบอุปสรรคก็จะบอกว่า “พอแล้วอย่าบังคับฉันเลย ฉันพยายามเต็มที่ สุดความสามารถแล้ว เคยลองแล้ว และก็รู้หมดแล้ว” เป็นคนที่หยุดอยู่กลางทางใช้ชีวิตที่เหลืออย่างสงบ อาจมองอีกแง่หนึ่งว่าเป็นคนที่ประสบความสำเร็จแล้ว เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าคนกลุ่มนี้ได้เคยประสบความสำเร็จมาแล้วในอดีต แต่เมื่อเผชิญกับการทดสอบและการท้าทายใหม่กับขาดความกล้าหาญ และความมุ่งมั่นที่จะเผชิญหน้าและเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ที่ภายในตัวเองมีพลังความสามารถที่ก้าวขึ้นไปสู่อีกระดับที่มีความสามารถสูงกว่นี้แต่ก็ไม่ทำ

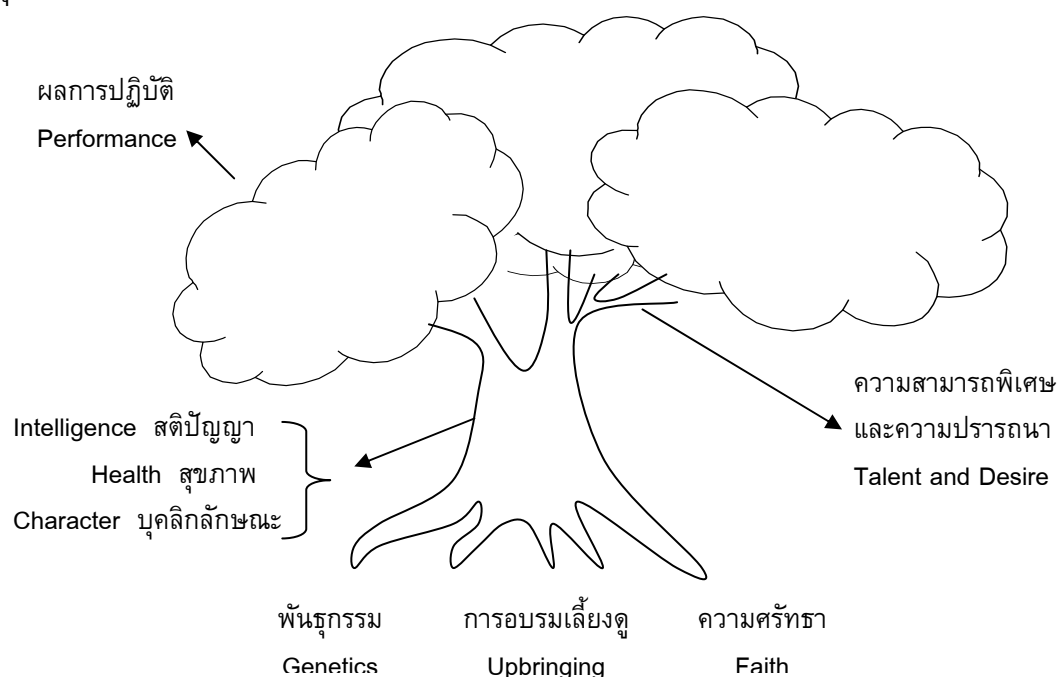
3. นักปีนเขา (Climber) คนกลุ่มนี้เป็นคนที่ชอบความท้าทายตลอดชีวิตเมื่อพวกเขาเดินมาถึงภูเขา เห็นภูเขาสูงใหญ่ข้างหน้าก็จะพยายามปีนขึ้นไป เมื่อถึงตรงกลางวิวสวยมั่นคงที่ราบเขาก็ไม่หยุด ยังรู้สึกว่ามันยังท้าทายปีนต่อขึ้นไปจนถึงยอดเขา เมื่อมองดูวิวสวยงามบนยอดเขาก็ยังมีความรู้สึกว่าจะอยากที่จะปีนภูเขาสูงที่สูงกว่านี้ต่อไป นั่นคือทัศนคติในการทำงานของคนกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ไม่หยุดยั้ง หากทำงานมาได้ระดับหนึ่งก็จะเสียสละทุ่มเททำงานให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นต่อไป จะไม่ยอมหยุด ณ จุดใดจุดหนึ่ง คนกลุ่มนี้จะไม่ยอมเป็นคนธรรมดาเหมือนคนทั่วไป จะพยายามไต่เต้าขึ้นเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญไม่ว่าจะอาชีพใดก็ตาม คนกลุ่มนี้จะชอบเป็นคนสร้างงาน เป็นคนที่สร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้น และเป็นคนที่ไม่มีวันจะยอมสยบแม้จะอยู่ในสถานการณ์ที่เลวร้ายเพียงใด ไม่คำนึงถึงผลได้ผลเสีย จะโชคดีหรือโชคร้าย จะมุ่งมั่นปีนป่ายอย่างไม่หยุดยั้ง มีความมุ่งมั่นปรารถนาที่จะบากบั่นแสวงหา พัฒนา บุกเบิกอย่างไม่หยุดยั้งเพื่อตนเอง ธุรกิจ และเพื่อมนุษยชาติทั้งมวล

จากการแบ่งกลุ่มทั้ง 3 ระดับนี้ ได้มีการเปรียบเทียบกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Motivation) ดังภาพประกอบ 3 (Stoltz. 1997 : 20)

ภาพประกอบ 3 ลักษณะของบุคลิกภาพกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์

ต่อมาสตอลทซ์ (Stoltz. 1997 : 29 - 34) ได้เปรียบเทียบสิ่งที่นำมาซึ่งความสำเร็จของมนุษย์ดังเช่นส่วนต่างๆ ของต้นไม้ ในความเป็นจริงถ้าแต่ละบุคคลมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคต้านั้นอาจทำให้ขาดความสามารถในการต้านทานความยากลำบากหรืออุปสรรค จึงหยุดการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูง และเพียงพอที่จะทำให้สามารถพัฒนาศักยภาพได้เช่นเดียวกับต้นไม้ที่เจริญเติบโต โดยโมเดลนี้เชื่อว่า ต้นไม้แห่งความสำเร็จ (The Tree of Success) ซึ่งแสดงบทบาทของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ต้นไม้แห่งความสำเร็จ

จากภาพประกอบ 4 สามารถอธิบายส่วนต่างๆ ที่ทำให้เกิดความสำเร็จของมนุษย์ได้ดังนี้

1. ใบ หมายถึงผลการปฏิบัติงานซึ่งเปรียบได้กับบางส่วนในตัวเราที่คนอื่นมองเห็นได้มากที่สุด เนื่องจากเป็นส่วนที่มองเห็นชัดเจนที่สุด จึงถูกตีค่าและประเมินบ่อยที่สุด เรามักจะประเมินและตีค่าการกระทำ และผลลัพธ์ของการกระทำของคนอื่น แต่ผลการปฏิบัติงานไม่ได้เติบโตขึ้นมาจากอากาศเช่นเดียวกับใบไม้ที่ต้องผลิใบมาจากกิ่งก้าน
2. กิ่งก้าน หมายถึงความสามารถพิเศษและความปรารถนา เป้าหมายของคนเราเกิดจากการที่เรามักมีทักษะ ประสบการณ์ สมรรถภาพ มีความรู้ความสามารถ และความปรารถนา ซึ่งเป็นตัวอธิบายว่าเรามีแรงจูงใจ ความกระตือรือร้น ความอยาก แรงขับและความทะเยอทะยานซึ่งตั้งเป้าหมายและความปรารถนาคือสิ่งที่จำเป็นต้องมีทั้งสองอย่างเพื่อความสำเร็จ
3. ลำต้น หมายถึง สติปัญญา สุขภาพ และบุคลิกลักษณะ ฮาเวิร์ด การ์ดเนอร์ ศาสตราจารย์ทางจิตวิทยาของมหาวิทยาลัยฮาเวิร์ด แสดงการวัดความฉลาดของคนเราไว้ 7 ด้าน

ดังนั้น ภาษาศาสตร์ กลศาสตร์ ความรู้เรื่องอวกาศ ตรรกศาสตร์-คณิตศาสตร์ ดนตรี ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความสัมพันธ์ในตัวบุคคล ซึ่งความฉลาดของคนเราแตกต่างกันไปตามระดับ บางคนอาจจะเด่นด้านใดด้านหนึ่ง และความฉลาดที่เด่นชัดของแต่ละคนจะใช้เป็นตัวในการจำแนกอาชีพของคน ด้านอารมณ์และสุขภาพจะส่งผลต่อความสามารถในความสำเร็จของเรา กล่าวคือถ้ามีความวิตกกังวลจนล้มป่วยหรือได้รับบาดเจ็บก็อาจจะเป็นตัวการทำให้คุณไม่ประสบความสำเร็จได้ บุคลิกลักษณะของมนุษย์ที่มีความเจริญและพัฒนาต้องมีความยุติธรรม มีเหตุผล ซื่อสัตย์ สุภาพ มีวินัยในตนเอง สุขุมรอบคอบ กล้าหาญและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ

4. ราก หมายถึง พันธุกรรม การอบรมเลี้ยงดู และศรัทธา พันธุกรรมจะเป็นตัวที่เกี่ยวกับอารมณ์ และระดับความวิตกกังวลที่มีต่อการแสดงออกพฤติกรรมของบุคคลด้วย การเลี้ยงดูก็มีอิทธิพลต่อความฉลาด การพัฒนาบุคลิกลักษณะและมีผลต่อทักษะ ความปรารถนา และการแสดงออกด้วย ความศรัทธาคือสิ่งที่ทำให้เกิดความหวัง การแสดงออกทางจริยธรรมและการกระทำของบุคคล และการค้นหาวิธีการในการที่จะพิสูจน์หาความจริง

สตอลทซ์ (Stoltz. 1997 : 106 – 125) ได้แบ่งองค์ประกอบของความสามารถในการพัฒนาอุปสรรคแบ่งออกเป็น 4 มิติ ที่เรียกรวมว่า CO₂RE ซึ่งใช้ในการประเมินระดับความสามารถในการพัฒนาอุปสรรค โดยมีรายละเอียดดังนี้

มิติที่ 1 การควบคุม (C = Control) หมายถึง ระดับการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคลให้สามารถผ่านพ้นเหตุการณ์ที่ยากลำบากหรืออุปสรรค

ลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านการควบคุมสูง จะมีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองที่จะควบคุมตนให้ผ่านพ้นเหตุการณ์และความลำบากอยู่ในระดับสูง เป็นผู้มีความคิดเชิงรุกต่อปัญหา ไม่ย่อท้อ พยายามหาทางออกของปัญหาที่เกิดขึ้น

มิติที่ 2 การวิเคราะห์สาเหตุและความรับผิดชอบ (O₂ = Origin and Ownership) หมายถึง การวิเคราะห์ค้นหาสาเหตุของปัญหา โดยการพิจารณาจากตัวเองก่อนเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่เคยผิดพลาดในอดีต และนำมาปรับปรุงแก้ไข การตำหนิโทษตนเองจะนำไปสู่การเสียใจหรือการสำนึก ซึ่งถือว่าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพลัง และหากนำมาใช้อย่างเหมาะสมจะเกิดประโยชน์ และตระหนักว่าเป็นความรับผิดชอบของตน เราเป็นเจ้าของปัญหาต้องหาทางแก้ไขให้ได้ ไม่ผลักภาระความรับผิดชอบ

ลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านสาเหตุและความรับผิดชอบสูง ได้แก่ ผู้ที่มีแนวคิดค้นหาค้นหาสาเหตุของอุปสรรคที่เกิดขึ้นมาจากสาเหตุใด โดยหาจากตัวเองคือพิจารณาจากตัวเองก่อนและจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งในการพิจารณาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกนี่เป็นการมองโลกในแง่ดี แต่การพิจารณาตนเองจะเป็นการกล่าวตำหนิตนเอง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเองจากความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แต่ไม่โทษตนเองพรวดพราดเพราะจะทำให้หมดกำลังใจ

มิติที่ 3 การรับรู้ถึงผลกระทบของอุปสรรค (R = Reach) หมายถึง การวัดผลกระทบของปัญหา ความยุ่งยากที่มีต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละคนว่ามีมากน้อยเพียงใด พร้อมระวังและมีสติว่าอีกนานเท่าไรปัญหาหรืออุปสรรคกำลังจะเข้ามาใน

ลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านการรับรู้ถึงผลกระทบของอุปสรรคสูง ได้แก่ คนที่สามารถควบคุมอารมณ์ด้านลบและควบคุมผลกระทบและความเสียหายต่อการดำเนินชีวิตเมื่อมีปัญหาความยุ่งยากเกิดขึ้น เป็นผู้ที่พร้อมรับกับความยากลำบากทุกสถานการณ์ ไม่หวั่นไหว ไม่เก็บมาคิดมากจนจมอยู่กับความทุกข์ แต่คิดได้ว่าอุปสรรคเป็นเพียงเหตุการณ์หนึ่งที่ผ่านเข้ามาในชีวิตและจะผ่านไป

มิติที่ 4 การอดทนต่ออุปสรรค (E = Endurance) หมายถึงการรับรู้ความคงทนของอุปสรรคและการรับมือกับความยืดเยื้อของปัญหาและพยายามจัดให้หมดไปอย่างถูกวิธี

ลักษณะของผู้ที่มีมิติด้านความอดทนต่ออุปสรรคสูง ได้แก่ผู้ที่รับรู้ว่าอุปสรรคจะคงทนอยู่ในระยะเวลาชั่วคราวเท่านั้น คิดว่าตัวเองสามารถแก้ไขอุปสรรคเหล่านี้ได้ด้วยการฝึกฝนทักษะและความรู้ความสามารถ มีความหวังในชีวิต พยายามที่จะหาหนทางแก้ไขให้อุปสรรคในชีวิตถูกขจัดออกไปโดยเร็ว ซึ่งจะต่างจากผู้ที่มีมิติด้านนี้ต่ำ จะเป็นคนที่สิ้นหวังในชีวิต คิดแต่ว่าไม่มีใครหรืออะไรช่วยแก้ไขได้ ไม่พยายามหาทางแก้ปัญห ารับปัญหาให้ยังคงเป็นปัญหาของตนต่อไป

1.3 ความสำคัญความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค

สตอลทซ์ได้ระบุไว้ว่าความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสามารถบอกถึงความอดทน ความพากเพียร และความสามารถในการผ่านพ้นความยากลำบาก พร้อมทั้งพยากรณ์ได้ว่าบุคคลใดจะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคได้ และบุคคลใดจะแพ้พ่ายต่ออุปสรรค และยังช่วยพยากรณ์ว่าบุคคลใดจะทำงานได้และมีศักยภาพมากกว่ากัน และบุคคลใดจะล้มเหลวในระยะเวลาอันสั้น รวมทั้งสามารถพยากรณ์ได้ว่าบุคคลใดจะล้มเลิกการทำงานและบุคคลใดจะได้รับชัยชนะความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (Stoltz. 1997 : 7 - 9) นอกจากนี้คุณสมบัติของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคยังแบ่งออกเป็น 3 ข้อ คือ (Stoltz. 1997 : 58)

1. ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค เป็นแนวคิดใหม่ที่ทำให้เข้าใจและส่งเสริมเรื่องของการประสบความสำเร็จ โดยคิดขึ้นจากพื้นฐานงานวิจัยของแลนดมาร์ค การได้รับการฝึกหัดเป็นการเชื่อมโยงความรู้ใหม่ทำให้ทราบว่าสิ่งใดที่ทำให้คนพบกับความสำเร็จ
2. ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค เป็นสิ่งวัดและประเมินว่า บุคคลแต่ละบุคคลตอบสนองต่ออุปสรรคอย่างไร และเป็นครั้งแรกที่สามารถวัดสิ่งนี้ได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจ และสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้
3. ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคมาจากพื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้ และเป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาว่าเราจะตอบสนองต่ออุปสรรคอย่างไร และผลของมันจะเพิ่มประสิทธิภาพให้กับทั้งด้านส่วนตัวและงาน เราสามารถเรียนรู้และประยุกต์ใช้ทักษะนี้ทั้ง

แก้ตนเองและองค์กรได้

ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคไม่จำเป็นต้องใช้ในระดับตัวบุคคลอย่างเดียวเท่านั้น ยังพบว่าแนวคิดนี้สามารถช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพของทีมงาน สัมพันธภาพระหว่างกัน ครอบครัว องค์กร ชุมชน วัฒนธรรม และสังคม ได้อีกด้วย

ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสามารถใช้เป็นสปีดพอยท์ความสำเร็จของสิ่งต่างๆได้ ถึง 17 อย่าง ดังนี้

1. ผลการปฏิบัติงาน (Performance)
2. แรงจูงใจ (Motivation)
3. การให้อำนาจแก่พนักงานปฏิบัติงาน (Empowerment)
4. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
5. การเพิ่มผลผลิต (Productivity)
6. การเรียนรู้ (Learning)
7. กำลังงาน (Energy)
8. ความหวัง (Hope)
9. ความสุข ความกระปรี้กระเปร่าและความสนุกสนาน (Happiness, vitality and joy)
10. สุขภาพอารมณ์ (Emotional health)
11. สุขภาพกาย (Physical health)
12. การยืนกราน เดินหน้าไม่ลดละ (Persistence)
13. ความยืดหยุ่น (Resilience)
14. การพัฒนา (Improvement over time)
15. ทศนคติ (Attitude)
16. ความอายุยืน (Longevity)
17. การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง (Response to change)

1.4 คุณลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค

จันทรา ธรรมบุศย์ (2545 : 26) ได้ยกตัวอย่างคุณลักษณะบางข้อของคนที่มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคไว้ดังนี้

1. การตั้งเป้าหมาย หรือความปรารถนาอย่างแรงกล้าในสิ่งที่ต้องการไว้ล่วงหน้าแล้ว พยายามไปยังจุดหมายนั้นให้ได้

2. การมีหัวใจเด็ดเดี่ยว เข้มแข็ง คือ ไม่หวาดกลัวต่อภัยอันตราย และไม่คิดว่าตนเกิดมาเคราะห์ร้ายคนที่มีความใจเข้มแข็งจะมีลักษณะอ่อนโยนแต่มีใจอ่อนแอ ทำการเด็ดขาด เคารพ นบนอบต่อผู้ที่ใหญ่กว่า มีเมตตากรุณาต่อผู้น้อย ไม่จนใจหรือโกรธง่าย คนประเภทนี้แม้จะต้องเผชิญกับความทุกข์ยากอย่างแสนสาหัสก็ไม่ใจเสีย ถึงจะถูกคนอื่นทำร้ายกลั่นแกล้งก็ทำได้

แต่ร่างกาย แต่ทำร้ายหัวใจด้วยไม่ได้ หากจะถูกประทุษร้ายจนย่อยยับก็สามารถก่อร่างสร้างตนให้กลับดีขึ้นอย่างรวดเร็ว

3. การมีความเชื่อมั่นในตัวเอง คือ เชื่อว่าตนเองจะสามารถกระทำในสิ่งที่ตั้งความมุ่งหวังไว้ได้จนสำเร็จ ลักษณะข้อนี้ไม่ใช่คนอวดดีแต่เป็นลักษณะของคนที่พึ่งตนเองไม่กลัวที่จะทำแล้วผิดพลาดแต่จะถือเอาความผิดพลาดนั้นมาเป็นบทเรียนเพื่อสอนให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องต่อไป

4. มีพลังอำนาจของความคิด และพลังจิตที่แรงกล้า ข้อนี้เป็นลักษณะคล้ายคลึงกับการมีหัวใจเข้มแข็งแต่ต่างกันตรงที่หัวใจเข้มแข็งเป็นเครื่องต้านทานต่อสู้กับความลำบาก ส่วนพลังจิตที่แรงกล้าเป็นเครื่องนำให้บรรลุผลที่ต้องการ คนที่จะก้าวขึ้นสู่อำนาจอันใหญ่หลวงได้นั้นจะต้องมีกระแสแห่งดวงจิตแรงพอที่ข่มหัวใจของคนอื่นลงได้

ประทักร์ ลิขิตเลอสรวง (2545 : 88) ได้กล่าวถึง ลักษณะที่แตกต่างกันของบุคคล 3 ประเภท ดังตาราง 1

ตาราง 1 ลักษณะที่แตกต่างกันของบุคคล 3 ประเภท

	Quitter	Camper	Climber
1. วิถีชีวิต	ไม่ขวนขวาย ชีวิตเรียบง่าย น่าเบื่อหน่าย	กระตือรือร้นบ้าง ชีวิตขึ้นลงบ้าง แต่ขออยู่นิ่งๆ ในที่สุด	กระตือรือร้นอย่างมาก ชีวิตท้าทาย มีรสชาติ พบความสำเร็จ
2. การงาน	ไม่ทะเยอทะยาน ไม่กระตือรือร้น ขี้เกียจ	มีความคิดสร้างสรรค์ พลังใจ ผลงานอยู่ในระดับปานกลาง นานวันก็ฝ่อลง	เต็มไปด้วยพลัง มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำ เรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา
3. มนุษยสัมพันธ์	โดดเดี่ยว เดี่ยวดาย	กลัวๆ กล้าๆ	ดีมด้ากับความสัมพันธ์
4. ปฏิบัติการต่อการเปลี่ยนแปลง	ลังเล และรอคอย จืดๆ จ้องๆ	มีข้อจำกัดในการเปลี่ยนแปลงใหญ่ๆ	ท้าทายกับการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวได้ดีกับทุกสถานการณ์
5. ภาษาสนทนา	มักปฏิเสธ ปิดกั้นตนเอง	ประนีประนอมไม่ชี้ชัด	มีความเป็นอยู่ได้เสมอ
6. การฟันฝ่าอุปสรรค	พ่ายแพ้อย่างง่ายดาย	มีข้อจำกัด	ชนะและประสบความสำเร็จ
7. ความมุ่งมั่นในชีวิต	ปัจจัย 4 (Physiological needs)	ความมั่นคงปลอดภัยการยอมรับ (Psychological needs)	เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สังคม ประเทศชาติและประชาคมโลก (Self-Actualization)

ที่มา : ประทักร์ ลิขิตเลอสรวง. (2545). สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย. หน้า 88.

นพคุณ นิศามณี (2549 : 39 - 42) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงสามารถมองเห็นได้จากการแสดงออกด้านความรับผิดชอบ ความกระตือรือร้นในการทำงาน หรืออื่นๆที่มีองค์ประกอบหลากหลายประการ ที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการฝ่าฟันฝ่าอุปสรรคขวากหนามที่เกิดขึ้นได้ในทุกๆสถานการณ์ คือ

1. ความทะเยอทะยาน คนที่ไม่มี ความทะเยอทะยาน จะมีชีวิตเรียบง่าย ประณีประนอม ส่วนคนที่มีความทะเยอทะยานจะไม่ยอมละทิ้งโอกาสที่จะบรรลุความต้องการด้านการได้รับการยกย่องนับถือและความสำเร็จตามทฤษฎีของมาสโลว์ และจะเพิ่มพลังของการเดินทางเพื่อไปให้ถึงจุดหมายได้ในที่สุด

2. มีความพยายาม ผู้ที่มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงย่อมมีความพยายามที่จะยืนหยัดต่อสู้จัดการกับวิกฤติต่างๆ และถ้าไม่สามารถทำได้ด้วยเส้นทางหนึ่งเขาก็จะจัดเส้นทางใหม่และเก็บผลลัพธ์ระหว่างทางนั้นไว้เพื่อใช้สอยต่อไป

3. เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นสูง มีแนวความคิดที่ตื่นตัวตลอดเวลา สามารถรับและรับกับสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ โดยตั้งมั่นอยู่บนจุดสูงสุดของความต้อการ ทุ่มเทและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆที่เข้ามาสม่าเสมอและอย่างต่อเนื่อง แสวงหาเส้นทางใหม่ๆในชีวิต

4. เป็นผู้มีและสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ยั่งยืน มีบุคลิกภาพเปิดเผย เป็นคนคล่องแคล่ว มีมนุษยสัมพันธ์ดี คบค้าสมาคมด้วยง่าย เป็นแหล่งข้อมูล กล้าพูดกล้าทำ ไม่กลัวความผิดพลาด และยังมีการพัฒนาความสัมพันธ์ไปสู่มิติใหม่ๆเพิ่มเติม และมากด้วยคุณค่า จึงเป็นผู้ที่มีน้ำใจ เอื้ออาทรต่อผู้อื่นเสมอๆ ทำให้ความสัมพันธ์งอกงามและสามารถที่จะใช้ให้เกิดประโยชน์จนนำไปสู่เป้าหมายที่สูงสุดจากการสร้างความสัมพันธ์ในระดับที่สูงสุดกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

5. เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและยอมรับการเปลี่ยนแปลง พยายามมุ่งสู่ความมุ่งมั่นที่จะก้าวขึ้นที่สูง จึงยอมรับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่างๆ เต็มใจที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่ท้าทายพร้อมที่จะเดินไปข้างหน้าและต้อนรับโอกาสที่สูงไปเรื่อยๆ ถึงแม้ว่าเขากำลังจะละทิ้งความสบายต่างๆขณะนั้น และความสามารถที่จะฟันฝ่าอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นข้างหน้าได้

6. เป็นผู้ไม่ตอบ “ปฏิเสธ” ไม่มีคำว่า “ทำไม่ได้” “เป็นไปไม่ได้” ฯลฯ จากผู้ที่มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงสิ่งที่เขาคิดคือ “ทำได้” “ต้องได้” และ “เป็นไปได้” แต่ถ้าไม่ได้จริงๆ บุคคลผู้นี้จะพยายามทุ่มเทกำลังกายและใจเพื่อไปให้ถึงจุดหมายและไขข้อข้องใจในการต้อง “ทำให้ได้” “ทำให้ดีที่สุด” “อย่าท้อถอย” เพราะทุกอย่าง “แค่เป็นเพราะยังไม่ได้ทำ ไม่ใช่เพราะทำไม่ได้”

7. เป็นผู้เปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส คำนี้ เป็นสำนวนที่น่าใช้สำหรับ ผู้ที่ไม่กลัวความผิดพลาดรวมถึงการล้มเลิก จะไม่เป็นผู้หาเหตุผลระหว่างความเสี่ยงกับรางวัลที่จะได้รับสิ่งเดียวที่เขาคิดคือ “ต้องสำเร็จ” “ต้องทำได้” และ “ต้องเป็นไปได้” ผลสำเร็จจะเป็นผลตอบแทนที่มีค่าและสำคัญที่สุด

1.5 การพัฒนาความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรค

สตอลทซ์ (Stoltz. 1997 : 154) ได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรค ที่เรียกว่า The Lead Sequence ดังนี้

L = Listen to your adversity response ซึ่งเป็นการพูดหรือบอกให้ตัวเองได้รับรู้ว่าขณะนี้ปัญหาหรืออุปสรรคใดเกิดขึ้นกับตัวเอง และตอบสนองต่ออุปสรรคนั้นด้วยความเข้มแข็งระดับใดจึงจะแก้ไขได้

E = Explore origins and your ownership of the result เป็นการค้นหาว่าสิ่งใดคือต้นตอสาเหตุของอุปสรรคที่เกิดขึ้น ระบุให้ชัดเจนว่าตนเองต้องทำอะไรที่เฉพาะเจาะจงลงไปเพื่อให้สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้น ตัดสินใจไปว่าสิ่งใดที่อยู่ในความรับผิดชอบของเรา และสิ่งที่ยอยู่นอกเหนือความรับผิดชอบหรือการตัดสินใจของเรา

A = Analyze the evidence คือการวิเคราะห์ให้เกิดความชัดเจน โดยการค้นหาหลักฐานหรือภาวะแวดล้อมมาสนับสนุนว่าสิ่งที่ยู่เหนือการควบคุมจริงๆ แล้วมีอะไรบ้าง อุปสรรคจะเยี่ยงย่างเข้ามาสู่ชีวิตอีกนานเท่าไร ทำอย่างไรจึงจะไม่ทำให้ปัญหาอยู่ในชีวิตนานเกินควร พร้อมทั้งวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการแก้ไขและศักยภาพของตนเอง

D = Do something! เป็นการเลือกวิธีการและลงมือดำเนินการเพื่อให้อุปสรรคอยู่กับเราให้นานน้อยที่สุด ด้วยการหาข้อมูลที่เป็นเพิ่มเติม และวิธีที่จะสามารถควบคุมไม่ให้อุปสรรคเข้ามามีบทบาทต่อชีวิต

นพคุณ นิสาณ (2549 : 45 - 46) ได้กล่าวถึงการพัฒนาความสามารถในการฟื้นฝ่าอุปสรรคจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีความเชื่อว่าสามารถจะเปลี่ยนแปลงการกระทำหรือการดำเนินชีวิตให้เกิดความสำเร็จได้โดยการเปลี่ยนนิสัยและวิธีคิดด้วยการปฏิเสธที่จะคิดแบบเดิมๆ และสร้างรูปแบบความคิดแบบใหม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการดำเนินการตามแนวทางต่อไปนี้

1. ฝึกทักษะความสามารถทางการรับรู้อุปสรรคและมองเห็นความกระฉับในเหตุการณ์ความยุ่งยากที่จะเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว

2. หาสาเหตุและสำรวจอุปสรรคที่เกิดขึ้น หาทางแก้ไข และรับผิดชอบต่อผลของปัญหาที่จะเกิดขึ้น ต้องค้นหาสาเหตุว่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากเหตุใด และจะหาทางแก้ไขได้อย่างไร จึงต้องเป็นคนที่เชื่อว่า “ปัญหามีไว้แก้ไข ไม่ได้มีไว้ให้แบก” ต้องคิดริเริ่มหลากหลายวิธีการ มีความมุ่งมั่นและอดทน โดยเฉพาะถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับคนและหน้าที่ที่คุณรับผิดชอบอยู่ ขั้นตอนนี้มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ จุดเริ่มต้นและความเป็นเจ้าของปัญหา

3. การวิเคราะห์อุปสรรคหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นการตั้งคำถามตอบโต้หรือหาคำตอบเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามต้องการหรือสามารถลดอุปสรรคไป

4. ดำเนินการให้บรรลุ การพัฒนาในเรื่องใดก็ตามมักจะเริ่มจากการกระทำจริง แต่ถ้าคนที่กำลังพบกับอุปสรรคก็อาจไม่กล้าทำ ดังนั้นควรมองให้พบว่าเมื่อทำไปแล้วจะเกิดประโยชน์อะไร

2. การรับรู้ความสามารถของตนเอง

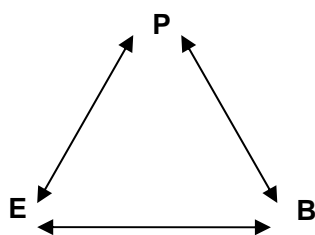
2.1 ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตน

แบนดูรา (Bandura.1986 : 391) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเองไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง สามารถกระทำพฤติกรรมบางอย่างในสภาพการณ์ที่เฉพาะเจาะจงได้หรือไม่ ซึ่งในสภาพการณ์นั้นบางครั้งอาจมีความคลุมเครือไม่ชัดเจนมีความแปลกใหม่ไม่สามารถทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้และสถานการณ์เหล่านั้นมักจะทำให้บุคคลเกิดความเครียดขึ้นได้ ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนเองนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับทักษะที่บุคคลมีอยู่ในขณะนั้นหากแต่ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของบุคคลว่าเขาสามารถทำอะไรได้ด้วยทักษะที่เขาถืออยู่การรับรู้ความสามารถของตนเองนี้สามารถใช้ทำนายพฤติกรรมของบุคคลได้

2.2 แนวคิดและทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง

ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนของแบนดูรา พัฒนารูปร่างจาก ทฤษฎีปัญญาเชิงสังคม (Social Cognitive Theory) ที่มีทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) เป็นพื้นฐาน ในระยะเริ่มแรกแบนดูรา ได้เสนอแนวคิดความคาดหวังในความสามารถของตน (Efficacy Expectation) โดยให้ความหมายว่า ความคาดหวังเป็นตัวกำหนดการแสดงออกของพฤติกรรม (Bandura. 1977 : 191 – 215) ต่อมาในปี ค.ศ. 1986 แบนดูราใช้คำว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Perceived Self-efficacy) โดยให้คำจำกัดความว่า เป็นการตัดสินใจของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะจัดการ และดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Bandura. 1986 : 391) และในระยะหลังแบนดูรา นำเสนอคำว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) ซึ่งเป็นความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถของตนเองของบุคคลในการจัดการและบริหารพฤติกรรมในสถานการณ์ที่เขาเผชิญอยู่

การรับรู้ความสามารถของตน เป็นแนวคิดสำคัญแนวคิดหนึ่ง ที่มาจากทฤษฎีปัญญาเชิงสังคม (Social Cognitive Theory) ของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura. 1986 : 24) แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีปัญญาเชิงสังคม เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 3 ประการ ซึ่งเป็นตัวกำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) ได้แก่ พฤติกรรม การรู้คิดและองค์ประกอบส่วนบุคคล และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม โดยองค์ประกอบทั้งสามนี้ต่างเป็นตัวกำหนดซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้แสดงในภาพประกอบ 5

B = พฤติกรรม (Behavior)

P = การรู้คิดและองค์ประกอบส่วนบุคคล (Cognitive and Other Personal Factors)

E = อิทธิพลของสภาพแวดล้อม (Environment)

ภาพประกอบ 5 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 3 ประการ (Bandura. 1986 : 24)

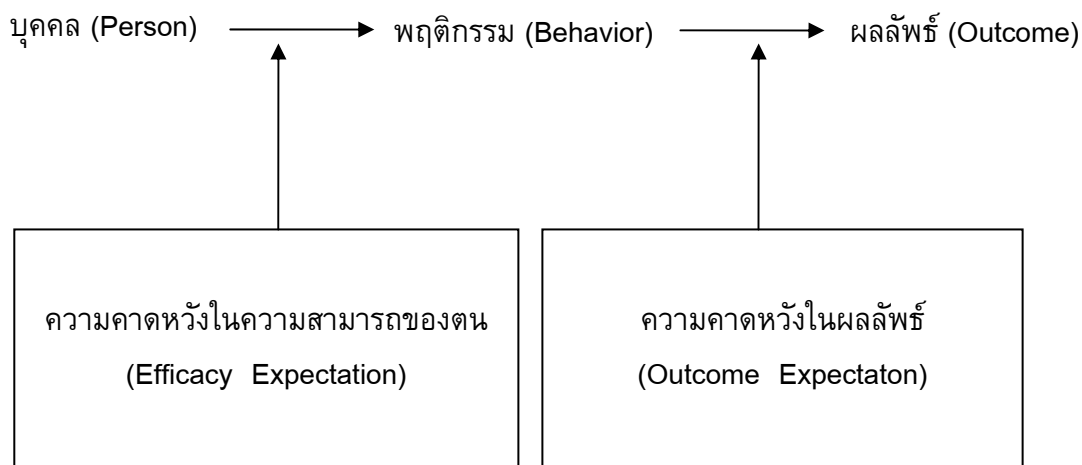
ที่มา : Bandura. (1986). *Social foundations of thought and action : a social cognitive theory*. p. 24

จากภาพประกอบ 5 แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรม การรู้คิดและองค์ประกอบส่วนบุคคล และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ต่างก็เป็นตัวกำหนดที่มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ในเชิงสาเหตุและผล นั้นหมายความว่าองค์ประกอบใดเปลี่ยนแปลงไปจะส่งผลให้องค์ประกอบอื่นๆเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย แบบดুরา เชื่อว่า บุคคลสองคนแม้จะมีความสามารถไม่ต่างกัน แต่แสดงออกในคุณภาพที่แตกต่าง กันได้ หากคนสองคนนี้มีความเชื่อในความสามารถของตนเองแตกต่างกันได้ หรือแม้แต่ในบุคคล เดียวกันก็อาจจะมีความเชื่อในความสามารถของตนเองแตกต่างกันได้ หากสถานการณ์นั้นแตกต่างกัน ก็ทำให้บุคคลนั้น แสดงพฤติกรรมที่ต่างจากสถานการณ์เดิมได้ แบบดुरายังให้ความสำคัญว่า ความสามารถของบุคคลไม่ตายตัว แต่ยืดหยุ่นได้ตามสภาพการณ์ ดังนั้นสิ่งที่จะเป็นตัวกำหนด ประสิทธิภาพของการแสดงออกจึงขึ้นอยู่กับ การรับรู้ความสามารถของตนเองในสภาพการณ์นั้นๆ การรับรู้ความสามารถของตนมีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมใดหรือไม่นั้น แบบดुरา (Bandura. 1977 : 191 – 215) ได้เสนอว่าบุคคลจะกระทำพฤติกรรมใดหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับความ คาดหวัง 2 ประการ คือ

1. ความคาดหวังในความสามารถของตนเอง (Efficacy Expectation) แบบดुरาได้ให้ความหมายความคาดหวังในความสามารถของตนเองว่า เป็นการประมาณความสามารถของบุคคล ว่าตนสามารถทำพฤติกรรมต่างๆที่กำหนดไว้ได้เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น เป็นความคาดหวังที่เกิดขึ้นก่อนการกระทำสำหรับความคาดหวังในความสามารถของตนเองนั้น ในระยะต่อมาแบบดुरา (Bandura. 1986) ได้เปลี่ยนมาใช้คำว่า การรับรู้ความสามารถของตน (Perceived Self-efficacy) แทนความหมายเดิมโดยในครั้งนี้ได้จำกัดความว่าเป็นการที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถ ของตนที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ความคาดหวังในผลที่จะเกิดขึ้น (Outcome Expectation) หมายถึงความเชื่อที่บุคคล ประมาณค่าถึงพฤติกรรมเฉพาะอย่างที่จะปฏิบัติ ซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังในผลที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากพฤติกรรมที่ได้ทำ เพื่อให้สามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น แบบดुरาได้เสนอภาพแสดงความแตกต่างระหว่างความคาดหวังในความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น

ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 แสดงความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันระหว่างความคาดหวังในความสามารถของตนและความคาดหวังในผลลัพธ์

ที่มา : Bandura. (1977). *Social learning theory*. p. 193.

การรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังหวังผลที่เกิดขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์กันมากโดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างสองตัวแปรมีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้น ซึ่งจะเห็นได้ดังภาพประกอบ 7

		ความคาดหวังเกี่ยวกับผลลัพธ์	
		สูง	ต่ำ
ความคาดหวังใน ความสามารถของตน	สูง	มีแนวโน้มที่จะทำแน่นอน	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ
	ต่ำ	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำแน่นอน

ภาพประกอบ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังในความสามารถของตนและความคาดหวังในผลลัพธ์

ที่มา : Bandura. (1977). *Social learning theory*. P. 193.

แบนดูราเชื่อว่าการรับรู้ความสามารถของตนมีผลต่อการกระทำของบุคคล โดยอธิบายว่าบุคคลสองคนอาจมีความสามารถไม่ต่างกันแต่อาจแสดงออกในคุณภาพที่แตกต่างกันได้โดยที่บุคคลได้สนับสนุนปัจจัยที่เกี่ยวกับการกระทำหน้าที่เชิงจิตสังคมของตนเอง โดยผ่านกลไกของบุคคล (Personal Agency) ซึ่งไม่มีสิ่งใดสำคัญกว่าความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถของบุคคล ดังนั้นการรับรู้ความสามารถของตน (Perceived Self-Efficacy) จึงเป็นความเชื่อในความสามารถของบุคคลที่จะจัดการ และกระทำด้วยแนวทางที่จะทำให้บรรลุความสำเร็จ โดยอาศัยสถานการณ์ที่คาดหวัง ความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถ (Efficacy Beliefs) ได้มีอิทธิพลต่อบุคคลทั้งในด้านความคิด ความรู้สึก การจูงใจตนเอง และการกระทำ ข้อค้นพบที่ได้จากการทดสอบเชิงสาเหตุจำนวนมากได้สนับสนุนว่าความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุในการทำหน้าที่ของคนเรา กล่าวคือ ความเชื่อในความสามารถได้แปรผันอย่างเป็นระบบคงเส้นคงวาในการสนับสนุนแรงจูงใจและการบรรลุความสำเร็จ (Bandura. 1986 : 3)

การรับรู้ความสามารถของตนเป็นการตัดสินใจความสามารถของตนเองว่าจะสามารถทำงานได้ในระดับใด ในขณะที่ความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้นนั้น เป็นการตัดสินใจว่าผลกรรมใดจะเกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรมดังกล่าว อย่างเช่น นักกีฬามีความเชื่อว่าตนเองกระโดดได้สูงถึง 6 ฟุต ความเชื่อดังกล่าวเป็นการตัดสินใจความสามารถของตน การได้รับการยอมรับจากสังคม การได้รางวัล ความพึงพอใจในตนเองที่กระโดดได้สูงถึง 6 ฟุต เป็นความคาดหวังผลที่จะเกิดแต่ต้องระวังความเข้าใจผิดเกี่ยวกับความหมายของคำว่าผลที่เกิดขึ้น ผลที่เกิดขึ้นในที่นี้ จะหมายถึงผลกรรมของการกระทำพฤติกรรมเท่านั้น มิได้หมายถึงผลที่แสดงถึงการกระทำพฤติกรรม เพราะว่าผลที่แสดงการกระทำพฤติกรรมนั้น จะพิจารณาว่า พฤติกรรมนั้นสามารถทำได้ตามการตัดสินใจความสามารถของตนหรือไม่ นั่นคือจะกระโดดได้สูงถึง 6 ฟุต หรือไม่นั่นมิใช่เป็นการคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งมุ่งที่ผลกรรมที่จะได้จากการกระทำพฤติกรรมดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการรับรู้ความสามารถของตนและความหวังในผลที่จะเกิดขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์กันมาก โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้ มีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนกับความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นนั้น เป็นการตัดสินใจความสามารถของตนเองว่าสามารถทำงานได้ในระดับใด ในขณะที่ความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้นนั้นเป็นการตัดสินใจว่าสิ่งใดจะเกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรมดังกล่าว ถ้าหากบุคคลมีการรับรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนสูง และมีความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นสูงเช่นเดียวกัน บุคคลก็จะมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นแน่นอน ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลมีการรับรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนต่ำและมีความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นต่ำด้วยก็มีแนวโน้มที่จะไม่กระทำพฤติกรรมนั้นแน่นอน หรือการรับรู้ความสามารถของตนเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้น บุคคลก็มีแนวโน้ม ที่จะตัดสินใจไม่กระทำพฤติกรรมนั้น

วิลาสลักษณ์ ชวัลลสี (2538 : 97 – 99) ได้ให้ความหมายของ การรับรู้ความสามารถของ ตนเองว่า เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม การเลือก การใช้ความพยายาม และยับยั้งชั่งใจเพื่อยุติแบบแผนของการคิด และการตอบสนองทางอารมณ์ เช่น การสอบชิงทุนเพื่อการศึกษาต่อ หากบุคคลมีความเชื่อว่าตนไม่มีความสามารถพอที่จะสอบได้ แนวโน้มที่เขาจะไปสมัครสอบจะน้อยลง หรืออาจตัดสินใจไม่ไปสอบเพื่อหลีกเลี่ยงความผิดหวัง ระดับของความมั่นใจในความสามารถของ ตนเองในแต่ละบุคคลยังเป็นตัวบ่งชี้ว่าบุคคลจะพยายามทำงานนั้นมากน้อยเพียงใด ถ้าเชื่อว่าตนไม่มี ความสามารถที่จะกระทำการกิจกรรให้สำเร็จได้ก็จะเกิดความกลัว และพยายามหลีกเลี่ยงกิจกรรม นั้นๆ ในทางตรงกันข้ามคนที่เชื่อว่าตนมีความสามารถที่จะกระทำการกิจกรรให้สำเร็จได้ จะไม่รู้สึก หวาดหวั่นล่วงหน้า และทำให้เกิดความเพียรพยายามไม่ท้อถอยเมื่อพบอุปสรรค บุคคลที่มีการรับรู้ ความสามารถของตนเองในระดับสูงจะยังมีความพยายาม และกระตือรือร้นในการทำงานให้สำเร็จ มากขึ้น แม้จะตกอยู่ในสภาพการณ์ที่บีบบังคับ ทำให้เกิดความกลัวน้อยลงเมื่อต้องประสบกับ สภาพการณ์เดิม แต่หากบุคคลนั้นล้มเลิกการทำงานโดยง่ายเขาจะมีการรับรู้ความสามารถของ ตนเองในระดับที่ต่ำ และมีความกลัวต่องานนั้นมากขึ้น

จากรูปแบบนี้บุคคลจะกระทำพฤติกรรมหนึ่งหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับความคาดหวังว่าเมื่อ กระทำพฤติกรรมจะได้รับผลที่ต้องการหรือไม่ และความเชื่อว่า เขามีความสามารถที่จะกระทำ พฤติกรรมนั้นหรือไม่ เนื่องจากมนุษย์เรียนรู้ว่าการกระทำไหนนำไปสู่ผลลัพธ์ใด แต่ความสามารถ ของมนุษย์แต่ละคนที่จะกระทำกิจกรรมต่างๆมีขีดจำกัดไม่เท่ากัน ตัวอย่างเช่น การสอบชิงทุนไป ศึกษาในต่างประเทศ หรือการสอบแข่งขันศึกษาต่อ ถ้าบุคคลมีการรับรู้ว่ามีความสามารถไม่ พอที่จะสอบได้ แนวโน้มที่เขาจะไปสมัครสอบจะน้อยลง อาจตัดสินใจไม่ไปสอบเพื่อหลีกเลี่ยง ความผิดหวัง ซึ่งเป็นการพลาดโอกาสที่ตนเองจะได้สิ่งที่ปรารถนานั้น ความมั่นใจในการตัดสินใจว่า ตนมีความสามารถแค่ไหนเป็นตัวชี้ให้เห็นว่า บุคคลพยายามทำงานนั้นมากเพียงใด ถ้าเขาเชื่อว่า ตนไม่มีความสามารถที่จะกระทำการกิจกรรให้เสร็จได้ จะเกิดความกลัว และพยายามหลีกเลี่ยง กิจกรรมนั้น การรับรู้ความสามารถของตน ช่วยให้เกิดความไม่หวาดหวั่นล่วงหน้าในการทำงาน และทำให้เกิดความเพียรพยายามไม่ท้อถอยเมื่อพบอุปสรรค ยิ่งถ้าหากมีการรับรู้ความสามารถของ ตนมากจะยังมีความพยายามและกระตือรือร้นในการทำงานมาก การที่บุคคลจะพยายามทำงานใน สถานการณ์ที่บีบบังคับได้สำเร็จ และได้ผลลัพธ์ตามที่ได้อคาดหวังไว้ ซึ่งจะเป็นแรงเสริมในการรับรู้ ความสามารถของตน และทำให้เกิดความกลัวน้อยลงเมื่อประสบเหตุการณ์เช่นเดิม แต่ถ้าบุคคล เลิกล้มการทำงานโดยง่ายจะทำให้การรับรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนต่ำลงและเกิดความกลัวงาน นั้นมากขึ้น (Bandura.1977:78 – 80)

นอกจากนี้องค์ประกอบทั้งสองยังส่งผลต่อสภาวะความรู้สึก และพฤติกรรมที่แสดงออก ของบุคคลด้วย โดยบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนสูง ในสภาพการณ์ที่ถูกให้คุณค่าแก่ ความสำเร็จสูงจะเกิดความมั่นใจ มีความต้องการที่จะทำการกิจกรรให้บรรลุผลสำเร็จ ส่วนบุคคลที่มี

การรับรู้ความสามารถของตนสูง แต่คาดหวังว่าจะมีการตอบสนองจากสภาวะแวดล้อมต่ำ นั่นคือคาดหวังว่าการกระทำของเขาจะไม่ได้มาซึ่งผลที่มีคุณค่าเขาจะเกิดความไม่พอใจไม่เห็นด้วย ต่อต้าน ปฏิเสธ ไม่มีความพยายามที่จะทำให้สำเร็จ หากบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนต่ำ และคาดหวังว่าการตอบสนองของสภาวะแวดล้อมต่ำด้วย เขาอาจจะถอนตัวออกไม่สนใจ และถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนต่ำ แต่ได้รับการให้คุณค่าหรือตอบสนองจากสภาวะแวดล้อมสูง จะเกิดการลดคุณค่าของตนเองและหมดกำลังใจ

2.3 แหล่งที่มาของการรับรู้ความสามารถของตนเอง

แบนดูรา (Bandura. 1986 : 399 – 401) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีที่มาจาก 4 ปัจจัยด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1. ความสำเร็จจากการกระทำ (Enactive Attainment) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองมากที่สุด เพราะเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การประสบความสำเร็จจากการกระทำ ส่งผลให้บุคคลประเมินความสามารถของตนเองสูงขึ้น ในขณะที่ความล้มเหลวทำให้บุคคลประเมินความสามารถของตนเองต่ำลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากความล้มเหลวเกิดขึ้นในช่วงแรกๆของการปฏิบัติงาน และความล้มเหลวนั้นไม่ได้เป็นผลมาจากการขาดความพยายาม หรือผลจากสถานการณ์ภายนอก บุคคลจะให้ความสำคัญกับประสบการณ์ใหม่มากหรือน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับธรรมชาติ และระดับของการรับรู้ความสามารถที่มีอยู่เดิม การประสบความสำเร็จบ่อยๆ จะช่วยให้บุคคลพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองมากขึ้น หากมีความล้มเหลวเกิดขึ้นบ้างบางครั้งก็อาจไม่มีผล หรือมีผลน้อยมากต่อการประเมินความสามารถของตนเอง บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองระดับสูง จะมองว่าความล้มเหลวเป็นผลมาจากการขาดความพยายาม กลวิธี ซึ่งเขามั่นใจว่าหากแก้ไขสิ่งเหล่านี้ได้ก็จะสามารถประสบความสำเร็จได้ แม้จะมีอุปสรรคมากมายเพียงใดก็ตาม เมื่อบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองตามความสามารถที่แท้จริงแล้ว ความเชื่อนี้ มีแนวโน้มที่จะแผ่ขยายจากสถานการณ์หนึ่งไปยังสถานการณ์อื่นด้วย โดยเฉพาะสถานการณ์ซึ่งเคยไม่แน่ใจว่าจะสามารถทำได้ อย่างไรก็ตามการแผ่ขยายนี้มักเกิดขึ้นกับสถานการณ์ที่คล้ายกับสถานการณ์เดิมที่บุคคลเคยประสบความสำเร็จมาแล้ว

การที่จะพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองของบุคคลนั้นจำเป็นต้องฝึกให้มีทักษะเพียงพอที่จะประสบความสำเร็จได้พร้อมกับทำให้เชื่อว่าเขามีความสามารถที่จะกระทำเช่นนั้นได้ ส่งผลให้ความสามารถนำทักษะที่ได้รับการฝึกไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด บุคคลที่เชื่อว่าตนมีความสามารถจะไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ แต่จะพยายามทำงานต่างๆให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งการกระทำที่ประสบความสำเร็จของบุคคลต้องอาศัยปัจจัยต่างๆดังนี้

1.1 ความพยายามและการตัดสินใจความสามารถ บุคคลมักจะเชื่อว่าความพยายามมีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับความสามารถ กล่าวคือ การประสบความสำเร็จในงานที่ยากและท้าทายด้วยความเพียรพยายามเพียงเล็กน้อยย่อมแสดงถึงความสามารถในระดับสูง ในขณะที่ความสำเร็จ

ที่ได้มาจากความพยายามอย่างหนัก ย่อมบ่งบอกถึงความสามารถที่ดียิ่งกว่า และส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองน้อยกว่าด้วย ในทำนองเดียวกัน ความล้มเหลวจะสะท้อนให้บุคคลเห็นถึงความสามารถของตนเองได้ กล่าวคือ ถ้าความล้มเหลวเกิดจากความพยายามเพียงเล็กน้อย ความล้มเหลวนั้นก็มิได้บ่งบอกถึงความสามารถของบุคคลอย่างชัดเจน แต่ถ้าบุคคลประสบความสำเร็จในงานที่ค่อนข้างยาก ถึงแม้ว่าจะได้พยายามเต็มที่แล้ว ความล้มเหลวนั้นจะเป็นเครื่องบ่งชี้ความสามารถที่มีอยู่อย่างจำกัดของบุคคล ซึ่งบุคคลที่เคยประสบกับความล้มเหลวแต่สามารถพัฒนาการปฏิบัติงานของตนให้ดีขึ้นได้ ย่อมมีแนวโน้มที่จะพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองมากกว่าบุคคลที่สามารถทำได้สำเร็จแต่คุณภาพของการปฏิบัติงานต่ำกว่าระดับที่เคยทำได้ในอดีต

1.2 รูปแบบของการระบุสาเหตุ แนวคิดนี้ ทำให้ทราบว่าบุคคลที่เชื่อว่าตนมีความสามารถระดับสูง มักจะระบุสาเหตุมาจากความสำเร็จในงานที่ยากและใช้ความพยายามน้อย ส่วนบุคคลที่เชื่อว่าตนมีความสามารถระดับต่ำ มักจะระบุว่ามีสาเหตุมาจากความสำเร็จที่ได้ใช้ความเพียรพยายามสูงในงานที่ง่าย นอกจากนี้บุคคลที่เชื่อว่าตนมีความสามารถระดับสูงจะระบุสาเหตุของความล้มเหลวว่าเกิดจากการขาดความพยายาม ในขณะที่บุคคลที่เชื่อว่าตนมีความสามารถระดับต่ำ จะระบุสาเหตุของความล้มเหลวว่าเกิดจากการที่ตนด้อยความสามารถ มักจะคิดว่าความสำเร็จที่เกิดขึ้นเป็นเพราะปัจจัยภายนอกมากกว่าความสามารถของตนเอง ในกรณีเช่นนี้หากจะพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนของบุคคลที่ประเมินตนเองต่ำจะต้องให้บุคคลนั้นเอาชนะงานที่ท้าทายโดยอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอกน้อยที่สุด จะทำให้ความสามารถของบุคคลปรากฏเด่นชัดขึ้น

1.3 ความตั้งใจและความจำเหตุการณ์ที่ผ่านมา เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเองของบุคคล นั่นคือบุคคลที่เลือกจำการกระทำที่เป็นไปในทางลบมาก ๆ จะเชื่อว่าตนเองไร้ความสามารถหรือมีความสามารถต่ำ ในทางกลับกันหากบุคคลเลือกที่จะสังเกตและจดจำเหตุการณ์แห่งความสำเร็จก็มีแนวโน้มที่จะทำให้เชื่อว่าตนมีความสามารถสูง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้นได้

2. การได้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่น (Vicarious Experience) ส่วนหนึ่งของการรับรู้ความสามารถของตนเองมีมาจากอิทธิพลของประสบการณ์การเรียนรู้จากการดูหรือฟัง และสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตนเอง เช่น มีเพศ วัย ความสามารถ ตลอดจนประสบการณ์ในอดีตไม่แตกต่างกันและสามารถกระทำพฤติกรรมให้ประสบความสำเร็จได้ก็จะทำให้มีแนวโน้มที่จะรู้สึกว่าการกระทำพฤติกรรมเช่นนั้นบ้างคงจะประสบความสำเร็จเช่นเดียวกับบุคคลเหล่านั้นอย่างน้อยที่สุด ในลักษณะของการปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเองให้ดีขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลมองเห็นตัวแบบที่มีความสามารถคล้ายคลึงกับตนเองประสบความสำเร็จทุกอย่างที่แสดงความพยายามเต็มที่แล้วก็อาจทำให้เขาลดระดับการรับรู้ความสามารถและความพยายามของตนเองได้เช่นกัน แบนดูรา (Bandura. 1986 : 403 – 404) กล่าวถึง ตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองว่าควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

2.1 ความเหมือนกับตัวแบบ ผู้สังเกตจะประเมินความสามารถของตนเองตามความเหมือนกันกับตัวแบบ ไม่ว่าจะเป็นความเหมือนในด้านประสบการณ์ในอดีต หรือในด้านการระบุสาเหตุของตัวแบบ ผู้สังเกตที่เชื่อว่าตนเองมีความสามารถสูงกว่าตัวแบบที่ประสบความสำเร็จมักจะไม่ละความพยายาม แม้ว่าตนเองจะประสบความสำเร็จบ้างก็ตาม ในทางตรงกันข้าม ผู้สังเกตที่เชื่อว่าตนเองมีความสามารถใกล้เคียง หรือต่ำกว่าตัวแบบจะเชื่อว่าตนเองมีความสามารถต่ำและมักจะท้อถอยง่ายเมื่อประสบกับอุปสรรค

2.2 ความหลากหลายของตัวแบบ หากตัวแบบที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันสามารถประสบความสำเร็จได้ จะช่วยให้ผู้สังเกตคิดว่าถ้าตนกระทำพฤติกรรมนั้นก็มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จได้เช่นกัน และมีส่วนช่วยในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองได้ ซึ่งตัวแบบที่ประสบความสำเร็จจากการใช้ความพยายาม จะมีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของผู้สังเกตมากกว่าตัวแบบที่ขาดความพยายาม

3. การชักจูงด้วยคำพูด (Verbal Persuasion) เป็นความพยายามใช้ถ้อยคำชักจูงให้บุคคลเชื่อว่าเขามีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่เขาทำถึงแม้ว่าจะเคยทำงานไม่สำเร็จมาแล้วก็ตาม เป็นการเพิ่มกำลังใจ และความมั่นใจ วิธีนี้เป็นวิธีที่ใช้กันอย่างกว้างขวางและเป็นประโยชน์อย่างมาก การชักจูงด้วยคำพูดดูเหมือนว่าจะให้ผลน้อยต่อการเพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเอง แต่หากสิ่งที่พูดนั้นอยู่ในกรอบของความเป็นจริงคำพูดนั้นก็ทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จได้ บุคคลที่ถูกโน้มน้าวให้เชื่อว่าเขามีความสามารถในการทำงานที่กำหนดให้สำเร็จได้ จะมีความพยายามมากกว่าบุคคลที่ไม่ได้รับการโน้มน้าวใดๆเลย ซึ่งยังคงติดอยู่กับความสงสัยในความสามารถของตนเอง การโน้มน้าวที่เอื้อให้บุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้นนั้นจะต้องทำให้บุคคลมีความพยายามเพียงพอ และต้องพัฒนาทักษะที่จะเป็นร่วมกันไปด้วย การพูดชักจูงจะส่งผลมากที่สุดถ้าผู้ชักจูงสามารถทำให้เชื่อว่าเขาสามารถประสบความสำเร็จได้ อย่างไรก็ตามหากการชักจูงด้วยคำพูดไม่ตรงกับความเป็นจริงก็จะเป็นการนำผู้ถูกชักจูงไปสู่ความล้มเหลว และทำให้ผู้ถูกชักจูงไม่ไว้วางใจในตัวผู้พูดชักจูงด้วย การชักจูงด้วยคำพูดที่สามารถส่งผลต่อการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการดังนี้

3.1 ความน่าเชื่อถือของผู้ชักจูง ถ้าผู้ชักจูงมีความสำคัญต่อผู้ถูกชักจูง หรือมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆก็จะมีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองของบุคคล

3.2 การให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ ส่งผลต่อการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง แบบดูราซีชี้ให้เห็นว่าการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นการบอกกลับบุคคลว่าในโอกาสต่อไปควรจะประเมินความสามารถของตนในระดับใด ในกรณีที่สถานการณ์และการกระทำครั้งใหม่ไม่แตกต่างไปจากเดิม บุคคลจะใช้ข้อมูลย้อนกลับของครั้งเดิมมาใช้ในการตัดสินความสามารถในการกระทำครั้งใหม่

3.3 การเพิ่มความพยายาม การพูดชักจูงจะส่งผลให้ผู้ถูกชักจูงสามารถเพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเองได้โดยจะเพิ่มความพยายามมากขึ้น ซึ่งบุคคลที่ถูกโน้มน้าวให้เชื่อว่าตน

สามารถประสบความสำเร็จได้จะเพิ่มความพยายามมากกว่าคนที่ไม่แน่ใจว่าตนจะทำได้ เมื่อบุคคลประสบความสำเร็จในสิ่งที่ถูกโน้มน้าวให้ทำจะเกิดความเชื่อถือผู้โน้มน้าวด้วย แบบดูล่า กล่าวว่าการชักจูงด้วยคำพูดไม่ค่อยได้นัก ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง ถ้าต้องการให้ได้ผลดีควรใช้ร่วมกับการทำให้บุคคลมีประสบการณ์แห่งความสำเร็จ โดยสร้างความสำเร็จให้กับบุคคลแบบค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับขั้นตอนร่วมกับการชักจูงด้วยคำพูด

4. สภาวะทางสรีรวิทยา (Physiological State) เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ ความสามารถของตนเอง บุคคลที่มีความเครียด ความประหม่า อ่อนล้า เหนื่อยหอบ เจ็บปวด หรือ ตื่นกลัวมากประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจะลดลง หากลดความตื่นเต้นหรือความวุ่นทางอารมณ์ลงจะทำให้บุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองดีขึ้นส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งปฏิกิริยาทางสรีรวิทยาของบุคคลเกิดขึ้นจากปัจจัยดังต่อไปนี้

4.1 ประสบการณ์เดิม เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ที่ส่งผลกระทบต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองของบุคคล โดยที่บุคคลจะพิจารณาว่าปฏิกิริยาทางสรีรวิทยาว่าเคยมีผลต่อการปฏิบัติงานของตนที่ผ่านมาอย่างไรบ้าง นั่นคือผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์สูงจะมีความเชื่อว่าการกระตุ้นเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ส่วนผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำจะมีความเชื่อว่าการกระตุ้นเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

4.2 ระดับของการตื่นตัว ข้อมูลทางด้านการตื่นตัวทางสรีระนี้ความสำคัญไม่ได้อยู่ที่การตื่นตัวดังกล่าวเกิดขึ้นหรือไม่ แต่อยู่ที่ระดับของการตื่นตัวมีมากหรือน้อยเพียงใด การตื่นตัวในระดับกลางๆจะเอื้อต่อการใช้ทักษะต่างๆ ในขณะที่การตื่นตัวในระดับสูงจะเป็นอุปสรรคในการใช้ทักษะต่างๆโดยเฉพาะกิจกรรมที่มีความซับซ้อน

4.3 การระบุนสาเหตุของการตื่นตัว บุคคลที่มองการตื่นตัวที่เกิดขึ้นว่าเป็นเพราะขาดความสามารถ มีแนวโน้มที่จะลดการรับรู้ความสามารถของตนเองมากกว่าบุคคลที่มองการตื่นตัวว่าเป็นอาการปกติที่ใครๆก็มีได้แม้แต่ในคนที่มีความสามารถสูง เช่น นักแสดงอาจมีความวิตกกังวลในช่วงก่อนการแสดงแต่เมื่อเริ่มแสดงไปได้ระยะหนึ่งความวิตกกังวลนี้จะหายไป สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องปกติซึ่งมิได้มีผลต่อการลดการรับรู้ความสามารถของตนเอง

4.4 ลักษณะของอารมณ์ ความเบี่ยงเบนทางอารมณ์สามารถส่งผลกระทบต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองของบุคคลได้ เช่น อารมณ์เศร้าอันเกิดจากความล้มเหลวในอดีตอาจทำให้บุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองลดลง แต่หากเป็นอารมณ์ในทางบวกก็จะกระตุ้นให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จ การรับรู้ความสามารถของตนเองก็จะได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น

2.4 อิทธิพลของการรับรู้ความสามารถของตน

แบบดูล่า (จิตติพัฒน์ สงบกาย. 2533 ; อ้างอิงจาก Bandura. 1986) ได้กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีผลต่อบุคคลในด้านต่างๆดังนี้

1. ผลต่อการเลือกกระทำพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน (Choice Behavior) นั้น บุคคลจะต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลาว่าเขาจะต้องทำพฤติกรรมใด และต้องทำอีกนานเท่าใด รวมทั้งต้องตัดสินใจ

เลือกกิจกรรมต่างๆ การที่บุคคลต้องตัดสินใจว่าจะแสดงพฤติกรรมใดในสภาพการณ์ใดนั้นส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการรับรู้ความสามารถของตน บุคคลมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงงานหรือสภาพการณ์ที่เขาเชื่อว่าเกินความสามารถ แต่ในขณะเดียวกันบุคคลจะเลือกทำงานนั้นถ้าเขาเชื่อเขามีความสามารถเพียงพอที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จได้ (Bandura. 1977a, 1977b ; อ้างอิงจาก Schunk. 1981 : 100) บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนสูงจะเลือกทำงานที่มีลักษณะท้าทายมีแรงจูงใจในการพัฒนาความสามารถของตนให้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ส่วนบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนต่ำมักจะหลีกเลี่ยงงาน ท้อถอย ขาดความมั่นใจในตนเอง ซึ่งเป็นการปิดโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง อย่างไรก็ตามบุคคลที่ประเมินความสามารถของตนสูงเกินไปก็มักจะประสบความล้มเหลวในการทำงานและส่งผลให้เกิดความเครียด ความผิดหวัง และรู้สึกว่าการล้มเหลวนั้นเป็นสิ่งที่เลวร้าย ไม่สามารถแก้ไขได้ ส่วนบุคคลที่ประเมินความสามารถของตนต่ำกว่าความสามารถที่เป็นจริงมักจะขาดความพยายาม ความมุ่งมั่นในการทำงานและมีความสงสัยเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ดังนั้นถ้าบุคคลประเมินความสามารถของตนถูกต้อง จะส่งผลต่อการเลือกกระทำพฤติกรรมทำให้การกระทำนั้นมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง

2. ผลต่อการใช้ความพยายามและความมุ่งมั่นในการทำงาน (Effort Expenditure and Persistence) การรับรู้ความสามารถของตนของบุคคลนั้นเป็นตัวกำหนดว่าเขาจะต้องใช้ความพยายามมากเท่าไร และใช้ความมุ่งมั่นพยายามที่จะเผชิญกับอุปสรรคต่างๆหรือประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจไปอีกนานเท่าใด เมื่อเผชิญกับอุปสรรคต่างๆบุคคลซึ่งมีการรับรู้ความสามารถของตนจะมีความกระตือรือร้น ความพยายาม ความมุ่งมั่นในการทำงานนานกว่าคนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำและการที่บุคคลใช้ความพยายามและความมุ่งมั่นในการทำงานอย่างเต็มที่ตลอดเวลา เขาก็จะมีแนวโน้มที่จะทำงานได้ประสบความสำเร็จสูง

3. มีผลต่อการคิดและปฏิกิริยาทางอารมณ์ (Thought and Emotional Reactions) การรับรู้ความสามารถของตนจะมีอิทธิพลต่อกระบวนการคิดและปฏิกิริยาทางอารมณ์ของบุคคลในขณะที่ทำพฤติกรรม และมีผลต่อการคาดคะเนเกี่ยวกับการจัดการกับสภาพแวดล้อมในภายหน้าของเขา บุคคลซึ่งรับรู้ว่ามีความสามารถสูงจะมีความพยายาม เอาใจใส่ในการกระทำพฤติกรรมต่างๆมาก เมื่อพบกับอุปสรรคต่างๆบุคคลก็จะกระตุ้นตนเองให้ใช้ความพยายามมากยิ่งขึ้น ส่วนบุคคลที่รับรู้ว่าจะไม่มีความสุข มีความหวาดหวั่น มีความเครียดสูง จะกระทำพฤติกรรมต่างๆอย่างไม่เต็มความสามารถ อันจะส่งผลให้บุคคลประสบกับความล้มเหลวในการกระทำพฤติกรรมมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาของคอลลิน (Bandura. 1992 : 20) พบว่า ในการแก้ปัญหาที่ยากๆนั้นนักเรียนที่รับรู้ว่าจะมีความสามารถสูงมักจะอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวที่เกิดจากการขาดความพยายาม ส่วนนักเรียนที่รับรู้ว่าจะตนเองมีความสามารถต่ำจะอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวที่เกิดจากการขาดความสามารถ

4. เป็นผู้กำกับผลการกระทำที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมมากกว่าการที่จะเป็นผู้นำ

พฤติกรรม (Emotional Reactions) นั่นคือบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงมักจะเป็นคนที่พยายามกระทำพฤติกรรม และยอมรับผลต่างๆที่เกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรมของตน จะเลือกกระทำที่มีลักษณะท้าทาย และจะใช้ความพยายามอย่างมากในการกระทำเพื่อให้การกระทำนั้นบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าในบางครั้งการกระทำนั้นจะประสบความสำเร็จบ้างก็ตาม เขาก็จะไม่ท้อถอย และจะไม่อ้างว่าเป็นเรื่องโชคร้ายแต่เขาจะให้เหตุผลของความล้มเหลวที่เกิดขึ้นว่าเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จต่อไป ซึ่งต่างจากบุคคลที่มีความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองต่ำ มักจะเป็นคนที่ไม่ค่อยกระทำพฤติกรรม จะรอให้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการกระทำเป็นไปตามความเชื่อ หรือคำทำนาย และมักจะหลีกเลี่ยงการกระทำ ที่มีลักษณะยากๆ ขาดความพยายาม มีความทะเยอทะยานต่ำ และมีความเครียดสูง ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับการกระทำพฤติกรรมของบุคคล กล่าวคือถ้าบุคคลรับรู้ความสามารถของตนในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งสูงจะมีแนวโน้มกระทำพฤติกรรมนั้นสูงด้วยในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลรับรู้ความสามารถของตนในการกระทำพฤติกรรมนั้นต่ำ บุคคลก็จะมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นต่ำหรืออาจไม่ทำพฤติกรรมนั้นเลย อย่างไรก็ตามแม้ว่าบุคคลจะรับรู้ความสามารถของตนเองสูงแต่บุคคลอาจจะไม่กระทำพฤติกรรมนั้นก็ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้ (Bandura. 1986 : 395 – 399)

1. ขาดสิ่งจูงใจหรือภาวะที่กระตุ้นให้กระทำพฤติกรรม แม้ว่าบุคคลจะรับรู้ความสามารถของตนเองเพียงพอสำหรับกระทำพฤติกรรม แต่อาจไม่กระทำพฤติกรรมก็ได้ถ้าเขาคิดว่าจะไม่ได้รับผลตอบแทนใดๆ หรืออาจจะยับยั้งพฤติกรรมนั้นไว้ถ้าบุคคลขาดกำลังทางด้านทรัพยากร อุปกรณ์ หรือเครื่องมือที่จำเป็น

2. ความผิดพลาดในการประเมินผลกรรมที่จะเกิดขึ้น หากบุคคลประเมินผลกรรมที่ตนจะได้รับจากการกระทำผิดพลาดไป จะทำให้บุคคลรู้สึกว่าจะไม่คุ้มค่าที่ตนจะกระทำพฤติกรรมนั้น

3. ความไม่ทันการณ์ในการประเมินความสามารถของตน เนื่องจากประสบการณ์ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ หากบุคคลไม่ได้ประเมินตนเองตลอดเวลาจะทำให้ตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนผิดพลาดไปได้ มีผลทำให้บุคคลไม่กระทำพฤติกรรมนั้น

4. การประเมินการรับรู้ความสามารถของตน ถ้าประเมินผิดพลาดไปบางครั้งบุคคลรับรู้ความสามารถในการทำงานของตนโดยภาพรวมสูง แต่กลับรับรู้ความสามารถในการทำงานส่วนที่จำเพาะผิดพลาดไปโดยประเมินว่าตนมีความสามารถในการทำงานส่วนที่จำเพาะต่ำ ดังนั้นแม้จะรับรู้ความสามารถในการทำงานของตนโดยภาพรวมสูง แต่บุคคลก็จะไม่กระทำพฤติกรรมนั้น

5. การประเมินความสำคัญของทักษะย่อยๆที่จำเป็นจะต้องใช้ในการกระทำพฤติกรรมผิดพลาด การที่บุคคลคิดว่า เขาขาดทักษะ หรือมีทักษะต่างๆไม่เพียงพอ จะทำให้เขาไม่กระทำพฤติกรรมนั้น

6. เป้าหมายของการกระทำพฤติกรรมคลุมเครือ ไม่ชัดเจน และไม่สามารถปฏิบัติได้

7. การรู้จักตนเองที่ไม่ถูกต้อง อาจเป็นผลมาจากการกระทำที่ไม่ชัดเจนหรืออาจถูกบังคับให้กระทำหรือได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องจากภายนอก

2.5 พัฒนาการของการรับรู้ความสามารถของตนเอง

พัฒนาการของการรับรู้ความสามารถของตนเอง แบบดูรา ได้กล่าวสรุปโดยครอบคลุมช่วงชีวิตทั้งหมดไว้ดังนี้(ปณิตา นิรมล. 2546 : 39 – 41 ; อ้างอิงจาก Bandura. 1994 : 71 – 81)

1. การเริ่มต้นของความรู้สึกรู้สึกมีพลังของบุคคล ทารกจะมีการเรียนรู้ว่า เขาสามารถกระทำบางอย่างก่อให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งจากประสบการณ์ของทารกที่พบว่าเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้นจากการกระทำของเขาถือเป็นพื้นฐานเริ่มต้นในการพัฒนาความรู้สึกรู้สึกว่ามีความสามารถ เช่น การเขย่าของ เด็กที่จะนำมาซึ่งเสียง การสั่น เป็นต้น เด็กจะสังเกตผลการกระทำซ้ำๆ ของตนว่าจะเกิดเหตุการณ์เช่นเดียวกันหรือไม่ เด็กจะเรียนรู้ว่าพฤติกรรมต่างๆ ทำให้มีปฏิกิริยาตอบสนองเด็กที่มีประสบการณ์ความสำเร็จในการควบคุมสภาพแวดล้อมจะกลายเป็นเด็กที่เอาใจใส่ สนใจพฤติกรรมของตนเองมาก และมีความสามารถที่จะเรียนรู้การตอบสนองใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในช่วงนี้เด็กจะทราบถึงความแตกต่างกันระหว่างการกระทำของเขากับผู้อื่น แม้จะเป็นการกระทำอย่างเดียวกัน และเมื่อทารกเริ่มเข้าสู่ภาวะสิ่งที่ยู่อรอบตัวจะทำให้เขามีบุคลิกลักษณะที่แตกต่างกันไปด้วย

2. การรับรู้ความสามารถของตนเองจากครอบครัว เด็กที่มีอายุน้อยจะสามารถรับรู้ความสามารถของตนเองจากการกระทำพฤติกรรม เด็กจะมีการพัฒนา ประเมิน ตรวจสอบความสามารถทางกาย ความสามารถทางสังคม ทักษะด้านภาษาและทักษะทางปัญญาเพื่อที่จะเข้าใจและจัดการกับสภาพการณ์ต่างๆ ที่ตนเองเผชิญในแต่ละวัน การพัฒนาสมรรถนะของประสาทรับรู้ความรู้สึกจะเพิ่มขึ้นตามประสบการณ์ในการสำรวจสิ่งแวดล้อมของเด็กทารก การสำรวจในขั้นเริ่มแรกและการเล่นกิจกรรมต่างๆ จะเป็นการเพิ่มทักษะขั้นพื้นฐานและการเข้าใจในความสามารถของเด็กด้วย ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จจากการควบคุมของตนเอง เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาขั้นต้นของความสามารถทางด้านปัญญาและสังคม พ่อแม่ที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมของเด็กทารกและสร้างสถานการณ์ที่เอื้อต่อการใช้ความสามารถ โดยการสร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้สมบูรณ์และเปิดโอกาสได้มีอิสระในการเคลื่อนไหวเพื่อการสำรวจ จะทำให้เด็กเกิดพัฒนาการทางสังคมและสติปัญญา การพัฒนาทักษะทางภาษา จะต้องเตรียมความหมายทางสัญลักษณ์ให้ตอบสนองตามประสบการณ์ของเด็ก และสิ่งอื่นๆ ที่จะเป็นการบอกให้เด็กได้รู้เกี่ยวกับความสามารถของตน สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวเพิ่มความเข้าใจว่าเขาสามารถทำอะไรได้ หรือไม่ได้บ้าง เพื่อนจะมีความสำคัญมากขึ้น ในพัฒนาการความเข้าใจในความสามารถของตนเอง เริ่มแรกจะเปรียบเทียบกับพี่น้องที่มีอายุใกล้เคียงกัน การประเมินความสามารถจากการเปรียบเทียบทางสังคมจะแตกต่างตามขนาดของครอบครัว ลำดับการเกิด จำนวนพี่น้อง อายุ และเพศ

3. การรับรู้ความสามารถของตนเองที่เพิ่มขึ้นโดยผ่านอิทธิพลจากเพื่อน เนื่องจากการรับรู้ความสามารถของเด็กจะเปลี่ยนแปลงตามการเข้าสู่สังคมใหญ่ขึ้น การรับรู้ความสามารถของตนเองเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน เด็กจะเข้าใจในความสามารถของตนเองมากขึ้น จากการเรียนรู้ทางสังคม โดยทั่วไปแล้วเด็กที่มีอายุเท่ากันจะมีการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างตนเองกับ

เพื่อนมากขึ้น เพื่อตัดสินใจและตรวจสอบความสามารถของตนเอง เพื่อนอาจจะไม่ใช่เพศเดียวกัน เด็กมีแนวโน้มเลือกเพื่อนที่มีความสนใจและเห็นคุณค่าในสิ่งที่คล้ายคลึงกัน การเลือกปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีความสนใจและเห็นคุณค่าในสิ่งที่คล้ายคลึงกันนี้ จะช่วยส่งเสริมการรับรู้ความสามารถในทิศทาง และความสนใจร่วมกัน การขาดความสัมพันธ์กับเพื่อนหรือการมีความสัมพันธ์กับเพื่อนน้อยลงจะมีผลเสียต่อการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตน ถ้าการรับรู้ความสามารถของตนเองทางสังคมจะทำให้เกิดอุปสรรคในการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนได้ ดังนั้นเด็กที่มีความเชื่อว่าตนเองขาดความสามารถทางสังคม จะหลีกเลี่ยงออกจากสังคม และมีการรู้คุณค่าในตนเองต่ำ แต่รูปแบบพฤติกรรมบางอย่าง อาจทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองสูง เกิดความเหินห่างจากสังคมมากกว่าที่จะเกิดความผูกพันกับสังคม ตัวอย่างเช่น เด็กที่รับรู้ความสามารถของตนเองสูงในการได้สิ่งที่เขาต้องการโดยก้าวร้าว

4. การพัฒนาการรับรู้ความสามารถทางปัญญาของตนเองจากโรงเรียน โรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาความสามารถทางปัญญา ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆและทักษะในการแก้ปัญหาที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมในสังคมที่กว้างขึ้น ความรู้และทักษะการคิดของบุคคล จะถูกตรวจสอบประเมิน และเกิดการเปรียบเทียบทางสังคมอย่างต่อเนื่อง เด็กที่มีทักษะปัญญาที่ดีจะมีการพัฒนาความเข้าใจในความสามารถทางปัญญาเกิดขึ้นเรื่อยๆ จากการดูตัวแบบจากเพื่อน การได้รับข้อมูลย้อนกลับจากครู ดังนั้นการสร้างสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้จะมีผลต่อการพัฒนาความสามารถ และทักษะทางปัญญาของนักเรียนโดยเฉพาะจากครู โรงเรียนที่มีคณะครูที่รับรู้ความสามารถของตนเองว่าสามารถทำให้เด็กบรรลุผล ก็จะกระตุ้นให้มีบรรยากาศในการเรียนเป็นกลุ่ม จะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนประเมินความสามารถของตนเองไปในทางบวกและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนแบบรายบุคคลหรือแบบแข่งขัน

5. การรับรู้ความสามารถของตนเองในช่วงวัยรุ่น เป็นวัยที่มีพัฒนาการที่จะต้องทำสิ่งท้าทายใหม่ๆ และต้องเรียนรู้รับผิดชอบตนเองเกือบทุกๆเรื่องในชีวิต วัยรุ่นต้องเรียนรู้ทักษะใหม่ๆที่จะทำงานนั้นให้บรรลุผล และเรียนรู้ความสามารถด้านใหม่ๆที่ใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมผู้ใหญ่รวมทั้งเรียนรู้ว่าจะจัดการอย่างไรต่อการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วัยหนุ่มสาว และในหลายๆสถานการณ์ที่รับรู้ในความสามารถของตนเองมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น วัยรุ่นจะมีความเข้าใจในความสามารถของตนเองมากขึ้นและมั่นใจมากขึ้นโดยการเรียนรู้ว่าจะจัดการให้สำเร็จผลอย่างไรต่อสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาที่เขาไม่เคยได้กระทำมาก่อน วัยรุ่นส่วนใหญ่จะจัดการกับสิ่งต่างๆในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของวัยในช่วงนี้ได้โดยไม่มีปัญหาแต่อย่างไรก็ตามเด็กวัยรุ่นตอนต้นที่เข้าสู่ช่วงวัยรุ่นใหม่ ๆอาจมีความรู้สึกที่ว่าตนเองไร้ความสามารถอาจทำให้เกิดความไม่สบายใจและไม่สามารถจะจัดการกับสภาพการณ์ใหม่ได้ และการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่จะเกิดปัญหาขัดแย้ง หรือไม่มั่นใจขึ้นอยู่กับความมั่นใจหรือความเข้มของการรับรู้ความสามารถของตนเองที่ได้รับจากประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จในอดีต

6. การรับรู้ความสามารถของตนเองในผู้ใหญ่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น บุคคลมีการเรียนรู้ที่จะจัดการกับความต้องการใหม่ๆที่มีเพิ่มขึ้นจากการเป็นเพื่อนต่างเพศ เป็นคู่สมรส เป็นพ่อแม่ หรือในฐานะทางอาชีพ หากบุคคลประสบความสำเร็จในการจัดการสิ่งเหล่านี้ก็จะเพิ่มความมั่นคงในการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีส่วนทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะขยายความสามารถและความสำเร็จนี้ออกไปอีก ส่วนผู้ใหญ่ที่ไม่ประสบความสำเร็จจะเกิดความทุกข์ใจ ลังเลสงสัยในตนเอง ซึ่งพบว่าผู้ใหญ่เหล่านี้มักเกิดความเครียดและความหดหู่ซึมเศร้าในชีวิต ในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนกลางบุคคลจะมีการจัดการกับงานในชีวิตประจำวันของตนเองที่แน่นอน นั่นคือจะไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงการรับรู้ความสามารถของตนเองในส่วนของหน้าที่ประจำ อย่างไรก็ตามอาจเกิดความไม่มั่นคงได้เนื่องจากชีวิตนั้นไม่ได้หยุดอยู่กับที่ มีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสังคมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งบุคคลจำเป็นต้องปรับตัวและเกิดการย้อนกลับมาประเมินความสามารถของตนอีก ผู้ใหญ่วัยนี้จะได้รับความกดดันจากผู้ที่อยู่ในวัยอ่อนกว่า ในสภาพการณ์นี้บุคคลจะมีการแข่งขันในด้านฐานะ ตำแหน่ง และพลังความสามารถในการทำงานที่ได้จากการเปรียบเทียบกับคนที่อยู่ในวัยอ่อนกว่า

7. การประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองซ้ำในวัยชรา การรับรู้ความสามารถของตนเองในวัยนี้ จะมีการย้อนกลับไปประเมินความสามารถอีกครั้งและการเกิดความผิดพลาดของการประเมินความสามารถ บุคคลวัยนี้จะมีมโนทัศน์เชิงชีววิทยาที่ว่าความสามารถในทางกายหลายอย่างจะลดลงเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นบุคคลในวัยนี้ จึงต้องการย้อนกลับไปประเมินเกี่ยวกับความสามารถของตนในกิจกรรมที่ต้องใช้สรีระทางร่างกายใหม่ว่าจะเกิดผลอย่างไร วัยนี้มีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจความสามารถทางปัญญาในเรื่องความจำ โดยหากคนชราคิดว่าเมื่อมีอายุมากขึ้นความสามารถในการจำจะลดลงเหมือนความสามารถทางสรีระ บุคคลก็จะมี ความมั่นใจในการจดจำของตนต่ำ ส่วนคนชราที่รู้สึกว่าคุณมีความสามารถในการจำสูงจะนำไปสู่ความพยายามทางปัญญาในการที่จะระลึก ดังนั้นจึงประสบความสำเร็จในการจำได้ดีกว่า

2.6 มิติการวัดการรับรู้ความสามารถของตน

แบนดูรา (Bandura. 1977 : 84 – 85) แบ่งลักษณะการวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองของบุคคลออกเป็น 3 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 ระดับหรือขนาดความยากของงานที่บุคคลเชื่อว่าตนสามารถปฏิบัติได้ (Level or Magnitude of Job Difficulty) เป็นการรับรู้ความสามารถของตนเองของบุคคลในการกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง หรือการรับรู้ความสามารถของตนเอง เมื่อต้องแสดงพฤติกรรมที่มีความยากแตกต่างกัน โดยระบุได้ว่าตนสามารถทำงานสำเร็จถึงระดับใด เมื่อถูกเสนองานที่ระดับความยากแตกต่างกัน บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ หรือมีขีดความสามารถจำกัดจะสามารถทำได้เฉพาะงานที่ง่าย ถ้าได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานที่ยากเกินความสามารถก็จะพบกับความล้มเหลว ดังนั้นการมอบหมายงานต้องพิจารณาไม่ให้งานยากเกินไปหรือควรเป็นงานที่มีความยากระดับปานกลาง

มิติที่ 2 ความเข้มหรือความมั่นใจ ที่จะสามารถปฏิบัติงานได้ในระดับความยากต่างๆ (Strength of Confidence) ถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีความเข้มน้อย หรือไม่มี ความมั่นใจในความสามารถของตนเองเมื่อเขาประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไปตามที่เขาเชื่อ จะมี ผลทำให้การรับรู้ความสามารถของตนเองในบุคคลนั้นลดลง แต่ถ้าบุคคลนั้นมีความเข้มหรือมีความ มั่นใจในระดับสูงก็就会有ความพยายามมาก แม้ว่าประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับความ คาดหวังก็ตาม

มิติที่ 3 การแผ่ขยายความสามารถหรือการนำไปใช้ (Generality of Ability) เป็นการแผ่ ขยายการรับรู้ความสามารถของตนเองไปยังสถานการณ์อื่นๆ ประสบการณ์ในการปฏิบัติบางอย่าง ก่อให้เกิดการนำความสามารถไปปฏิบัติในสภาพการณ์อื่นที่คล้ายคลึงกันในปริมาณที่แตกต่างกันได้ แต่ประสบการณ์บางอย่าง อาจไม่สามารถนำการรับรู้ความสามารถของตนเองไปใช้ในสภาพการณ์ อื่นได้

ลีและบอบโก (Lee; & Bobko. 1994 : 364 – 369) พบว่าวิธีการวัดการรับรู้ความสามารถ ของตนมี 4 วิธี คือ

1. การวัดความเข้มหรือความมั่นใจ (Self-Efficacy Strength) เป็นวิธีที่นำมาใช้วัดการ รับรู้ความสามารถของตนมากที่สุด วิธีการวัดทำได้โดยการถามผู้ตอบถึงความมั่นใจว่าเขาสามารถ ปฏิบัติงานที่มีความยากของงานเพิ่มขึ้นได้เพียงใด ข้อคำถามมักมีลักษณะให้ประเมินความมั่นใจ จากไม่มีความมั่นใจ (0) จนถึง มีความมั่นใจเต็มที่ (10) หรืออาจทำได้โดยใช้มาตราส่วนแบบอื่นๆ ก็ได้ เช่น จาก 0% ถึง 100% เป็นต้น

2. การวัดระดับความยาก (Self-Efficacy Magnitude) เป็นวิธีที่นิยมนำมาใช้วัดการรับรู้ ความสามารถของตนรองลงมา วิธีการวัดจะทำได้โดยการถามผู้ตอบว่า เขาสามารถปฏิบัติงานที่ กำหนดให้ที่ยากขึ้นได้หรือไม่ ซึ่งข้อคำถามมักจะมีลักษณะเป็นมาตราส่วนชนิด ใช่/ไม่ใช่ ถ้า คำตอบ ใช่ จะมีคะแนนเป็น 1 ถ้าคำตอบ ไม่ใช่ จะมีคะแนนเป็น 0 ดังนั้นหากได้คะแนนสูงก็ แสดงว่ามีการรับรู้ความสามารถของตนสูง

3. การวัดแบบผสม คือการวัดที่ใช้ทั้งความมั่นใจและระดับความยากโดยที่ ลีและบอบโก พบว่า มีการวิจัยจำนวนหนึ่งที่ใช้การวัดแบบผสมนี้ โดยทั่วไปการวัดแบบผสมนี้จะใช้ข้อคำถาม เดียวกันแต่มีคำตอบแยกกันเป็น 2 ช่อง ช่องหนึ่งเป็นแบบ ใช่/ไม่ใช่ ส่วนอีกช่องหนึ่งจะเป็นมาตรา ส่วนประเมินค่า หรือใช้ประเมินเป็นร้อยละ การรวมคะแนนจะทำโดยรวมคะแนนของความมั่นใจ เฉพาะข้อที่ผู้ตอบว่า ใช่ ในการวัดระดับความยาก การวัดแบบนี้ ลีและบอบโก พบว่าเป็นการวัดที่ สอดคล้องกับแนวคิดของเบนดูรามากที่สุด

4. การวัดความเข้มหรือความมั่นใจโดยใช้ข้อคำถามเพียงข้อคำถามเดียวเกี่ยวกับงานที่ กำหนดแล้วให้ผู้ตอบประเมินค่าระดับความมั่นใจของตนเองต่อการทำงานที่กำหนดนั้น

การวัดการรับรู้ความสามารถของตน ไม่ว่าจะใช้วิธีการใดก็จะพบว่าคะแนนที่ได้จะมี

ความสัมพันธ์กับพฤติกรรม หรือการปฏิบัติงานของบุคคล นอกจากนี้ก็ยังมีวิธีวัดแบบอื่นๆอีก จำนวนมากที่มีการนำมาใช้วัดการรับรู้ความสามารถของตนโดยที่บุคคลจะต้องประเมินเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่างๆว่าสามารถทำได้ดีเพียงใด คะแนนที่ได้จากการวัดจะเป็นตัวบ่งชี้ผลการปฏิบัติงานของบุคคลจะนั้นในการวัดจึงควรพยายามทำให้คะแนนการรับรู้ความสามารถของตนมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานมากที่สุดเพื่อจะสามารถทำนายพฤติกรรมของบุคคลได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กวัยเรียน

3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน

แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน มีรายละเอียดดังนี้ (ประสาธ อิศรปริดา. 2547 : 78)

1. มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานอย่างเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงทางจิตสังคมของเด็กซึ่งเกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จะมีแบบแผนการพัฒนาเป็นเช่นเดียวกันในทุกสังคม
2. พัฒนาการจะเป็นไปตามลำดับขั้น (Hierarchy) โดยพัฒนาการขั้นที่สูงขึ้นจะเกิดขึ้นหลังจากที่ได้มีการพัฒนาในขั้นต้นแล้ว
3. ตลอดช่วงชีวิตของมนุษย์จะแบ่งพัฒนาการทางจิตสังคมออกเป็นขั้นๆ ในแต่ละขั้นจะมีปมขัดแย้งซึ่งเป็นวิกฤตการณ์ (Crisis) ที่แต่ละบุคคลจะต้องประสบ วิกฤตขัดแย้งนี้จะแตกต่างกันไปตามขั้นของการพัฒนา

3.2 พัฒนาการทางปัญญาของเพียเจต์

เพียเจต์ได้กำหนดขั้นพัฒนาการทางปัญญาตามการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพของพฤติกรรมความคิด ซึ่งลักษณะสำคัญของขั้นในพัฒนาการทางปัญญานั้นมี 4 ประการด้วยกันคือ (ประสาธ อิศรปริดา. 2547 : 47 - 48)

1. ขั้นพัฒนาการทางปัญญาแต่ละขั้น จะเป็นช่วงระยะของการสร้างความรู้ความคิดและจัดระเบียบความรู้ความคิดขึ้นในลักษณะที่แตกต่างไปจากขั้นอื่นๆ
2. เมื่อบรรลุถึงขั้นพัฒนาการทางปัญญาขั้นหนึ่ง ก็จะเริ่มพัฒนาการทางปัญญาในขั้นที่สูงขึ้น ฉะนั้นพัฒนาการทางปัญญาในแต่ละขั้นจะมีลักษณะต่อเนื่องกันตลอดทุกระยะ
3. พัฒนาการทางปัญญาแต่ละขั้นจะพัฒนาไปตามลำดับก่อน – หลัง กล่าวคือจะเริ่มจากขั้นที่ 1 ก่อนขั้นที่ 2 ขั้นที่ 2 ก่อนขั้นที่ 3 ขั้นที่ 3 ก่อนขั้นที่ 4 เสมอ จะไม่มีการกระโดดข้ามขั้นหรือเริ่มขั้นสูงก่อนขั้นต่ำ อย่างไรก็ตามอายุของเด็กแต่ละคนในแต่ละขั้นนั้นอาจจะแตกต่างกันไปได้
4. กระบวนการของพัฒนาการจากขั้นต้นไปสู่ขั้นที่สูงขึ้นจะอยู่ในรูปบูรณาการอย่างกลมกลืน โครงสร้างความรู้ความคิดในขั้นพัฒนาระยะต้นๆ จะได้รับการปรับหลอมให้เป็นโครงสร้างความรู้ความคิดใหม่ที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในขั้นพัฒนาการที่สูงขึ้นต่อไป

สำหรับชั้นต่างๆในพัฒนาการทางปัญญาของมนุษย์นั้น เพียเจต์ได้แบ่งออกเป็น 4 ชั้นใหญ่ๆ คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage)

อายุประมาณ 0 – 2 ปี

ขั้นที่ 2 ขั้นก่อนการคิดแบบเหตุผล (Preoperational Stage) อายุประมาณ 2 – 7 ปี

ขั้นที่ 3 ขั้นการคิดแบบเหตุผลเชิงรูปธรรม (Concrete Operational Stage)

อายุประมาณ 7 – 11 ปี

ขั้นที่ 4 ขั้นการคิดแบบเหตุผลเชิงนามธรรม (Formal Operational Stage)

อายุประมาณ 11 ปีขึ้นไป

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยต่างประเทศ

เดวิด เดวิดสัน เนลสันและเอ็นนา (Dweck, Davidson , Nelson ;& Enna. 1978 : 268 - 276) ได้ศึกษาความหยาบคายตายอยากในเพศที่ต่างกัน ผลการศึกษาพบว่าผู้หญิงตอบสนองแตกต่างมากกว่าผู้ชายในการรับคำวิจารณ์จากครู หรือคนที่มีฐานะหรือตำแหน่งเท่าๆกัน ผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะรับคำวิจารณ์แบบถาวรและกระจายไปทุกส่วนของชีวิต ส่วนผู้ชายเห็นเป็นเรื่องชั่วคราว ดังนั้นผู้หญิงเรียนรู้ในการอ้างอิงถึงความล้มเหลวว่าเป็นนิสัยที่ติดตัวมาตลอด ในขณะที่ผู้ชายเรียนรู้ในการอ้างเหตุผลของความล้มเหลวมาจากสิ่งชั่วคราว อาทิเช่น ขาดสิ่งจูงใจ สิ่งเหล่านี้เป็นบทเรียนที่มีความหมายสำหรับพ่อแม่ที่ห่วงหรือครูที่อุทิศตัวทำงาน ดวิดสันแสดงให้เห็นว่าความสำคัญของความแตกต่างระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงในการตอบสนองต่ออุปสรรค ผู้หญิงมักมองว่าเป็นความผิดของตนเองในขณะที่ผู้ชายมองว่ายังพยายามไม่เต็มที่

อีริกา (Erika. 2000 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคระหว่างผู้นำทางการศึกษาและผู้นำทางธุรกิจและอุตสาหกรรม กลุ่มตัวอย่างคือผู้นำทางการศึกษาจำนวน 26 คน และกลุ่มผู้นำทางธุรกิจและอุตสาหกรรมจำนวน 158 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำทางการศึกษาและผู้นำทางธุรกิจและอุตสาหกรรมมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้นำทางธุรกิจและอุตสาหกรรมมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวมและรายด้านสูงกว่าผู้นำทางการศึกษา

โทมัส-ชาร์คสแนส (Thomas-Sharksnass. 2002 : online) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการฟันฝ่ากับความพึงพอใจในงานของเจ้าหน้าที่ในศูนย์การดูแลสุขภาพจิตชุมชน จำนวน 94 คน ทางตะวันออกเฉียงเหนือของเพนซิลวาเนีย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบวัดการตอบสนองต่ออุปสรรค (ARP) ซึ่งวัดความสามารถในการฟันฝ่า ดัชนีการอธิบายลักษณะงาน (JDI) ฉบับปรับปรุง และมาตรวัดทั่วไปเกี่ยวกับงาน(JIG) ซึ่งวัดความพึงพอใจในงานและแบบสอบถามสถิติประชากร ผลการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่ดูแลสุขภาพจิตพบเงื่อนไขที่เป็น

อุปสรรคเพิ่มขึ้น เช่น ค่าจ้างที่ต่ำ การจำกัดความเอาใจใส่ เช่นเดียวกับการขาดการดูแล การสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน การสนับสนุนจากองค์กรและทรัพยากรที่ซึ่งมีความสามารถ จึงนำไปสู่ความไม่พึงพอใจในงาน วิธีที่พวกเขาตอบสนองต่ออุปสรรคเหล่านี้สามารถกระทบกับการดูแลคนใช้ความเป็นไปได้ของการคงอยู่ในงานและสุขภาพจิตของพวกเขาเอง ถึงแม้ว่าผู้วิจัยไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานไร้นัยที่ตั้งไว้ในตอนแรกได้แต่ผลการศึกษาก็ให้เห็นว่ามีนัยสำคัญของความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างความมั่นคงของตำแหน่งหน้าที่ มาตราวัดย่อยของ JDI และมาตราวัด 4 มิติ คือ CORE (การควบคุม การเป็นเจ้าของ การรับรู้ผลกระทบและความคงทน) ของแบบวัดการตอบสนองต่ออุปสรรค

ลิน (Lin. 2003 : online) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคในชีวิตและการประกอบอาชีพระหว่างผู้บริหารมหาวิทยาลัยชาวไต้หวันกับผู้บริหารมหาวิทยาลัยทางตะวันตกของสหรัฐอเมริกา โดยเชื่อว่ารูปแบบในการตอบสนองต่ออุปสรรคสืบเนื่องมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือผู้บริหารมหาวิทยาลัยชาวไต้หวันจำนวน 211 คน และผู้บริหารมหาวิทยาลัยชาวอเมริกันจำนวน 124 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไต้หวันร้อยละ 60.7 และกลุ่มชาวอเมริกันร้อยละ 46.8 มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคในระดับสูง และคะแนนความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคโดยรวม ระหว่างผู้บริหารชาวไต้หวันกับผู้บริหารชาวอเมริกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้บริหารชาวไต้หวันมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่า และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยผู้บริหารชาวไต้หวันมีคะแนนความสามารถด้านการอดทนสูงกว่าผู้บริหารชาวอเมริกัน นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

วิลเลียม (Williams. 2003 : online) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองต่ออุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การศึกษานี้ทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองต่ออุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองต่ออุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนกับการรับรู้อุปสรรคทางการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 17 คน และครูผู้สอน จำนวน 79 คน จากอริโซนา ซึ่งคะแนนความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคที่ได้จะถูกนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากสองปีที่ผ่านมาบวกกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่รวบรวมจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนอีก 5 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงอยู่ในโรงเรียนที่มีผู้บริหารโรงเรียนที่มีคะแนนความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงด้วย จากการศึกษายังพบอีกว่า การรับรู้ของครูผู้สอนของบรรยากาศการทำงานอาจมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนหรือครูกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

4.2 งานวิจัยในประเทศ

เมธยา คุณไทยสงค์ (2546 : 60 - 65) ได้ศึกษาจิตลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคโดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน คือ ความสามารถในการควบคุมอุปสรรค ความสามารถในการนำตนเองเข้าไปแก้ไขอุปสรรค ความสามารถในการรับรู้ถึงระดับของอุปสรรค และความสามารถในการอดทนทนทานต่ออุปสรรค มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบ การมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น ความรู้สึกเป็นอิสระในตนเอง ความทะเยอทะยาน ความกระตือรือร้น ความภาคภูมิใจในตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความภาคภูมิใจในตนเองมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการรับรู้ถึงระดับของอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความกระตือรือร้นไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับความสามารถในการรับรู้ถึงระดับของอุปสรรคและความสามารถในการอดทนทนทานต่ออุปสรรค ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคโดยภาพรวมมี 3 ตัว คือ ความรับผิดชอบ การมุ่งอนาคตและความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น โดยอธิบายการผันแปรของความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคได้ร้อยละ 42.6

วินัส ภักดิ์ธินรา (2546 : 134 - 139) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางบุคลิกภาพกับเชาว์อารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดยโสธร โดยคุณลักษณะทางบุคลิกภาพแบ่งเป็น 16 ลักษณะ ตามแนวคิดของเรย์มอนด์ บี. แคทเทล ผลการศึกษาพบว่าเชาว์อารมณ์(EQ) ของนักเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ ได้แก่ การเข้าสังคมการกล้าแสดงออกและความพึงตนเอง และมีความสัมพันธ์ทางลบกับจิตใจอ่อนโยนและความเครียด ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ ได้แก่ สติปัญญา การกล้าแสดงออก มโนธรรม ความกล้าหาญ ความอิสระเสรี ความพึงตนเองและความควบคุมตนเอง และมีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวล คุณลักษณะทางบุคลิกภาพที่สามารถพยากรณ์เชาว์อารมณ์(EQ) คือจิตใจอ่อนโยน การกล้าแสดงออกและการเข้าสังคม ซึ่งสามารถอธิบายการผันแปรของเชาว์อารมณ์ (EQ) ได้ร้อยละ 5.8 ส่วนคุณลักษณะทางบุคลิกภาพที่สามารถพยากรณ์ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) คือ การกล้าแสดงออก ความกล้าหาญ ความพึงตนเอง และสติปัญญา ซึ่งอธิบายการผันแปรของความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ได้ร้อยละ 8.6

อนันต์ ดุลยพีรติส (2547 : 50) ได้ศึกษาความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค การรับรู้ความสามารถของตนด้านการเรียน และนิสัยในการเรียนของนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างคือนิสิตที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จำนวน 761 คน ผลการศึกษาพบว่า (1) นิสิตนักศึกษาที่มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับสูง มีความมั่นใจในความสามารถของตนด้านการเรียนค่อนข้างมากและมีนิสัยในการเรียนดีพอใช้ (2) นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีและดีเลิศรับรู้ว่าจะมีความสามารถด้านการเรียนสูงกว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีเลิศ รับรู้ว่าจะมีความสามารถด้านการเรียนสูงกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง (3) นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีเลิศ มีนิสัยในการเรียนดีกว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และดี และนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีนิสัยในการเรียนดีกว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (4) นิสิตชายมีความมั่นใจในความสามารถของตนด้านการเรียน มากกว่า นิสิตหญิง และนิสิตชั้นปีที่ 4 มีความมั่นใจในความสามารถของตนด้านการเรียน มากกว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 (5) นิสิตหญิงมีนิสัยในการเรียนดีกว่านิสิตชาย (6) นิสิตชั้นปีที่ 3 มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคด้านการรับรู้ความคงทนสูงกว่านิสิตชั้นปีที่ 1 และ (7) นิสิตหญิงชั้นปีที่ 1 มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคด้านการรับผิดชอบสูงกว่านิสิตชายชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 และนิสิตหญิงชั้นปีที่ 2 ส่วนนิสิตหญิงชั้นปีที่ 3 มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคด้านการรับผิดชอบสูงกว่านิสิตชั้นปีที่ 2

มะลิวรรณ เขียงทอง (2548 : 52) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคในระยะหลังการทดลอง สูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคในระยะติดตามผล สูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคในระยะหลังการทดลอง สูงกว่า ในระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคในระยะติดตามผลสูงกว่าในระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นพดล โชติกพานิชย์ (2549 : 81 - 82) ได้ศึกษาและพัฒนาความสามารถในการเผชิญอุปสรรคด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 1,300 คน ผลการศึกษาพบว่า (1) ระดับอุปสรรคของนักเรียนที่เกิดจากตัวนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ระดับอุปสรรคด้านการเรียนที่เกิดจากสัมพันธภาพในครอบครัว เกิดจากสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และเกิดจากสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนอยู่ในระดับน้อย (2) นักเรียนที่มีเพศต่างกัน และนักเรียนที่มีระดับของอุปสรรคด้านการเรียนที่เกิดจากตัวนักเรียน เกิดจากสัมพันธภาพในครอบครัว เกิดจากสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู เกิด

จากสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนในระดับมากและระดับน้อย มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคด้านการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) นักเรียนกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาความสามารถในการเผชิญอุปสรรคด้านการเรียน มีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคด้านการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (4) หลังการทดลองพบว่านักเรียนชาย และนักเรียนหญิง ที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาความสามารถในการเผชิญอุปสรรคด้านการเรียนมีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคไม่แตกต่างกัน

พนารัตน์ จรูญวิรุฬห์ (2549 : 104) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญากับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคและเชาวน์อารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคาทอลิก เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญาแต่ละด้านกับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคและเชาวน์อารมณ์ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.045 ถึง 0.135 โดยที่เชาวน์ปัญญาด้านภาษา (X_1) ด้านจำนวน (X_2) ด้านเหตุผล (X_3) และด้านมิติสัมพันธ์ (X_4) กับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Y_1) สัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกค่า และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Y_1) และเชาวน์อารมณ์ (Y_2) มีค่าเท่ากับ 0.727 ซึ่งสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคัลระหว่างชุดตัวแปรอิสระเชาวน์ปัญญาทั้งสี่ด้านกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคและเชาวน์อารมณ์ ได้ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคัล 2 ชุด ชุดแรกมีค่าเท่ากับ 0.194 สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และชุดที่สองมีค่าเท่ากับ 0.059 สัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยในชุดแรกมีค่าสัดส่วนของความแปรปรวนร่วมกันเท่ากับ 0.038 ซึ่งชุดของตัวแปรอิสระเชาวน์ปัญญาทั้งสี่ด้านอธิบายร่วมกันกับชุดของตัวแปรตามความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคและเชาวน์อารมณ์ได้ร้อยละ 3.80 และค่าน้ำหนักความสำคัญสัมประสิทธิ์โครงสร้างหรือค่าสมทบสัมพัทธ์ที่มีค่ามากกว่า 0.30 หรือส่งผลเกินร้อยละ 10 ของชุดตัวแปรอิสระ ได้แก่ เชาวน์ปัญญาด้านภาษา (X_1) ด้านจำนวน (X_2) ด้านเหตุผล (X_3) และด้านมิติสัมพันธ์ (X_4) มีค่าน้ำหนักความสำคัญในการส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิคัลของชุดทำนายฟังก์ชันที่ 1 มีค่าเท่ากับ -0.477 , -0.738 , -0.761 และ -0.616 ตามลำดับ โดยค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างยกกำลังสองอธิบายร่วมกันกับตัวแปรคาโนนิคัลชุดทำนายฟังก์ชันที่ 1 ได้ร้อยละ 22.8 , 54.5 , 57.9 และ 37.9 ตามลำดับ ส่วนชุดตัวแปรตามความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Y_1) และเชาวน์อารมณ์ (Y_2) มีความสำคัญในการส่งผลต่อตัวแปรคาโนนิคัลชุดเกณฑ์ฟังก์ชันที่ 1 มีค่าเท่ากับ -0.932 และ -0.430 ตามลำดับ โดยค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างยกกำลังสองอธิบายร่วมกันกับตัวแปรคาโนนิคัลชุดเกณฑ์ฟังก์ชันที่ 1 ร้อยละ 86.9 และ 18.5 ตามลำดับ

อนันต์ นวลใหม่ (2549 : 48) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งต่อความฉลาดทางอารมณ์(EQ) และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์

แบบตัวแปรพหุนามมีค่าวิลค์แลมดา (Λ) เท่ากับ 0.679 แสดงว่าตัวแปรปัจจัยทั้งห้าตัวกับตัวแปรตามสองตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งค่าสหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างกลุ่มตัวแปรเพศ วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สัมพันธภาพในครอบครัวกับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันผาอุปสรรคมีค่า 0.522 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าแปรผันร่วมกัน 27.20% คำนวณหาความสำคัญสัมพัทธ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันผาอุปสรรคในทางบวกและทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_2) ($\beta = 0.297$) สัมพันธภาพในครอบครัว (X_5) ($\beta = 0.161$) และวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X_3) ($\beta = 0.097$) มีค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผลเท่ากับ 43.48% , 23.57% และ -14.20% ตามลำดับ ส่วนตัวแปรเพศ (X_1) ($\beta = 0.091$) ส่งผลในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X_4) ($\beta = 0.037$) ไม่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันผาอุปสรรค

ธิดา วุฒิพานิชยางกูร (2550 : 88 - 90) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันผาอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรปัจจัย ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน บรรยากาศการเรียนการสอน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันผาอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าเท่ากับ 0.445 , 0.470 , 0.350 , 0.310 และ 0.402 ตามลำดับ ส่วนผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรพหุนามและตัวแปรเอกนามระหว่างตัวแปรปัจจัย ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู บรรยากาศการเรียนการสอนและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน กับตัวแปรตามสองตัว ได้แก่ ความมั่นคงทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันผาอุปสรรคพบว่า กลุ่มตัวแปรปัจจัยกับตัวแปรตามทั้งสองตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยวิลค์แลมดา (Λ) มีค่าเท่ากับ 0.621 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันผาอุปสรรคพบว่าตัวแปรปัจจัยกับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันผาอุปสรรคมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.588 และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันผาอุปสรรคได้ร้อยละ 34.60 ผลการวิเคราะห์คำนวณหาความสำคัญของตัวแปรปัจจัย ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู บรรยากาศการเรียนการสอนและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันผาอุปสรรคพบว่าสัมพันธภาพระหว่าง

นักเรียนกับเพื่อน ($\beta = 0.226$) การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล ($\beta = 0.216$) และสัมพันธภาพในครอบครัว ($\beta = 0.190$) ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนบรรยากาศการเรียนการสอน ($\beta = 0.112$) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ($\beta = 0.097$) ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเปอร์เซ็นต์ส่งผลเท่ากับ 26.873 , 25.684 , 22.592 , 13.317 และ 11.534 ตามลำดับ

ศศิธร แสงใส (2550 : 96 - 97) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรปัจจัยด้านความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความทะเยอทะยาน การมองโลกในแง่ดี เชาว์อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.693 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรปัจจัยทั้งแปดตัวรวมกันอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ร้อยละ 48 คำนำนัยสำคัญของตัวแปรปัจจัยด้านการมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการปรับตัว และการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าเท่ากับ 0.444 , 0.302 และ 0.242 ตามลำดับ คำนำนัยสำคัญของตัวแปรปัจจัยด้านความทะเยอทะยานส่งผลทางลบต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าเท่ากับ -0.111 สำหรับความมีวินัยในตนเอง เชาว์อารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอม และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจไม่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเข้าตัวแปรเป็นชุด (Blockwise) สามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรปัจจัยด้านจิตลักษณะที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี ความสามารถในการปรับตัว และความทะเยอทะยาน สามารถอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ร้อยละ 44.7 และตัวแปรปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง สามารถอธิบายความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ร้อยละ 6.6

สุภา อภิญญาภิบาล (2550 : 83) ได้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 431 คน ผลการศึกษาพบว่า (1) ค่าสถิติพื้นฐานและผลการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 พบว่าค่าเฉลี่ยการมองโลกในแง่ดี 75.86 คะแนน อยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยประชากร 74.98 ถึง 76.74 คะแนน ค่าเฉลี่ยลักษณะมุ่งอนาคต 57.84 คะแนน อยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยประชากร 57.21 ถึง 58.47 คะแนน และค่าเฉลี่ยความเชื่ออำนาจภายในตน 10.95 คะแนน อยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยประชากร 10.64 ถึง 11.26 คะแนน แสดงว่านิสิตมีการมองโลกในแง่ดี ลักษณะมุ่งอนาคตและความเชื่ออำนาจภายในตนในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยลักษณะความเป็นชาย

97.68 คะแนน อยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยประชากร 96.43 ถึง 98.93 คะแนน และค่าเฉลี่ยลักษณะความเป็นหญิง 102.10 คะแนน อยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยประชากร 100.85 ถึง 103.35 คะแนน แสดงว่านิสิตมีลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงในระดับค่อนข้างสูง ค่าเฉลี่ยความสามารถในการเผชิญอุปสรรค 130.80 คะแนน อยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยประชากร 129.62 ถึง 131.98 คะแนน แสดงว่านิสิตมีความสามารถในการเผชิญอุปสรรคในระดับสูง (2) ตัวแปรการมองโลกในแง่ดี ความเชื่ออำนาจภายในตน ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.224 , 0.244 , 0.237 และ 0.136 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคตไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (3)ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรการมองโลกในแง่ดี ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค มีค่าเท่ากับ 0.338 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสองแบบปรับแก้เท่ากับ 0.104 แสดงว่าตัวแปรการมองโลกในแง่ดี ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจภายในตน ลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิงร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ร้อยละ 10.40 (4) ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคพบว่าตัวแปรความเชื่ออำนาจภายในตนส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคตและลักษณะความเป็นหญิงไม่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรค เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานพบว่าตัวแปรความเชื่ออำนาจภายในตนส่งผลทางบวกต่อความสามารถในการเผชิญอุปสรรคมากที่สุด โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.174 รองลงมาคือตัวแปรลักษณะความเป็นชาย มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.132 และตัวแปรการมองโลกในแง่ดีมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.130

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 จำนวน 23 โรงเรียน 225 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 8,185 คน จำแนกเป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวนห้องเรียน 81 ห้อง จำนวนนักเรียน 3,112 คน , ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวนห้องเรียน 77 ห้อง จำนวนนักเรียน 2,794 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวนห้องเรียน 67 ห้อง จำนวนนักเรียน 2,279 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 จำนวน 7 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 619 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two -Stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มดังนี้

1. สார்วจข้อมูลประชากรนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 จากเว็บไซต์ของศูนย์ปฏิบัติการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการดังแสดงในตาราง 2 แล้วจัดทำกรอบของการสุ่ม (Sampling Frame) โดยแบ่งขนาดตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ขนาดที่ 1	จำนวนนักเรียน	1 – 120
ขนาดที่ 2	จำนวนนักเรียน	121 – 200
ขนาดที่ 3	จำนวนนักเรียน	201 – 300
ขนาดที่ 4	จำนวนนักเรียน	301 – 400
ขนาดที่ 5	จำนวนนักเรียน	401 – 500
ขนาดที่ 6	จำนวนนักเรียน	501 – 600
ขนาดที่ 7	จำนวนนักเรียน	2500 – 15000

ตาราง 2 แสดงจำนวนโรงเรียน ห้องเรียน และนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาด โรงเรียน	จำนวน โรงเรียน	จำนวนห้องเรียน			รวม ห้องเรียน	จำนวนนักเรียน			รวม นักเรียน
		ม.4	ม.5	ม.6		ม.4	ม.5	ม.6	
3	1	1	1	1	3	43	25	33	101
4	8	16	16	13	45	491	394	294	1179
5	11	35	33	29	97	1317	113	952	3420
6	2	17	15	14	46	745	644	491	1880
7	1	12	12	6	34	516	580	509	1605
รวม	23	81	77	67	225	3112	2794	2279	8185

ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (online)

ในการจัดขนาดโรงเรียนโดยใช้เกณฑ์สำนักนโยบายและแผนพัฒนาขั้นพื้นฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการพบว่ามีความคล้ายคลึงกันในขนาดโรงเรียนขนาดที่ 6 และขนาดที่ 7 ซึ่งขนาดที่ 6 และ 7 มีลักษณะเป็นโรงเรียนประจำอำเภอและมีขนาดใหญ่ซึ่งจะมีความพร้อมในด้านต่างๆทั้งสื่อและเทคโนโลยีและบุคลากรทางการศึกษาจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนในด้านการจัดกิจกรรม โครงการต่างๆที่เอื้อต่อการพัฒนานักเรียนจึงจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกัน จะพบความคล้ายคลึงกันอีกในขนาดที่ 3 และ 4 ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กหรือเป็นโรงเรียนประจำตำบลนั้นๆ ซึ่งจะพบความแตกต่างกันอย่างชัดเจนทั้งจำนวนนักเรียน บุคลากรทางการศึกษา สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาและการสืบค้นรวมทั้งงบประมาณที่จะสนับสนุน ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษาหรือการส่งเสริมในด้านต่างๆไม่เป็นไปอย่างที่ควรทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาในด้านต่างๆได้อย่างไม่เต็มศักยภาพเท่าไรนัก จากลักษณะดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้จัดกลุ่มใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของโรงเรียนดังกล่าวโดยให้โรงเรียนขนาดที่ 6 และ 7 เป็นโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดที่ 5 เป็นโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดที่ 3 กับ 4 เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงจำนวนโรงเรียนและจำนวนนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาด โรงเรียน	จำนวน โรงเรียน	จำนวนห้องเรียน			รวม ห้องเรียน	จำนวนนักเรียน			รวม นักเรียน
		ม.4	ม.5	ม.6		ม.4	ม.5	ม.6	
เล็ก	9	17	17	14	48	534	419	327	1280
กลาง	11	35	33	29	97	1317	1151	952	3420
ใหญ่	3	29	27	24	80	1261	1224	1000	3485
รวม	23	81	77	67	225	3112	2794	2279	8185

2. ขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นที่ 1 ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ทั้งนี้เนื่องจากพิจารณาแล้วว่าขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกันมีผลต่อความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน โดยสุ่มจำนวนโรงเรียนในแต่ละขนาดมาร้อยละ 30 ของโรงเรียนในแต่ละขนาดได้โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 3 โรงเรียน จำนวน 13 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 389 คน ขนาดกลาง จำนวน 3 โรงเรียน จำนวน 27 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 948 คน และขนาดใหญ่ จำนวน 1 โรงเรียน จำนวน 34 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 1,605 คน รวมทั้งหมด 7 โรงเรียน 74 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 2,942 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ระดับชั้นเรียนเป็นชั้น (Strata) และนักเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ผู้วิจัยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างการสุ่มแบบแบ่งชั้น (สุชาติ กิระนันท์. 2542 : 130) เพื่อใช้ประมาณค่าเฉลี่ยประชากรที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ($\alpha = .05$) ซึ่งมีค่า $Z_{\alpha/2} \approx 1.96$ ในการประมาณค่าขนาดกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

(1) กำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า $d = 0.90$ คะแนนจากคะแนนเต็มของแบบสอบถามความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นขนาดที่เพียงพอที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในการตัดสินใจกรณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้

(2) ประมาณค่าความแปรปรวนของประชากร (σ^2) จากการนำแบบสอบถามความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคจำนวน 50 ข้อไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 50 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 50 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 50 คน ซึ่งได้คะแนนความแปรปรวนเท่ากับ 110.433 , 188.010 และ 186.255 ตามลำดับ

(3) คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 619 คน จำแนกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 , 5 และ 6 จำนวน 235 , 211 และ 173 คนตามลำดับ

2.2 ขั้นที่ 2 ทำการสุ่มอย่างง่าย โดยสุ่มห้องเรียนระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน ซึ่งมีนักเรียนรวมทั้งหมด 712 คน จำแนกเป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 จำนวน 278 , 223 และ 211 คน ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากนักเรียนทั้งหมด อย่างดังตาราง 4

ตาราง 4 รายชื่อโรงเรียนและจำนวนนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ขนาด โรงเรียน	รายชื่อโรงเรียน	จำนวนห้องเรียน (นักเรียน) ของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง			จำนวนห้องเรียน (นักเรียน) กลุ่มตัวอย่าง		
		ม.4	ม.5	ม.6	ม.4	ม.5	ม.6
เล็ก	หนองขามวิทยา	1(43)	1(25)	1(33)	1 (43)	1 (25)	1 (33)
	หนองคอนไทยวิทยาคม	1(42)	2(37)	2(40)	1 (42)	1 (17)	1 (18)
	มัธยมหนองศาลา	2(69)	2(71)	1(29)	1 (34)	1 (36)	1 (29)
	รวม	4(154)	5(133)	4(102)	3(119)	3(78)	3(80)

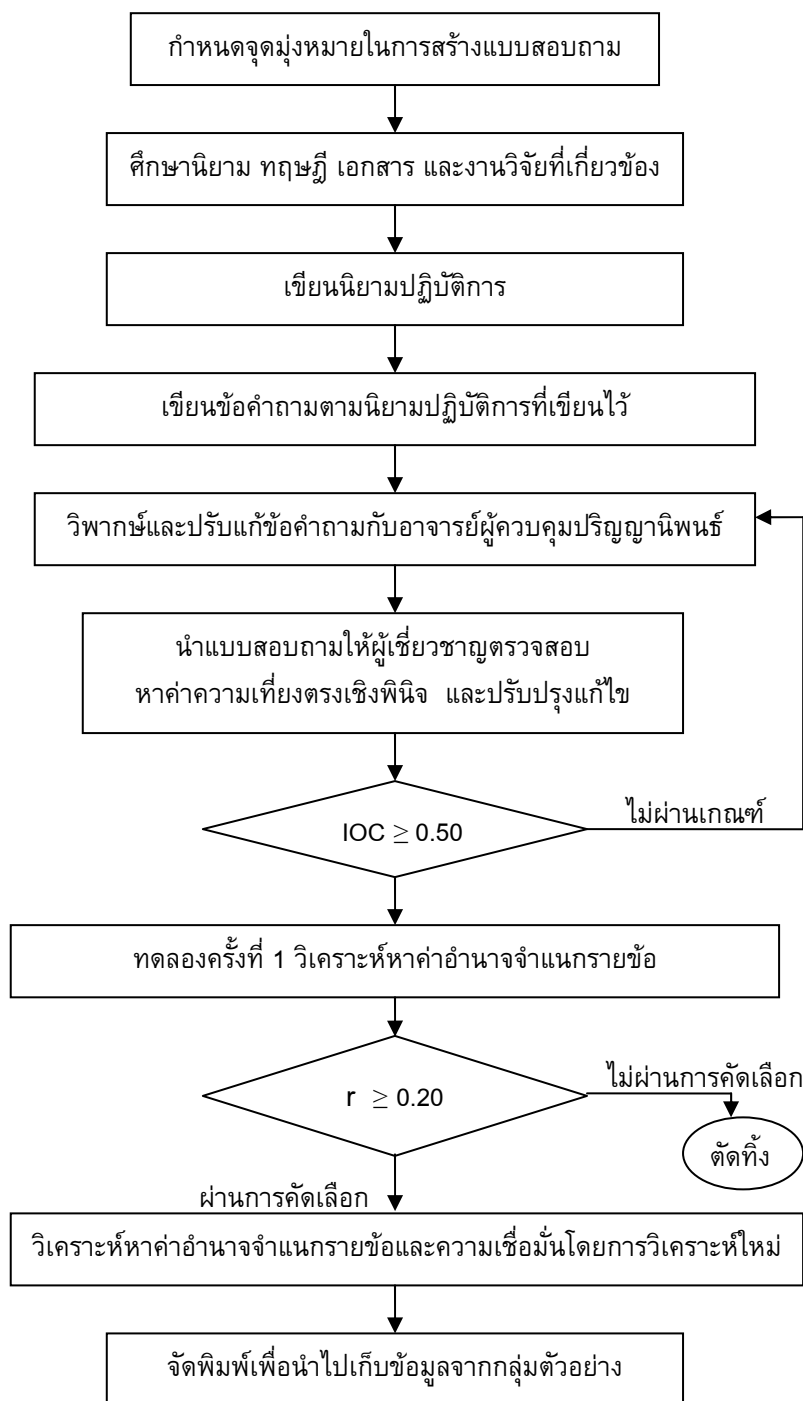
ตาราง 4 (ต่อ) รายชื่อโรงเรียนและจำนวนนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ขนาด โรงเรียน	รายชื่อโรงเรียน	จำนวนห้องเรียน (นักเรียน) ของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง			จำนวนห้องเรียน (นักเรียน) กลุ่มตัวอย่าง		
		ม.4	ม.5	ม.6	ม.4	ม.5	ม.6
กลาง	บ้านแท่นวิทยา	5(204)	5(188)	5(160)	1 (40)	1 (36)	1 (28)
	บ้านหันวิทยา	2(68)	2(62)	2(49)	1 (33)	1 (30)	1 (24)
	กวางโจนศึกษา	2(89)	2(67)	2(61)	1 (44)	1 (32)	1 (30)
ใหญ่	ภูเขียว	12(516)	12(580)	10(509)	1 (42)	1 (47)	1 (49)
รวม		21(877)	21(897)	19(779)	4(159)	4(145)	4(131)
รวมทั้งหมด		25(1,031)	26(1,030)	23(881)	7 (278)	7 (223)	7 (211)
รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด		74(2,934)			21(712)		

4. ตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 619 คน ได้ค่าความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 , ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เท่ากับ 107.216 , 122.907 และ 163.199 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าต่ำกว่าความแปรปรวนที่ใช้สำหรับการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อพิจารณาความคลาดเคลื่อนที่กำหนดไว้เป็นเกณฑ์ในการประมาณค่าที่ยอมรับได้ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ในการวางแผนกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.90 คะแนน เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจริงมาวิเคราะห์เพื่อประมาณค่าเฉลี่ยของตัวแปรความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคซึ่งมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเฉลี่ย ($S_{\bar{X}}$) ในภาพรวมเท่ากับ 0.456 และผู้วิจัยได้กำหนดการประมาณค่าเฉลี่ยความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของประชากรไว้ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้นในการวิจัยนี้จึงมีค่าความคลาดเคลื่อน ($Z_{\alpha/2} S_{\bar{X}}$) เท่ากับ 0.894 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าความคลาดเคลื่อนที่วางแผนไว้ จึงสรุปได้ว่า ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีขนาดเหมาะสม และเพียงพอที่จะสามารถนำข้อมูลอ้างอิงไปสู่ประชากรได้

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 2 ฉบับ คือ แบบสอบถามความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค มีลักษณะเป็นมาตรส่วนประเมินค่าแบบ Bipolar 5 ระดับ มีจำนวน 30 ข้อ และแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน มีลักษณะเป็นมาตรส่วนประเมินค่า 5 ระดับ มีจำนวน 30 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสอบถามทั้งสองฉบับ ดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จากภาพประกอบ 8 ผู้วิจัยได้ดำเนินขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความสามารถในการ
ฟื้นฝ่าอุปสรรคตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามความสามารถในการฟังคำอุปสรรค และแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4

2. ทำการศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีความสามารถในการฟังคำอุปสรรคของสตอลท์ ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองของแบนดูรา ศึกษา นิยามความสามารถในการฟังคำอุปสรรค นิยามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน แบบทดสอบความสามารถในการฟังคำอุปสรรคของสตอลท์

3. เขียนนิยามปฏิบัติการตามแนวโครงสร้างของแบบทดสอบความสามารถในการฟังคำอุปสรรคของสตอลท์ และเขียนนิยามปฏิบัติการตามนิยามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน

4. เขียนข้อคำถามของแบบทดสอบความสามารถในการฟังคำอุปสรรคและการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนโดยยึดนิยามปฏิบัติการที่เขียนไว้ ซึ่งความสามารถในการฟังคำอุปสรรคประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมสถานการณ์ ด้านการวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรค ด้านความเป็นเจ้าของ ด้านการรับรู้ผลกระทบของอุปสรรค และด้านความอดทนต่ออุปสรรค โดยสร้างข้อคำถามไว้จำนวนด้านละ 10 ข้อ โดยด้านการควบคุม(C) จะคู่กับด้านการวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรค(O_r) และความรับผิดชอบ(O_w) ส่วนด้านการรับรู้ผลกระทบของอุปสรรค(R) คู่กับด้านรับรู้ความคงทนของอุปสรรค(E) ส่วนการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการฟัง การอ่าน การเขียน การคำนวณ และการทำข้อสอบ โดยสร้างคำถามไว้ด้านละ 10 ข้อ รวมทั้งหมด 50 ข้อ

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาณิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ ความครอบคลุม และความสอดคล้องตามนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมปริญญาณิพนธ์

6. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพิณิจ (Face Validity) เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหา ตลอดจนการใช้ภาษาในการเขียนข้อคำถาม และคัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ ซึ่งผลการคัดเลือกได้แบบสอบถามความสามารถในการฟังคำอุปสรรค มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.8 – 1.0 และแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.6 – 1.0 ดังนั้นจึงได้คัดเลือกข้อคำถามไว้ทั้งหมด

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการคัดเลือกและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองครั้งที่ 1 กับนักเรียนโรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม จำนวน 150 คน จำแนกเป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ชั้นละ 50 คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาคุณภาพรายข้อ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ได้ค่าดังนี้

7.1 แบบสอบถามความสามารถในการฟังอุปสรรคประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

- ด้านการควบคุมสถานการณ์ ได้แก่ ข้อ 1 , 6 , 11 , 16 , 21 , 26 , 31, 36, 41,46 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.057 – 0.366
- ด้านการวิเคราะห์ขั้นตอนของอุปสรรค ได้แก่ ข้อ 2 , 7 , 12 , 17 , 22 , 27 ,32, 37, 42 , 47 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.218 – 0.444
- ด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ ข้อ 3 , 8 , 13 , 18 , 23 , 28 , 33 , 38 , 43 , 48 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.154 – 0.450
- ด้านการรับรู้ผลกระทบของอุปสรรค ได้แก่ ข้อ 4 , 9 ,14 , 19 , 24 , 29 ,34, 39 , 44 , 49 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.021 – 0.434
- ด้านการรับรู้ความคงทนของอุปสรรค ได้แก่ ข้อ 5 , 10 , 15 , 20 , 25 , 30 , 35 , 40 , 45 , 50 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.151 – 0.498

7.2 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

- ด้านความสามารถเกี่ยวกับการฟัง ได้แก่ ข้อ 1 – 10 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.429 – 0.591
- ด้านความสามารถเกี่ยวกับการอ่าน ได้แก่ ข้อ 11 – 20 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.375 – 0.550
- ด้านความสามารถเกี่ยวกับการเขียน ได้แก่ ข้อ 21 – 30 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.428 – 0.648
- ด้านความสามารถเกี่ยวกับการคำนวณ ได้แก่ ข้อ 31 – 40 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.429 – 0.610
- ด้านความสามารถเกี่ยวกับการทำข้อสอบ ได้แก่ ข้อ 41 – 50 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.412 – 0.666

8. ทำการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ได้แบบสอบถามความสามารถในการฟังอุปสรรค จำนวน 30 ข้อ และแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ แล้วทำการจัดเรียงข้อคำถามใหม่เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับของแบบสอบถามความสามารถในการฟังอุปสรรคและแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

8.1 แบบสอบถามความสามารถในการฟังอุปสรรค จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.831 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.215 – 0.532

8.2 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.934 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.432 – 0.671

9. จัดพิมพ์แบบสอบถามเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อโรงเรียน.....
2. ปัจจุบันนักเรียนกำลังศึกษาอยู่ในระดับ (ใส่เครื่องหมาย $\checkmark$ ในช่อง ☐)
☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

แบบสอบถามความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค

คำชี้แจง 1. ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ที่กำหนดให้ในแต่ละข้อ โดยพิจารณาว่านักเรียนมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกตรงกับคำตอบทางด้านซ้ายหรือด้านขวา แล้วทำเครื่องหมายกากบาท (X) บนตัวเลขที่ตรงกับความรู้สึกและความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงตัวเลขเดียว โดย

- 1 หมายถึง นักเรียนรู้สึกตรงกับคำตอบด้านซ้ายมือมากที่สุด
- 2 หมายถึง นักเรียนรู้สึกตรงกับคำตอบด้านซ้ายมือ
- 3 หมายถึง นักเรียนรู้สึกว่าไม่แน่ใจในคำตอบ
- 4 หมายถึง นักเรียนรู้สึกตรงกับคำตอบด้านขวามือ
- 5 หมายถึง นักเรียนรู้สึกตรงกับคำตอบด้านขวามือมากที่สุด

2. แบบสอบถามนี้ **ไม่มีข้อถูก – ข้อผิด** ขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

สถานการณ์ : ผลการเรียนของฉันไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ

ข้อ 0. สาเหตุที่ทำให้ผลการเรียนของนักเรียนไม่เป็นที่น่าพึงพอใจเป็นสิ่งที่ (C)

ไม่สามารถควบคุมได้ 1 ~~2~~ 3 4 5 สามารถควบคุมได้

ข้อ 00. จากการที่ผลการเรียนไม่น่าพึงพอใจนี้ทำให้นักเรียนรู้สึกว่า (O_w)

ไม่ต้องรับผิดชอบ 1 2 3 ~~4~~ 5 ต้องรับผิดชอบทันที

ข้อ 000. เหตุที่นักเรียนไม่พึงพอใจผลการเรียนเป็นเพราะ (O_r)

สาเหตุอื่น 1 ~~2~~ 3 4 5 ตัวนักเรียนเอง

สถานการณ์ : หากนักเรียนได้รับคัดเลือกจากเพื่อนให้เป็นหัวหน้าชั้นเรียน

ข้อ 0000. เหตุที่นักเรียนได้รับคัดเลือกเพราะ (R)

มีผลเฉพาะเรื่องนี้เท่านั้น 1 ~~2~~ 3 4 5 มีผลต่อเรื่องอื่นในชีวิต

ข้อ 00000. สถานการณ์เช่นนี้ (E)

ไม่เคยเกิดขึ้นกับนักเรียนเลย 1 2 ~~3~~ 4 5 เกิดขึ้นกับนักเรียนเสมอ

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค

ผู้วิจัยตรวจให้คะแนนตามตัวเลขที่ผู้ตอบได้เลือกดังนี้

ระดับความรู้สึก/การปฏิบัติ	1	ให้	1	คะแนน
ระดับความรู้สึก/การปฏิบัติ	2	ให้	2	คะแนน
ระดับความรู้สึก/การปฏิบัติ	3	ให้	3	คะแนน
ระดับความรู้สึก/การปฏิบัติ	4	ให้	4	คะแนน
ระดับความรู้สึก/การปฏิบัติ	5	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

แบบสอบถามความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค มีจำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 150 คะแนน โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนนความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
126.00 - 150.00	มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับสูง
102.00 - 125.99	มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
78.00 - 101.99	มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง
54.00 - 77.99	มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
30.00 - 53.99	มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับต่ำ

แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน

คำชี้แจง 1. ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่านักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถที่จะทำกิจกรรมนั้นได้โดยมีความมั่นใจในระดับใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความมั่นใจของนักเรียน ซึ่งมีตัวเลขแสดงถึงระดับความมั่นใจของนักเรียนดังนี้

- 1 หมายถึง นักเรียนมีความมั่นใจน้อยที่สุดที่สามารถทำกิจกรรมนั้นได้
- 2 หมายถึง นักเรียนมีความมั่นใจน้อยกว่าสามารถทำกิจกรรมนั้นได้
- 3 หมายถึง นักเรียนไม่มีความมั่นใจว่าสามารถทำกิจกรรมนั้นได้หรือไม่
- 4 หมายถึง นักเรียนมีความมั่นใจมากกว่าสามารถทำกิจกรรมนั้นได้
- 5 หมายถึง นักเรียนมีความมั่นใจมากที่สุดที่สามารถทำกิจกรรมนั้นได้

2. แบบสอบถามนี้ **ไม่มีข้อถูก – ข้อผิด** ขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความมั่นใจ				
	1	2	3	4	5
<u>ด้านการฟัง</u> 0. ในการฟังคำบรรยายนักเรียนสามารถจดคำบรรยายได้ทันกับการบรรยาย				√	
<u>ด้านการเขียน</u> 00. ในการเขียนรายงานนักเรียนสามารถใช้เครื่องหมายวรรคตอนได้ถูกต้อง			√		
<u>ด้านการอ่าน</u> 000. ในการอ่านหนังสือนักเรียนสามารถลำดับเรื่องราวของเนื้อหาที่อ่านได้			√		
<u>ด้านการคำนวณ</u> 0000. ในการคำนวณแก้ปัญหาโจทย์คณิตศาสตร์นักเรียนมีความเข้าใจในสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์		√			
<u>ด้านการทำข้อสอบ</u> 00000. ในการทำข้อสอบนักเรียนเข้าใจคำถามของข้อสอบ		√			

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน

ผู้วิจัยตรวจให้คะแนนแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนโดยมีเกณฑ์การตรวจดังนี้

ตอบช่องหมายเลข 1 ให้ 1 คะแนน

ตอบช่องหมายเลข 2 ให้ 2 คะแนน

ตอบช่องหมายเลข 3 ให้ 3 คะแนน

ตอบช่องหมายเลข 4 ให้ 4 คะแนน

ตอบช่องหมายเลข 5 ให้ 5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน มีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนดังนี้

ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์

การแปลความหมาย

60.01 ขึ้นไป มีการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับสูง

40.01 - 60.00 มีการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

40.00 ลงมา มีการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 2 ฉบับ ไปเก็บรวบรวมข้อมูล กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 เขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ยื่นต่อผู้อำนวยการโรงเรียนของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในวันที่ 25 – 27 ธันวาคม 2550

3. จัดเตรียมแบบสอบถาม ให้มีจำนวนมากกว่าจำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประมาณ 15 - 20 เปอร์เซ็นต์ เพื่อป้องกันการตอบไม่สมบูรณ์ของกลุ่มตัวอย่าง

4. เมื่อถึงกำหนดเวลานัดหมายกับโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองโดยดำเนินการเก็บข้อมูลในวันที่ 7-11 มกราคม 2551

5. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องทุกฉบับ แล้วคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์จำนวน 619 ชุด เพื่อมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

6. ทำการลงรหัสและนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานและรายงานผลการวิจัยต่อไป

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถของตนทางการเรียนและระดับชั้นโดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way analysis of variance)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 สถิติที่ใช้ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เพื่อใช้ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร โดยใช้สูตรการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้สูตรดังนี้ (สุชาติ กิระนันท์. 2542 : 130)

$$n = \frac{(\sum W_h s_h)^2}{V + \frac{1}{N} \sum W_h s_h^2}$$

เมื่อ	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	จำนวนประชากรทั้งหมด
	s_h^2	แทน	ความแปรปรวนแต่ละชั้น
	N_h	แทน	จำนวนประชากรในแต่ละชั้น
	d	แทน	ความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า
	W_h	แทน	สัดส่วนระหว่างจำนวนประชากรในแต่ละชั้นกับประชากรทั้งหมด $\frac{N_h}{N}$
	V	แทน	$\left(\frac{d}{Z}\right)^2$

3.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ

3.2.1 ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้สูตรของโรวินेलลีและแฮมเบลตัน (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 179)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.2.2 การวิเคราะห์ข้อคำถาม เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามจากค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆที่เหลือทั้งหมด คำนวณหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 156 – 157; อ้างอิงจาก Pedhazur. 1997 : 39)

$$r = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r	แทน	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่ม
	X	แทน	คะแนนของข้อคำถาม
	Y	แทน	คะแนนผลรวมของข้ออื่น ๆ ที่เหลือทุกข้อ

3.2.3 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคและแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – coefficient) ของครอนบัค (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543: 218; อ้างอิงจาก Cronbach. 1951)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	$\sum s_i^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
	s^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.3.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าเฉลี่ย และการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร

3.3.2 ทดสอบสมมติฐานข้อ 1 – 3 โดยใช้สถิติ Two – way analysis of variance ถ้าพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิตินำไปวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe) มีรายละเอียดดังนี้

3.3.2.1 เปรียบเทียบผลระหว่างตัวแปรทางแถว (R) เป็นการทดสอบผลของตัวแปรอิสระตัวที่หนึ่ง (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2546 : 280)

$$F = \frac{MSR}{MSE}$$

$$\text{เมื่อ } MSR = \frac{SSR}{r-1}$$

$$MSE = \frac{SSE}{rc(n-1)}$$

3.3.2.2 เปรียบเทียบผลระหว่างตัวแปรทางคอลัมน์ (C) เป็นการทดสอบผลของตัวแปรอิสระตัวที่สอง (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2546 : 280)

$$F = \frac{MSC}{MSE}$$

$$\text{เมื่อ } MSC = \frac{SSC}{c-1}$$

$$MSE = \frac{SSE}{rc(n-1)}$$

3.3.2.3 เปรียบเทียบผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางแถวและทางคอลัมน์ เป็นการทดสอบผลร่วมกันระหว่างตัวแปรอิสระตัวที่หนึ่งและตัวแปรอิสระตัวที่สอง (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546 : 281)

$$F = \frac{MS(RC)}{MSE}$$

$$\text{เมื่อ } MS(RC) = \frac{SSR}{r-1}$$

$$MSE = \frac{SSE}{rc(n-1)}$$

ซึ่งหาค่า SST, SSR, SSC, SS(RC) และ SSE ได้จากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546 : 281)

$$SST = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^c \sum_{k=1}^n x_{ijk}^2 - \frac{T_{...}^2}{rcn}$$

$$SSR = \frac{\sum_{i=1}^r T_{i...}^2}{cn} - \frac{T_{...}^2}{rcn}$$

$$SSC = \frac{\sum_{j=1}^c T_{j...}^2}{rn} - \frac{T_{...}^2}{rcn}$$

$$SS(RC) = \frac{\sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^c T_{ij}^2}{n} - \frac{\sum_{i=1}^r T_{i...}^2}{cn} - \frac{\sum_{j=1}^c T_{.j.}^2}{rn} + \frac{T_{...}^2}{rcn}$$

$$SSE = SST - SSR - SSC - SS(RC)$$

เมื่อ	$\sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^c \sum_{k=1}^n X_{ijk}^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
			ทุก ๆ ค่าใน ทุก ๆ กลุ่มตัวอย่าง
	$T_{...}$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$T_{i...}$	แทน	ผลรวมของคะแนนในแถวนั้น ๆ
	$T_{.j.}$	แทน	ผลรวมของคะแนนในคอลัมน์นั้น ๆ
	$T_{ij.}$	แทน	ผลรวมของคะแนนในแต่ละ cell
	r	แทน	จำนวนแถว
	c	แทน	จำนวนคอลัมน์
	n	แทน	จำนวนคะแนนในแต่ละ cell

3.2.4 วิธีการทดสอบของเซฟเฟ (Scheffe') (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2546 : 248)

$$CV_d = \sqrt{(k-1)(F^*)(MS_{Within})(2/n)}$$

เมื่อ	k	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	F^*	แทน	ค่า F ที่เปิดจากตาราง (critical value)
	MS_{Within}	แทน	ค่า Mean square within group ที่คำนวณไว้
	n	แทน	จำนวนหน่วยตัวอย่างในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอสัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$S_{\bar{X}}$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าเฉลี่ย
df	แทน	ชั้นแห่งความอิสระ
SS	แทน	ค่าผลบวกกำลังสองของค่าความแตกต่างระหว่างข้อมูลและค่าเฉลี่ยของกลุ่มข้อมูล (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสอง (Mean Square)
F	แทน	ค่าสถิติทดสอบเอฟ
Sig	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าเฉลี่ย และการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร จำแนกตามระดับชั้นและระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน
2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนที่มีระดับชั้นและระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าเฉลี่ยประชากร ($S_{\bar{X}}$) และการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ของนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นและระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน ดังปรากฏในตาราง 5 – 7

2. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนที่มีระดับชั้นและระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกันด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way analysis of variance) ดังปรากฏในตาราง 8

3. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนที่มีระดับชั้นและระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกันด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe') ดังปรากฏในตาราง 9 – 10

ตาราง 5 ค่าสถิติพื้นฐานความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นและระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน

ระดับชั้น	ระดับการรับรู้ ความสามารถ ของตนเองทางการ เรียน	n	$\bar{X}$	s	$S_{\bar{X}}$
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	ระดับต่ำ	96	89.32	14.38	1.47
	ระดับปานกลาง	41	91.80	10.80	1.69
	ระดับสูง	98	96.13	11.37	1.15
	รวม	235	92.60	12.93	0.84
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	ระดับต่ำ	93	90.74	11.46	1.19
	ระดับปานกลาง	44	96.18	9.73	1.47
	ระดับสูง	74	101.96	15.29	1.78
	รวม	211	95.81	13.52	0.93
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	ระดับต่ำ	73	94.52	13.72	1.61
	ระดับปานกลาง	23	100.52	7.60	1.59
	ระดับสูง	77	104.09	17.15	1.95
	รวม	173	99.58	15.37	1.17

จากตาราง 5 พบว่า นักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ , ระดับปานกลาง และระดับสูง มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคเท่ากับ 89.32 , 91.80 และ 96.13 ตามลำดับ นักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ , ระดับปานกลาง และระดับสูง มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคเท่ากับ 90.74 , 96.18 และ 101.96 ตามลำดับ และนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีระดับการ

รับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ , ระดับปานกลาง และระดับสูง มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคเท่ากับ 94.52 ,100.52 และ 104.09 ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยด้วยระดับความเชื่อมั่น 95% ของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน

ระดับชั้น	ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค				ผลการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร	การแปลความหมาย
	n	$\bar{X}$	s	$S_{\bar{X}}$		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	235	92.60	12.93	0.84	90.95 – 94.25	ปานกลาง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	211	95.81	13.52	0.93	93.99 – 97.63	ปานกลาง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	173	99.58	15.37	1.17	97.29 – 101.87	ปานกลาง
รวม	619	95.64	11.36	0.46	94.75 – 96.53	ปานกลาง

จากตาราง 6 พบว่า ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนทั้งหมดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (95.64) โดยนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (92.60) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (95.81) และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (99.58) มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 7 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยด้วยระดับความเชื่อมั่น 95% ของนักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกัน

การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน	ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค				ผลการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร	การแปลความหมาย
	n	$\bar{X}$	s	$S_{\bar{X}}$		
ระดับต่ำ	262	91.27	13.34	0.82	89.65 – 92.89	ปานกลาง
ระดับปานกลาง	108	95.44	10.22	0.98	93.51 – 97.37	ปานกลาง
ระดับสูง	249	100.33	14.89	0.94	98.48 – 102.18	ปานกลาง - ค่อนข้างสูง
รวม	619	95.64	11.36	0.46	94.75 – 96.53	ปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่า นักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ (91.27) และระดับปานกลาง (95.44) มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับ

ปานกลาง ส่วนนักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับสูง (100.33) มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นและระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระดับชั้น	2	4280.88	2140.44	12.18*
ระดับการรับรู้ความสามารถ ของตนเองทางการเรียน	2	10643.46	5321.73	30.27*
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้น กับระดับการรับรู้	4	503.70	125.92	0.716
ความสามารถของตนเอง ทางการเรียน	610	107236.26		
ค่าความคลาดเคลื่อน				
รวม	618	5785383.00		

*p < .05

จากตาราง 8 พบว่า ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นเรียนที่ต่างกันมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกันมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นกับระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคเป็นรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe') ดังปรากฏในตาราง 9 – 10

ตาราง 9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน

ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค		มัธยมศึกษา ปีที่ 4	มัธยมศึกษา ปีที่ 5	มัธยมศึกษา ปีที่ 6
ระดับชั้น	$\bar{X}$	92.60	95.81	99.58
มัธยมศึกษาปีที่ 4	92.60	-	3.21*	6.98*
มัธยมศึกษาปีที่ 5	95.81		-	3.77*
มัธยมศึกษาปีที่ 6	99.58			-

*p < .05

จากตาราง 9 พบว่า นักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 10 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกัน

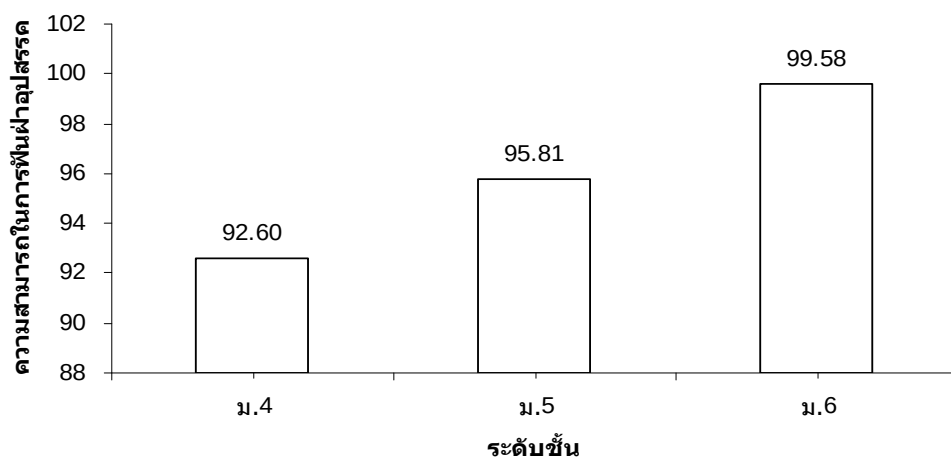
ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค		ระดับต่ำ	ระดับปานกลาง	ระดับสูง
ระดับการรับรู้ความสามารถ ของตนเองทางการเรียน	$\bar{X}$	91.27	95.44	100.33
ระดับต่ำ	91.27	-	4.17*	9.06*
ระดับปานกลาง	95.44		-	4.89*
ระดับสูง	100.33			-

*p < .05

จากตาราง 10 พบว่า นักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับสูงมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำและระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับนักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลางมี

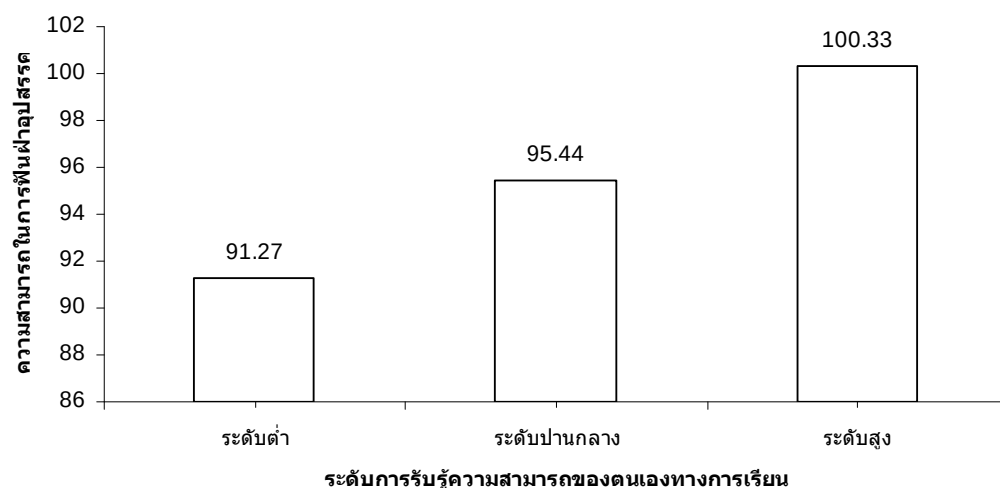
คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 ผู้วิจัยได้นำเสนอค่าเฉลี่ยของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคในรูปของกราฟแท่งจำแนกตามระดับชั้นและระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน ดังปรากฏในภาพประกอบ 9 - 11

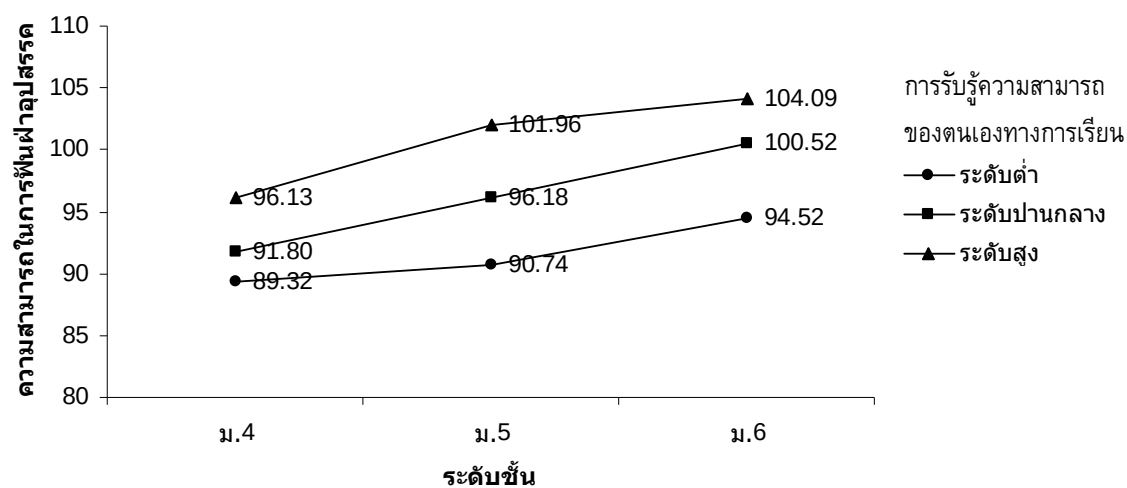
ภาพประกอบ 9 ค่าเฉลี่ยความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนจำแนกตามระดับชั้น

จากภาพประกอบ 9 พบว่าค่าเฉลี่ยความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนสูงขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น

ภาพประกอบ 10 ค่าเฉลี่ยความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนตามระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน

จากภาพประกอบ 10 พบว่าค่าเฉลี่ยความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคของนักเรียนเพิ่มขึ้นตามระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน

ภาพประกอบ 11 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นกับระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนที่มีต่อความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค

จากภาพประกอบ 11 พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นกับระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สังเกตความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

สังเกตความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกัน รวมทั้งศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับกับระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนที่ส่งผลต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 619 คน จำนวน 21 ห้องเรียน จำแนกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 7 ห้องเรียน 235 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 7 ห้องเรียน 211 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 7 ห้องเรียน 173 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two - stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ฉบับ คือแบบสอบถามความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.215 – 0.532 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.831 และแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.432 – 0.671 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.934

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคและแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการทำแบบสอบถามทั้งสองฉบับ แล้วนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ โดยการหาค่าทางสถิติพื้นฐานของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคจำแนกตามระดับชั้น และระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน และทำการเปรียบเทียบความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนที่ระดับชั้นต่างกัน และมีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนที่ต่างกัน รวมทั้งศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นกับระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน ที่ส่งผลต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way analysis of variance) จากนั้น เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่และทดสอบด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe')

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลสรุปดังนี้

1. ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (95.64) โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (92.60) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (95.81) และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (99.58) มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง

2. นักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นเรียนที่ต่างกันมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ้ (Scheffe') พบว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (99.58) มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (92.60) และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (95.81) และนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (95.81) มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (92.60)

3. นักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกันมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ้ (Scheffe') พบว่านักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับสูง (100.33) มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ (91.27) และระดับปานกลาง (95.44) และนักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง (95.44) มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ (91.27)

4. ไม่มีผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นกับระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนที่มีต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับชั้น จากการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นที่ต่างกันมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคแตกต่างกัน และยังพบอีกว่านักเรียนมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงขึ้นเมื่อเรียนอยู่ในระดับชั้นที่สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนอาจเพิ่มขึ้นตามวุฒิภาวะด้านอายุ ประสบการณ์ในการเผชิญปัญหาหรือในการแก้ไขปัญหา มากกว่าจึงทำให้นักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 4 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของเพียเจต์ที่กล่าวว่าพัฒนาการทางสติปัญญาของคนมีลักษณะเดียวกันในช่วงอายุเท่ากัน และแตกต่างกันในช่วงอายุแตกต่างกัน (Piaget. 1972 : 50 - 67) พัฒนาการทางปัญญาแต่ละขั้นจะพัฒนาไปตามลำดับก่อน-หลัง เมื่อบรรลุถึงขั้นพัฒนาการทางปัญญาขั้นหนึ่งก็จะเริ่มพัฒนาการทาง

ปัญญาในขั้นที่สูงขึ้นและในแต่ละขั้นจะมีลักษณะต่อเนื่องกันตลอดทุกระยะเวลา (ประสาธ อิศรปริดา. 2547 : 47 - 48) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของอิริคสันที่กล่าวว่าพัฒนาการจะเป็นไปตามลำดับขั้นโดยพัฒนาการขั้นที่สูงขึ้นจะเกิดขึ้นหลังจากที่ได้มีการพัฒนาในขั้นต้นแล้ว (ประสาธ อิศรปริดา. 2547 : 78)

2. การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน จากการศึกษพบว่านักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกันมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคแตกต่างกัน และยังพบว่าความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงขึ้นเมื่อมีการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนในระดับที่สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนอยู่ในระดับสูงจะรับรู้ว่าคุณสมบัติที่เกิดขึ้นนั้นตนมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคได้มากน้อยเพียงใดและจะมีวิธีรับมือกับอุปสรรคนั้น จึงทำให้คนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแบนดูราที่เชื่อว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นมีผลต่อการเลือกกระทำพฤติกรรม มีผลต่อการใช้ความพยายามและความมุ่งมั่นในการทำงาน ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนเองของบุคคลนั้นจะเป็นตัวกำหนดว่าเขาจะต้องใช้ความมุ่งมั่นพยายามที่จะเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ เมื่อเผชิญกับอุปสรรคต่างๆบุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับสูงจะมีความกระตือรือร้น พยายาม มุ่งมั่นในการทำงานนานกว่าคนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับต่ำนั้นคือถ้าบุคคลรับรู้ความสามารถของตนเองในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งสูงจะมีแนวโน้มกระทำพฤติกรรมนั้นสูงด้วยในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการกระทำพฤติกรรมนั้นต่ำ บุคคลก็จะมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นต่ำหรืออาจไม่ทำพฤติกรรมนั้นเลย (Bandura. 1986 : 395 - 399)

3. ไม่มีผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับขั้นกับระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนที่มีต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่นักเรียนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนในระดับสูงก็จะมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงด้วยไม่ว่านักเรียนจะเรียนระดับชั้นใดก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นต่างกันและนักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนต่างกันมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคแตกต่างกัน และยังพบว่าความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงขึ้นตามระดับขั้นหรือระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียนที่สูงขึ้น ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูผู้สอนควรฝึกให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆทั้งที่เกี่ยวข้องกับการเรียน และในชีวิตประจำวันเพื่อให้ผู้เรียนจะได้สั่ง

สมประสบการณ์และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม และครูผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองให้สูงขึ้นโดยการให้คำชมเชย ยกย่อง ให้กำลังใจ สนับสนุน กระตุ้นผู้เรียนตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ มุมานะ พยายามและอดทนเพื่อทำงานนั้นให้สำเร็จด้วยดี

2. การวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลต่อความสามารถในการพับผ้าอุปสรรค เช่น รูปแบบการคิด รูปแบบการเรียนรู้ เป็นต้น หรือความสามารถในการพับผ้าอุปสรรคในแต่ละด้าน

2.2 ควรศึกษาในความสามารถในการพับผ้าอุปสรรคในระดับชั้นอื่น หรือในระดับช่วงชั้นอื่นเพื่อที่จะได้ทราบว่างานวิจัยที่ทำกับกลุ่มตัวอย่างอื่นได้ผลเช่นเดียวกันหรือไม่

2.3 ควรศึกษาพัฒนาการความสามารถในการพับผ้าอุปสรรคของนักเรียนในระดับชั้นเดียวกัน และมีการติดตามศึกษาความเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการพับผ้าอุปสรรคของนักเรียนกลุ่มนี้ไปทุกๆปี เพื่อที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการความสามารถในการพับผ้าอุปสรรคของนักเรียนได้ถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล แสงทองศรีกมล. (2548,มกราคม). 6Q ความฉลาดที่อยากให้คุณมี. นิตยสารรักลูก. 22(264).
- จันทร์ชลี มาพุทฐ. (2546,มิถุนายน - ตุลาคม). “สร้าง IQ EQ AQ สำหรับเด็กปฐมวัย. วารสารศึกษาศาสตร์. 15(1) : 5 - 9.
- จันทร์หา ธรรมบุศย์. (2545,ตุลาคม). สาส์นรัฐประศาสนศาสตร์ สาส์นสาระเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและท้องถิ่น. 4(19).
- จรรยา ทอดสนิท. (2545). การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของแบบวัดความเชื่อในความสามารถของตนด้านความมีวินัยในตนเอง ตามแนวคิดของ **Bandura**. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2546). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ทรงศรี ชำนาญกิจ. (2548). การศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพของแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนด้านวิชาการที่มีรูปแบบการตอบต่างกัน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิตติพัฒน์ สงบกาย. (2533). ผลของการกำกับตนเองต่อความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณาดยา อุทัยรัตน์. (2549). พัฒนาการความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองด้านการเรียนต่างกัน ในโรงเรียนกลุ่มรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธิดา จิตติพานิชยางกูร. (2550). ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธีระศักดิ์ กำบรรณรักษ์. (2548). **AQ** อึดเกินพิภพ. กรุงเทพฯ : บริษัทเอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด.

- นพคุณ นิตามณี. (2549 , ตุลาคม - ธันวาคม). **พลังแห่งความสำเร็จ**. พัฒนาเทคนิคการศึกษา. 19(60). 38 – 47.
- นพดล โชติภพพาณิชย์. (2549). **การศึกษาและพัฒนาความสามารถในการเผชิญอุปสรรคด้านการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นรรัตน์ กิจเจริญ. (2547). **ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการรับรู้ความสามารถแก้ปัญหาด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยมิชชัน วิทยาเขตมวกเหล็ก อำเภอ มวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นวพร เชิดฉาย. (2545). **การศึกษาความเชื่อในความสามารถของตนเองในการเลือกเรียนกลุ่มวิชาการขายในสาขาวิชาพาณิชย์การ สังกัดกรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิภา แก้วศรีงาม. (2547,กุมภาพันธ์). 6Q ส่วนประกอบของคนสมบูรณ์แบบ. วารสารครู. 2(1) : 77 – 78.
- บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์. (2547). **การวัดประเมินการเรียนรู้(การวัดประเมินแนวใหม่) เอกสารประกอบการเรียนวิชาวัดผล 401**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการวัดผลและวิจัย การศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปณิตา นิรมล. (2546). **การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เทคโนโลยีวิจัยทางการศึกษา) ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- ประทักษ์ ลิขิตเลอสรวง. (2545, 15 -16 กรกฎาคม). **AQ ความสามารถสู่ความสำเร็จ**. เอกสารการประชุมประจำปี. สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย. หน้า 86 – 89.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2542). **คิดเก่ง สมองไว**. กรุงเทพฯ : โปรดิกทีฟบุ๊ค.
- ประสาธ อิศรปรีดา. (2547). **สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. โครงการตำรา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พนารัตน์ จรูญวิรุฬห์. (2549). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาว์ปัญญากับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคและเชาว์อารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนคาทอลิก เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ภัทราภรณ์ สังข์ทอง. (2550). พัฒนาการของการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 ที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่างกัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษานนทบุรี เขต1. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มะลิวรรณ เชิงทอง. (2548). ผลของการใช้โปรแกรมการรับรู้ความสามารถของตนเองที่
มีต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ วท.ม.(จิตวิทยาการให้คำปรึกษา) ชลบุรี :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- เมธยา คุณไทยสงค์. (2546). จิตลักษณะบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถในการ
เผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).
มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิทยา นาควัชระ. (2545). เลี้ยงลูกให้เก่ง ดี มีสุข IQ EQ MQ AQ. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ GOODBOOK.
- วิลาศลักษณ์ ชวัลลี. (2538, มกราคม). การรับรู้ความสามารถของตน. สารานุกรม
ศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 22 : 97-109.
- วินัส ภักดิ์นรา. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางบุคลิกภาพกับเชาวน์
อารมณ์(EQ)และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ).
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- อนันต์ ดุลยพีรติส. (2547). ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค การรับรู้ความสามารถ
ของตนด้านการเรียน และนิสัยในการเรียนของนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อนันต์ นวลใหม่. (2549). การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์
(EQ) และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค(AQ) ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง.
ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2544). ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ (รู้เรา รู้เขา). กรุงเทพฯ :
หมอชาวบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 9.

- ศศิธร แสงใส. (2550). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2545 , มกราคม - เมษายน). การเลี้ยงลูกในยุคปฏิรูปการศึกษา : วิชาการ. 4(1) : 9.
- ศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน . (2550). จำนวนโรงเรียนจำแนกตามจำนวนนักเรียน. กระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2550, จาก http://210.1.20.11/dataonweb/report/all_school.php.
- สุชาดา กิระนันท์. (2542). ทฤษฎีและวิธีการสำรวจตัวอย่าง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภา อภิญญาภิบาล. (2550). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อารี พันธุ์มณี. (2546). พ่อแม่ที่ลูกอยากได้. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไยใหม่ ศรีเอทีฟ กรุ๊ป.
- Bandura, Albert. (1977). **Social learning theory**. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall.
- _____. (1986). **Social foundations of thought and action : a social cognitive theory**. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall. 395 – 399.
- _____. (1992). **Self-Efficacy the exercise of control**. New York:R Donelley & Sos Company. P.20.
- Dweck, C.S. ; Davidson, W. ; Nelson, S. ; & Enna, B. (1978,June). Sex differences in learned helplessness : II. The contingencies of evaluation feedback in the classroom and III. An experimental analysis. **Developmental Psychology**. 14(2) : 268 - 276.
- Erika, G. (2000). **A comparison of adversity response scores : Education leaders and business and industry leaders**. Doctoral dissertation, Education Leadership, Education, Northern Arizona University.

- Gideon D. Markman. (2000). **Adversity Quotient : The role of personal bounce-back ability in new venture Formation**. Retrieved April 28 , 2007 from <http://www.peaklearning.com/documents/RensselaerStudy%20doc.pdf>.
- Lee, C. and Bobko, P. (1994). Self-efficacy believes: Comparison of five measures. **Journal of Applied Psychology**. 79(3) :364-369.
- Lin, Chao-Ming. (2003). **Adversity response profile of Eastern and Western university leaders**. www.usd.edu/edad/dissbright.cfm
- Markman, G.D. (1999). **Adversity quotient : the role of personal bounce – back ability in new venture formation**. Renseelaer polytechnic institute.
- Pajares, F. ; & M.D. Miller. (1994). Role of Self-Efficacy and Self-Concept beliefs in Mathematical Problem Solving. **Journal of Educational Psychology**. 86(2) :193–203.
- Piaget, Jean. (1972). **The origins of Interigence in the Children**. New York : W.W. Norton.
- Schunk, D.H. (1981). Modeling and attribution effects on children's achievement : A self-efficacy analysis. **Journal of Educational Psychology**. 86(2) :193 – 203.
- _____. (1996). Goal and self – evaluative influnces during children's cognitive skill learning. **American educational research journal**. 33(359 – 382).
- Shell, D.F., Murphy , C.C. ;& Bruning, R.H. (1989). Self-efficacy and outcome expectancy mechanisms in reading and writing achievement. **Journal of Educational Psychology**. 81(1) : 91 – 100.
- Stoltz, Paul G. (1997). **Adversity Quotient : Turning obstacles into opportunities**. New York : United State Of America.
- Thomas-sharknas, Bonnie L. (2002). **The Relationship Between Resilience and Job Satisfaction in Mental Health Care Workers**. Retrieved April 28 , 2007 from http://www.peaklearning.com/documents/grp_thomas-sharksnas.pdf.
- Williams, Mark W. (2003). **The Relationship Between Principal Response to Adversity and Student Achievement**. Retrieved April 28 , 2007 from http://www.peaklearning.com/documents/grp_williams_dissertation.pdf.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์

อาจารย์พรภักตรา จำเริญ

ดร.พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์

นางสาวจุลนิตย์ จันทร์ชมพู

อาจารย์กุหลาบ ร่มศรี

ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

งานสุขภาพจิตและยาเสพติด

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองบัวลำภู

กลุ่มงานจิตเวช โรงพยาบาลหนองบัวลำภู

ครู คศ.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

โรงเรียนภูเขียว

ภาคผนวก ข
ผลการวิเคราะห์ข้อคำถามรายข้อ

ตาราง 8 ค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรค (IOC)

ความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรค	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
ด้านการควบคุมสถานการณ์	1	0.8	นำไปใช้
	6	0.8	นำไปใช้
	11	1.0	นำไปใช้
	16	1.0	นำไปใช้
	21	1.0	นำไปใช้
	26	0.8	นำไปใช้
	31	1.0	นำไปใช้
	36	1.0	นำไปใช้
	41	1.0	นำไปใช้
	46	1.0	นำไปใช้
ด้านการวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรค	2	0.8	นำไปใช้
	7	1.0	นำไปใช้
	12	1.0	นำไปใช้
	17	1.0	นำไปใช้
	22	1.0	นำไปใช้
	27	0.8	นำไปใช้
	32	1.0	นำไปใช้
	37	1.0	นำไปใช้
	42	1.0	นำไปใช้
	47	1.0	นำไปใช้
ด้านความรับผิดชอบ	3	1.0	นำไปใช้
	8	1.0	นำไปใช้
	13	1.0	นำไปใช้
	18	1.0	นำไปใช้
	23	1.0	นำไปใช้
	28	0.8	นำไปใช้
	33	1.0	นำไปใช้
	38	1.0	นำไปใช้
	43	1.0	นำไปใช้
	48	1.0	นำไปใช้

ตาราง 8 (ต่อ)

ความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรค	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
ด้านการรับรู้ผลกระทบของอุปสรรค	4	1.0	นำไปใช้
	9	1.0	นำไปใช้
	14	1.0	นำไปใช้
	19	0.8	นำไปใช้
	24	1.0	นำไปใช้
	29	1.0	นำไปใช้
	34	1.0	นำไปใช้
	39	1.0	นำไปใช้
	44	1.0	นำไปใช้
	49	1.0	นำไปใช้
ด้านการรับรู้ความคงทนของอุปสรรค	5	1.0	นำไปใช้
	10	1.0	นำไปใช้
	15	1.0	นำไปใช้
	20	0.8	นำไปใช้
	25	1.0	นำไปใช้
	30	1.0	นำไปใช้
	35	1.0	นำไปใช้
	40	1.0	นำไปใช้
	45	1.0	นำไปใช้
	60	1.0	นำไปใช้

ตาราง 9 ค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน (IOC)

การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
ด้านการฟัง	1	1.0	นำไปใช้
	2	0.6	นำไปใช้
	3	1.0	นำไปใช้
	4	1.0	นำไปใช้
	5	1.0	นำไปใช้
	6	1.0	นำไปใช้
	7	1.0	นำไปใช้
	8	1.0	นำไปใช้
	9	1.0	นำไปใช้
	10	1.0	นำไปใช้
ด้านการอ่าน	11	1.0	นำไปใช้
	12	1.0	นำไปใช้
	13	1.0	นำไปใช้
	14	1.0	นำไปใช้
	15	1.0	นำไปใช้
	16	1.0	นำไปใช้
	17	1.0	นำไปใช้
	18	1.0	นำไปใช้
	19	1.0	นำไปใช้
	20	1.0	นำไปใช้
ด้านการเขียน	21	0.8	นำไปใช้
	22	0.8	นำไปใช้
	23	1.0	นำไปใช้
	24	1.0	นำไปใช้
	25	1.0	นำไปใช้
	26	1.0	นำไปใช้
	27	1.0	นำไปใช้
	28	0.8	นำไปใช้
	29	1.0	นำไปใช้
	30	1.0	นำไปใช้

ตาราง 9 (ต่อ)

การรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
ด้านการคำนวณ	31	1.0	นำไปใช้
	32	1.0	นำไปใช้
	33	1.0	นำไปใช้
	34	1.0	นำไปใช้
	35	1.0	นำไปใช้
	36	1.0	นำไปใช้
	37	1.0	นำไปใช้
	38	1.0	นำไปใช้
	39	1.0	นำไปใช้
	40	1.0	นำไปใช้
ด้านการทำข้อสอบ	41	1.0	นำไปใช้
	42	1.0	นำไปใช้
	43	1.0	นำไปใช้
	44	1.0	นำไปใช้
	45	1.0	นำไปใช้
	46	1.0	นำไปใช้
	47	1.0	นำไปใช้
	48	1.0	นำไปใช้
	49	1.0	นำไปใช้
	50	1.0	นำไปใช้

ตาราง 10 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (r)

ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค	ข้อ	r	ผลการคัดเลือก	ข้อ	r
ด้านการควบคุมสถานการณ์	1	0.057	ตัดทิ้ง		
	6	0.216	ตัดทิ้ง		
	11	0.319	นำไปใช้	1	0.330
	16	0.289	นำไปใช้	6	0.291
	21	0.234	ตัดทิ้ง		
	26	0.332	นำไปใช้	11	0.405
	31	0.366	นำไปใช้	16	0.437
	36	0.283	นำไปใช้	21	0.247
	41	0.265	นำไปใช้	26	0.309
	46	0.215	ตัดทิ้ง		
ด้านการวิเคราะห์ต้นตอของอุปสรรค	2	0.218	ตัดทิ้ง		
	7	0.243	ตัดทิ้ง		
	12	0.347	นำไปใช้	2	0.358
	17	0.310	นำไปใช้	7	0.327
	22	0.298	ตัดทิ้ง		
	27	0.413	นำไปใช้	12	0.425
	32	0.378	นำไปใช้	17	0.420
	37	0.353	นำไปใช้	22	0.347
	42	0.444	นำไปใช้	27	0.463
	47	0.292	ตัดทิ้ง		
ด้านความรับผิดชอบ	3	0.154	ตัดทิ้ง		
	8	0.287	ตัดทิ้ง		
	13	0.363	นำไปใช้	3	0.351
	18	0.387	นำไปใช้	8	0.404
	23	0.198	ตัดทิ้ง		
	28	0.353	นำไปใช้	13	0.281
	33	0.324	นำไปใช้	18	0.250
	38	0.450	นำไปใช้	23	0.460
	43	0.354	นำไปใช้	28	0.384
	48	0.253	ตัดทิ้ง		

ตาราง 10 (ต่อ)

ความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค	ข้อ	r	ผลการคัดเลือก	ข้อ	r
ด้านการรับรู้ผลกระทบของอุปสรรค	4	0.021	ตัดทิ้ง		
	9	0.078	ตัดทิ้ง		
	14	0.225	นำไปใช้	4	0.240
	19	0.302	นำไปใช้	9	0.272
	24	0.156	ตัดทิ้ง		
	29	0.352	นำไปใช้	14	0.274
	34	0.098	ตัดทิ้ง		
	39	0.410	นำไปใช้	19	0.382
	44	0.285	นำไปใช้	24	0.237
	49	0.434	นำไปใช้	29	0.439
ด้านการรับรู้ความคงทนของอุปสรรค	5	0.152	ตัดทิ้ง		
	10	0.196	ตัดทิ้ง		
	15	0.498	นำไปใช้	5	0.532
	20	0.231	นำไปใช้	10	0.242
	25	0.101	ตัดทิ้ง		
	30	0.271	นำไปใช้	15	0.238
	35	0.151	ตัดทิ้ง		
	40	0.232	นำไปใช้	20	0.271
	45	0.247	นำไปใช้	25	0.215
	50	0.411	นำไปใช้	30	0.444

ตาราง 11 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน(r)

การรับรู้ความสามารถของตนเอง ทางการเรียน	ข้อ	r	ผลการคัดเลือก	ข้อ	r
ด้านการฟัง	1	0.494	นำไปใช้	1	0.479
	2	0.444	นำไปใช้	2	0.452
	3	0.405	ตัดทิ้ง		
	4	0.435	ตัดทิ้ง		
	5	0.526	นำไปใช้	3	0.499
	6	0.429	ตัดทิ้ง		
	7	0.591	นำไปใช้	4	0.591
	8	0.452	นำไปใช้	5	0.432
	9	0.491	นำไปใช้	6	0.472
	10	0.428	ตัดทิ้ง		
ด้านการอ่าน	11	0.483	นำไปใช้	7	0.459
	12	0.550	นำไปใช้	8	0.558
	13	0.498	นำไปใช้	9	0.510
	14	0.548	นำไปใช้	10	0.565
	15	0.484	นำไปใช้	11	0.506
	16	0.536	นำไปใช้	12	0.520
	17	0.482	ตัดทิ้ง		
	18	0.375	ตัดทิ้ง		
	19	0.435	ตัดทิ้ง		
	20	0.448	ตัดทิ้ง		
ด้านการเขียน	21	0.428	ตัดทิ้ง		
	22	0.479	ตัดทิ้ง		
	23	0.644	นำไปใช้	13	0.646
	24	0.597	นำไปใช้	14	0.592
	25	0.541	นำไปใช้	15	0.523
	26	0.534	นำไปใช้	16	0.528
	27	0.571	นำไปใช้	17	0.566
	28	0.479	ตัดทิ้ง		
	29	0.648	นำไปใช้	18	0.662
	30	0.512	ตัดทิ้ง		

ตาราง 11 (ต่อ)

การรับรู้ความสามารถของตนเอง ทางการเรียน	ข้อ	r	ผลการคัดเลือก	ข้อ	r
ด้านการคำนวณ	31	0.521	นำไปใช้	19	0.490
	32	0.483	ตัดทิ้ง		
	33	0.429	ตัดทิ้ง		
	34	0.585	นำไปใช้	20	0.559
	35	0.610	นำไปใช้	21	0.585
	36	0.493	ตัดทิ้ง		
	37	0.574	นำไปใช้	22	0.568
	38	0.388	ตัดทิ้ง		
	39	0.526	นำไปใช้	23	0.516
	40	0.577	นำไปใช้	24	0.561
ด้านการทำข้อสอบ	41	0.533	ตัดทิ้ง		
	42	0.546	ตัดทิ้ง		
	43	0.547	นำไปใช้	25	0.547
	44	0.598	นำไปใช้	26	0.586
	45	0.412	ตัดทิ้ง		
	46	0.509	ตัดทิ้ง		
	47	0.574	นำไปใช้	27	0.567
	48	0.666	นำไปใช้	28	0.671
	49	0.622	นำไปใช้	29	0.631
	50	0.579	นำไปใช้	30	0.580

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อโรงเรียน.....
2. ปัจจุบันนักเรียนกำลังศึกษาอยู่ในระดับ (ใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐)

☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

แบบสอบถามความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรค

คำชี้แจง 1. ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ที่กำหนดให้ในแต่ละข้อ โดยพิจารณาว่านักเรียนมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกตรงกับคำตอบทางด้านซ้ายหรือด้านขวา แล้วทำเครื่องหมายกากบาท (X) บนตัวเลขที่ตรงกับความรู้สึกและความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงตัวเลขเดียวโดย

- 1 หมายถึง นักเรียนรู้สึกตรงกับคำตอบด้านซ้ายมือมากที่สุด
- 2 หมายถึง นักเรียนรู้สึกตรงกับคำตอบด้านซ้ายมือ
- 3 หมายถึง นักเรียนรู้สึกว่าไม่แน่ใจในคำตอบ
- 4 หมายถึง นักเรียนรู้สึกตรงกับคำตอบด้านขวามือ
- 5 หมายถึง นักเรียนรู้สึกตรงกับคำตอบด้านขวามือมากที่สุด

2. แบบสอบถามนี้ **ไม่มีข้อถูก – ข้อผิด** ขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

ตัวอย่าง

สถานการณ์ : ผลการเรียนของนักเรียนไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ

ข้อ 0. สาเหตุที่ทำให้ผลการเรียนของนักเรียนไม่เป็นที่น่าพึงพอใจเป็นสิ่งที่นักเรียนไม่สามารถควบคุมได้ 1 2 3 ~~4~~ 5 สามารถควบคุมได้

ข้อ 00. จากผลการเรียนที่ไม่น่าพึงพอใจทำให้นักเรียนรู้สึกว่า

ไม่ต้องรับผิดชอบ 1 2 ~~3~~ 4 5 ต้องรับผิดชอบทันที

ข้อ 000. เหตุที่นักเรียนไม่พึงพอใจผลการเรียนเป็นเพราะ

สาเหตุอื่น ~~1~~ 2 3 4 5 ตัวนักเรียนเอง

สถานการณ์ข้อที่ 1 : นักเรียนอ่านหนังสือเตรียมสอบไม่ทัน

1. สาเหตุที่นักเรียนอ่านหนังสือเตรียมสอบไม่ทันเป็นสิ่งที่นักเรียน
ไม่สามารถควบคุมได้ 1 2 3 4 5 สามารถควบคุมได้
2. จากการที่อ่านหนังสือเตรียมสอบไม่ทันทำให้นักเรียนรู้สึก
ว่าไม่ต้องรับผิดชอบ 1 2 3 4 5 ต้องรับผิดชอบต่อทันที
3. การที่นักเรียนอ่านหนังสือเตรียมสอบไม่ทันเป็นเพราะ
สาเหตุอื่น 1 2 3 4 5 ตัวนักเรียนเอง

สถานการณ์ข้อที่ 2 : นักเรียนทำโทรศัพท์มือถือหาย

4. สาเหตุที่ทำให้นักเรียนทำโทรศัพท์มือถือหาย
มีผลเฉพาะเรื่องนี้เท่านั้น 1 2 3 4 5 มีผลต่อเรื่องอื่นในชีวิต
5. สถานการณ์เช่นนี้
ไม่เคยเกิดขึ้นกับนักเรียนเลย 1 2 3 4 5 เกิดขึ้นกับนักเรียนเสมอ

สถานการณ์ข้อที่ 3 : นักเรียนไม่ได้รับความสนใจจากกลุ่มเพื่อน

6. สาเหตุที่นักเรียนไม่ได้รับความสนใจจากกลุ่มเพื่อนเป็นสิ่งที่นักเรียน
ไม่สามารถควบคุมได้ 1 2 3 4 5 สามารถควบคุมได้
7. จากการที่ไม่ได้รับความสนใจจากกลุ่มเพื่อนทำให้นักเรียนรู้สึก
ว่าไม่ต้องรับผิดชอบ 1 2 3 4 5 ต้องรับผิดชอบต่อทันที
8. การที่นักเรียนไม่ได้รับความสนใจจากกลุ่มเพื่อนเป็นเพราะ
สาเหตุอื่น 1 2 3 4 5 ตัวนักเรียนเอง

สถานการณ์ข้อที่ 4 : นักเรียนได้เกรดเฉลี่ยน้อยกว่าที่คาดไว้

9. สาเหตุที่ทำให้นักเรียนได้เกรดเฉลี่ยน้อยกว่าที่คาดไว้
มีผลเฉพาะเรื่องนี้เท่านั้น 1 2 3 4 5 มีผลต่อเรื่องอื่นในชีวิต
10. สถานการณ์เช่นนี้
ไม่เคยเกิดขึ้นกับนักเรียนเลย 1 2 3 4 5 เกิดขึ้นกับนักเรียนเสมอ

สถานการณ์ข้อที่ 5 : เพื่อนในกลุ่มรายงานปฏิเสธข้อเสนอหรือข้อคิดเห็นของนักเรียน

11. สาเหตุที่เพื่อนในกลุ่มรายงานปฏิเสธข้อเสนอของนักเรียนเป็นสิ่งที่
ไม่สามารถควบคุมได้ 1 2 3 4 5 สามารถควบคุมได้

12. จากการที่เพื่อนในกลุ่มรายงานปฏิเสธข้อเสนอของนักเรียนทำให้นักเรียนรู้สึก
ว่าไม่ต้องรับผิดชอบ 1 2 3 4 5 ต้องรับผิดชอบต่อทันที

13. การที่เพื่อนในกลุ่มรายงานปฏิเสธข้อเสนอหรือข้อคิดเห็นของนักเรียนเป็นเพราะ
สาเหตุอื่น 1 2 3 4 5 ตัวนักเรียนเอง

สถานการณ์ข้อที่ 6 : นักเรียนทะเลาะกับเพื่อนในกลุ่ม

14. สาเหตุที่ทำให้นักเรียนทะเลาะกับเพื่อนในกลุ่ม
มีผลเฉพาะเรื่องนี้เท่านั้น 1 2 3 4 5 มีผลต่อเรื่องอื่นในชีวิต

15. สถานการณ์เช่นนี้
ไม่เคยเกิดขึ้นกับนักเรียนเลย 1 2 3 4 5 เกิดขึ้นกับนักเรียนเสมอ

สถานการณ์ข้อที่ 7 : เพื่อนในกลุ่มมีปัญหาไม่เข้าใจกัน

16. สาเหตุที่เพื่อนในกลุ่มมีปัญหาไม่เข้าใจกันเป็นสิ่งที่นักเรียน
ไม่สามารถควบคุมได้ 1 2 3 4 5 สามารถควบคุมได้

17. จากการที่เพื่อนในกลุ่มมีปัญหาไม่เข้าใจกันทำให้นักเรียนรู้สึก
ว่าไม่ต้องรับผิดชอบ 1 2 3 4 5 ต้องรับผิดชอบต่อทันที

18. การที่เพื่อนในกลุ่มมีปัญหาไม่เข้าใจกันเป็นเพราะ
สาเหตุอื่น 1 2 3 4 5 ตัวนักเรียนเอง

สถานการณ์ข้อที่ 8 : นักเรียนทะเลาะกับผู้ปกครอง

19. สาเหตุที่ทำให้นักเรียนทะเลาะกับผู้ปกครอง
มีผลเฉพาะเรื่องนี้เท่านั้น 1 2 3 4 5 มีผลต่อเรื่องอื่นในชีวิต

20. สถานการณ์เช่นนี้
ไม่เคยเกิดขึ้นกับนักเรียนเลย 1 2 3 4 5 เกิดขึ้นกับนักเรียนเสมอ

สถานการณ์ข้อที่ 9 : นักเรียนเรียนไม่ทันตามที่อาจารย์สอน

21. สาเหตุที่นักเรียนเรียนไม่ทันตามที่อาจารย์สอนเป็นสิ่งที่นักเรียน
ไม่สามารถควบคุมได้ 1 2 3 4 5 สามารถควบคุมได้
22. จากการที่เรียนไม่ทันตามที่อาจารย์สอนทำให้นักเรียนรู้สึก
ว่าไม่ต้องรับผิดชอบ 1 2 3 4 5 ต้องรับผิดชอบทันที
23. การที่นักเรียนเรียนไม่ทันตามที่อาจารย์สอนเป็นเพราะ
สาเหตุอื่น 1 2 3 4 5 ตัวนักเรียนเอง

สถานการณ์ข้อที่ 10 : นักเรียนถูกเพื่อนบอกเลิกคบ

24. สาเหตุที่ทำให้นักเรียนถูกเพื่อนบอกเลิกคบ
มีผลเฉพาะเรื่องนี้เท่านั้น 1 2 3 4 5 มีผลต่อเรื่องอื่นในชีวิต
25. สถานการณ์เช่นนี้
ไม่เคยเกิดขึ้นกับนักเรียนเลย 1 2 3 4 5 เกิดขึ้นกับนักเรียนเสมอ

สถานการณ์ข้อที่ 11 : นักเรียนส่งรายงานไม่ทันตามกำหนดเวลา

26. สาเหตุที่นักเรียนส่งรายงานไม่ทันตามกำหนดเวลาเป็นสิ่งที่นักเรียน
ไม่สามารถควบคุมได้ 1 2 3 4 5 สามารถควบคุมได้
27. จากการที่ส่งรายงานไม่ทันทำให้นักเรียนรู้สึก
ว่าไม่ต้องรับผิดชอบ 1 2 3 4 5 ต้องรับผิดชอบทันที
28. การที่นักเรียนส่งรายงานไม่ทันเป็นเพราะ
สาเหตุอื่น 1 2 3 4 5 ตัวนักเรียนเอง

สถานการณ์ข้อที่ 12 : นักเรียนถูกอาจารย์เตือนให้ทำรายงานส่ง

29. สาเหตุที่ทำให้นักเรียนถูกอาจารย์เตือนให้ทำรายงานส่ง
มีผลเฉพาะเรื่องนี้เท่านั้น 1 2 3 4 5 มีผลต่อเรื่องอื่นในชีวิต
30. สถานการณ์เช่นนี้
ไม่เคยเกิดขึ้นกับนักเรียนเลย 1 2 3 4 5 เกิดขึ้นกับนักเรียนเสมอ

แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองทางการเรียน

คำชี้แจง 1. ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่านักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถที่จะทำกิจกรรมนั้นได้โดยมีความมั่นใจในระดับใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความมั่นใจของนักเรียน ซึ่งมีตัวเลขแสดงถึงระดับความมั่นใจของนักเรียนดังนี้

- 1 หมายถึง นักเรียนมีความมั่นใจน้อยที่สุดที่สามารถทำกิจกรรมนั้นได้
- 2 หมายถึง นักเรียนมีความมั่นใจน้อยกว่าสามารถทำกิจกรรมนั้นได้
- 3 หมายถึง นักเรียนไม่มีความมั่นใจว่าสามารถทำกิจกรรมนั้นได้หรือไม่
- 4 หมายถึง นักเรียนมีความมั่นใจมากกว่าสามารถทำกิจกรรมนั้นได้
- 5 หมายถึง นักเรียนมีความมั่นใจมากที่สุดที่สามารถทำกิจกรรมนั้นได้

2. แบบสอบถามนี้ **ไม่มีข้อถูก – ข้อผิด** ขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

ข้อความ	ระดับความมั่นใจ				
	1	2	3	4	5
สถานการณ์ : ในการฟังคำบรรยายนักเรียนมั่นใจว่าจะทำพฤติกรรมต่อไปนี้ได้ในระดับใด					
0. ในการฟังคำบรรยายนักเรียนสามารถจดคำบรรยายได้ทันกับการบรรยาย					✓
<u>ด้านการเขียน</u>					
00. ในการเขียนรายงานนักเรียนสามารถใช้เครื่องหมายวรรคตอนได้ถูกต้อง					✓
<u>ด้านการอ่าน</u>					
000. ในการอ่านหนังสือนักเรียนสามารถลำดับเรื่องราวของเนื้อหาที่อ่านได้				✓	
<u>ด้านการคำนวณ</u>					
0000. ในการคำนวณแก้ปัญหาคณิตศาสตร์นักเรียนมีความเข้าใจในสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์		✓			
<u>ด้านการทำข้อสอบ</u>					
00000. ในการทำข้อสอบนักเรียนเข้าใจคำถามของข้อสอบ			✓		

ข้อความ	ระดับความมั่นใจ				
	1	2	3	4	5
ในการฟังคำบรรยายจากครูผู้สอน นักเรียนมั่นใจว่าจะทำพฤติกรรมต่อไปนี้ได้ในระดับใด 1. จับใจความสำคัญของเรื่องที่ฟังได้..... 2. มีสมาธิในการฟังคำบรรยาย..... 3. จดใจความสำคัญจากการฟังคำบรรยายได้ถูกต้อง..... 4. สรุปเรื่องที่ฟังด้วยการเขียนตามลำดับได้ถูกต้อง..... 5. สามารถตอบคำถามจากเรื่องที่ฟังได้ถูกต้อง..... 6. สามารถนำความรู้ที่ได้จากการฟังคำบรรยายไปประยุกต์ในการเรียนวิชาอื่นได้.....					
ในการอ่านหนังสือ นักเรียนมั่นใจว่าจะสามารถทำพฤติกรรมต่อไปนี้ได้ในระดับใด 7. ลำดับเนื้อหาของเรื่องที่อ่านได้..... 8. จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้..... 9. สรุปย่อเรื่องที่อ่านได้อย่างเข้าใจ..... 10. สามารถเล่าเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง..... 11. ตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง..... 12. แสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านได้.....					
ในการเขียนเนื้อหาวิชาที่เรียน นักเรียนมั่นใจว่าจะทำพฤติกรรมต่อไปนี้ได้ในระดับใด 13. เขียนสาระสำคัญจากเรื่องที่เรียนได้..... 14. สรุปเนื้อหาที่เรียนได้ถูกต้อง..... 15. ใช้ถ้อยคำหรือวลีแสดงการเชื่อมโยงข้อความได้ถูกต้องเหมาะสม..... 16. จดเนื้อหาที่เรียนได้ทันตามที่ครูสอน..... 17. ใช้เครื่องหมายวรรคตอนได้ถูกต้อง..... 18. เรียบเรียงเนื้อหาที่เรียนได้ถูกต้องตามลำดับ..... ในการคำนวณ แก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ นักเรียนมั่นใจว่าจะสามารถทำพฤติกรรมต่อไปนี้ได้ในระดับใด 19. เข้าใจสัญลักษณ์ต่างๆทางคณิตศาสตร์..... 20. สามารถบวก ลบ คูณ หาร ได้อย่างถูกต้อง..... 21. ใช้ภาษาและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ได้ถูกต้อง.....					

ข้อความ	ระดับความมั่นใจ				
	1	2	3	4	5
ในการคำนวณ แก่โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ นักเรียนมั่นใจว่าสามารถทำพฤติกรรมต่อไปนี้ได้ในระดับใด (ต่อ)					
22. อธิบายวิธีการหาคำตอบให้ครูผู้สอนเข้าใจได้.....					
23. ตอบคำถามที่ครูถามในชั้นเรียนได้ถูกต้อง.....					
24. สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน.....					
ในการทำข้อสอบ นักเรียนมั่นใจว่าจะทำพฤติกรรมต่อไปนี้ได้ในระดับใด					
25. มีสมาธิในการทำข้อสอบ.....					
26. สามารถนำความรู้ที่มีประยุกต์ในการทำสอบ.....					
27. เชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการทำข้อสอบ...					
28. เลือกวิธีในการหาคำตอบได้ตรงตามที่โจทย์ต้องการ...					
29. ทำข้อสอบได้ด้วยตนเอง.....					
30. ตรวจทานข้อสอบก่อนส่งทุกครั้ง.....					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล

นางสาวสุชาดา เจริญไ

วันเดือนปีเกิด

12 ธันวาคม 2524

สถานที่เกิด

อำเภอภูเขียว ชัยภูมิ

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

112 ม.3 ตำบลหนองตูม อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน

ครู คศ.1

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

โรงเรียนเกษตรสมบูรณ์วิทยาคม อำเภอเกษตรสมบูรณ์
จังหวัดชัยภูมิ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2539

มัธยมศึกษาตอนต้น

จากโรงเรียนภูเขียว

พ.ศ. 2542

มัธยมศึกษาตอนปลาย

จากโรงเรียนภูเขียว

พ.ศ. 2545

วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.)

สาขาวิชาคณิตศาสตร์

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พ.ศ. 2551

การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)

สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ